

له بلا وکراوه کانی مالپه ری ئیمان وهن

www.iman1.com

به شی ح هج

(1) ح هج به کجار فه رزه له ته مه ندا

632. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (t) قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ (e) فَقَالَ: ((أَيُّهَا النَّاسُ، قَدْ فَرَضَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ الْحَجَّ، فَحُجُّوا)). فَقَالَ رَجُلٌ: أَكُلَّ عَامٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَسَكَتَ، حَتَّى قَالَهَا ثَلَاثًا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (e): ((لَوْ قُلْتُ نَعَمْ لَوَجِبَتْ، وَلَمَّا اسْتَطَعْتُمْ)). ثُمَّ قَالَ: ((دُرُونِي مَا تَرَكَتُكُمْ، فَإِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِكَثْرَةِ سُؤَالِهِمْ، وَاخْتِلَافِهِمْ عَلَى أُنْبِيَائِهِمْ، فَإِذَا أَمَرْتُكُمْ بِشَيْءٍ فَأَثُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ، وَإِذَا نَهَيْتُكُمْ عَنْ شَيْءٍ فِدَعُوهُ)). [بخاري/ الاعتصام بالكتاب و السنة]

(ابو هریره) (t) ده لی: پیغه مبهری خوا (e) وتاری بو داین و فه رموی: ((خه لکینه، خوای گه وره ح هجی له سه ره فه رز کردون، ح هج بکه ن))، کابرایه ک وتی: هه موو سالیک نه ی پیغه مبهری خوا (e)؟ پیغه مبهر (e) بیده نگ بوو، هه تا کابرا سی جار دووباره ی کرده وه، پیغه مبهر (e) فه رموی: ((ئه گه ر بموتایه به لی، فه رز ده بوو له سه رتان و، نه شتان ده توانی نه نجامی بده ن)). پاشان فه رموی: ((وازم لیبیینیت نه وه نده له شت مه کولنه وه، چونکه نه وانیه ییش نیوه تیاچوون به هو ی پرسیار زور کردن و له فه رمان ده رچوونی پیغه مبهرانیانه وه، ئه گه ر فه رمانی شتیکم پیکردن چه نده تان توانی نه نجامی بده ن، ئه گه ر ریگری شتیکم لیکردن ده ستبهرداری بین و وازی لیبهین)).

(2) پاداشتی ح هج و عه مره

633. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (t): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (e) قَالَ: ((الْعُمْرَةُ إِلَى الْعُمْرَةِ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُمَا، وَالْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا الْجَنَّةُ)). [بخاري/ العمرة/ 1683]

(ابو هریره) (t) ده لی: پیغه مبهری خوا (e) فه رموی: ((له عه مره یه که وه بو عه مره یه کی تر که فه رته ی گونا های نیوانیانه، ح هجی وه رگیرا ویش پاداشتی ته نها به هه شته))

634- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (t) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (e): ((مَنْ أَتَى هَذَا الْبَيْتَ، فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ، رَجَعَ كَمَا وَلَدَتْهُ أُمُّهُ)). [بخاري/ الإحصار وجزاء الصيد/ 1723]
 (أبو هريره) دهلى: پیغمبر (e) فہرمویہ تی: ((تہوہی بیت بوئہ مالہ [واتہ کہعبہ] رہفتار و گوفتاری نابہجی نہکات، گوناہ و تاوان تہنجام نہدات، دہگہریتہوہ تہو دؤخہی و ہکو تازہ لہ دایک بویت...))

(3) گہورہ حہج

635- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (t) قَالَ: بَعَثَنِي أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ (t) - فِي الْحَجَّةِ الَّتِي أَمَرَهُ عَلَيْهَا رَسُولُ اللَّهِ (e) قَبْلَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ - فِي رَهْطٍ يُؤَدُّونَ فِي النَّاسِ يَوْمَ النَّحْرِ: لَا يَحُجُّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكًا، وَلَا يَطُوفُ بِالْبَيْتِ عُرْيَانًا. قَالَ ابْنُ شَهَابٍ: فَكَانَ حَمِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ يَقُولُ: يَوْمَ النَّحْرِ يَوْمُ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ، مِنْ أَجْلِ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ. [بخاري/ الصلاة في الثياب/ 362]

(ابو هريره) (t) دهلى: (ابو بكر الصديق) (t) ناردمى لهو حہجہدا کہ پیغمبر (e) کردبوی بہ تہمیری پیش حہجی مالئاوایی لہگہل دہستہیہکدا تا بانگہواز بکہین لہناو خہلکیدا لہرؤژی جہژنی قورباندا، کہ تہمسال بہدواوہ ہیچ موشرکیک نابی حہج بکات، ہیچ کہس بہروتی نابی تہوافی کہعبہ بکات. (ابن مشہاب) دهلى: (حمیدی کوپی عبدالرحمن) دہیوت رؤژی جہژنی قوربان رؤژی گہورہ حہجہ. لہبہر تہم رپوایہتہی (ابو هريره).

(4) گہورہی رؤژی عہرہفہ

636- عن عائشة (y) : إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ (e) قَالَ: ((مَا مِنْ يَوْمٍ أَكْثَرَ مِنْ أَنْ يُعْتَقَ اللَّهُ فِيهِ عَبْدًا مِنَ النَّارِ مِنْ يَوْمِ عَرَفَةَ، وَإِنَّهُ لَيَدْتُو، ثُمَّ يُبَاهِي بِهِمُ الْمَلَائِكَةُ فَيَقُولُ: مَا أَرَادَ هَؤُلَاءِ)).

(عائشہ) (y) دهلى: پیغمبر (e) فہرمویہ تی: ہیچ رؤژیک نیہ تہوہندہی رؤژی عہرہفہخوای گہورہ بہندہی تیادا تازاد بکات لہ ٹاگری دؤزخ، لہو رؤژہدا خوای گہورہ نزیک دہبیتہوہ و شانازی دہکات بہوانہوہ لای فریشتہکان و دہفہرمویت: تہوانہ چیبیان دہویت [بیجگہ لہ رہزامہندی من] !!

(5) دوعای سواربونی (ہوکاری سہفہر)

637- عن عليٍّ الأزدِيِّ: أَنَّ ابْنَ عُمَرَ (y) عَلَّمَهُمْ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (e) كَانَ إِذَا اسْتَوَى عَلَى بَعِيرِهِ خَارِجًا إِلَى سَفَرٍ كَبِيرٍ ثَلَاثًا، ثُمَّ قَالَ: ((سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا

هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ. وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ. اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ فِي سَفَرِنَا هَذَا
الْبِرَّ وَالتَّقْوَى، وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضَى. اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هَذَا، وَاطْوِ عَنَّا
بُعْدَهُ. اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ، وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ
وَعْتَاءِ السَّفَرِ، وَكَآبَةِ الْمُنْظَرِ، وَسُوءِ الْمُنْقَلَبِ فِي الْمَالِ وَالْأَهْلِ)). وَإِذَا رَجَعَ
قَالَهُنَّ، وَزَادَ فِيهِنَّ: ((أَيُّبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ، لِرَبِّنَا حَامِدُونَ)).

(على الازدى) (t) دهگيريته وه كه (ابن عمر) (t) فيرى كردين: كاتى
پيغهمبهر (e) سواری وشتره كه ی دهبوو، بو ههر سه فهريك سى جار (الله اكبر)
ی دهكرد و دهيفه موو ﴿سبحان الذى سخر لنا هذا وما كنا له مقرنين وانا الى
ربنا لمنقلبون...﴾ واته: (پاكى و بى گهردى بو نهو زاتهى كه نه مهى بو رام
هيناوين، خو نه گهر نهو بوى رام نه كرده نيايه هه رگيز نيمه نه مانده توانى رامى
بهينين و به كاربان بهينين، گه رانه وه شمان هه ر بولاى پهروه رده گارمانه). خوايه
گيان نيمه لهم سه فه ره ماندا داواى پاريزگاريه لى دهكين، ههروه ها كاريكيش
كه تووى پى رازى بيت، خوايه گيان نه م سه فه ره مان بو ناسان بكهيت و
دوريه كه يمان بو نزيك بكه يته وه، خوايه هه رتو ها وه لى سه فه رمانى، هه رتوش
جى نشين و چاوديرى مال و خيزانمانيت، خوايه من په ناده گرم به تو له
ناره حه تى و ماندويونى سه فه ر، له بينينى نهو ديمه نانهى كه دلته نگمان دهكات،
ههروه ها بمانپاريزى له بينينى ديمه نى خراپ كاتى گه راپينه وه)). كاتيكيش كه
دهگه راپينه وه .. نهو نزايه ي دووباره ده كرده وه و نه مه شى بو زياد ده كرد:
(گه راپينه وه، ته وبه كارين، خواپه رستين و سوپاسگوزارى پهروه دگارى
خومانين)).

(6) سه فه رى نافرته بو ح هج ده بى له گه ل مه حره مدا بيت

638- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ (t) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (e): ((لَا يَحِلُّ
لِمَرْأَةٍ تُوْمَنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُسَافِرَ سَفْرًا يَكُونُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فَصَاعِدًا، إِلَّا
وَمَعَهَا أَبُوهَا، أَوْ ابْنُهَا، أَوْ زَوْجُهَا، أَوْ أَخُوها، أَوْ ذُو مَحْرَمٍ مِنْهَا)). [بخارى/الإحصار
و جزاء الصيد/ 1765]

(ابو سعيد الخدرى) (t) ده لى: پيغهمبهر (e) فه رمويه تى: ((بو هيچ
نافرته تيك دروست نى يه كه باوه رى به خوا و به روى دواى هه بيت، سه فه ريكات

له سى پوژ به ره و ژور، باوكى يان كورى يان هاوسهرى، يان برابى له گه لدا نه بييت)).

639. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (t) عَنِ النَّبِيِّ (e) قَالَ: ((لَا يَحِلُّ لِمَرْأَةٍ تُوْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ تُسَافِرُ مَسِيرَةَ يَوْمٍ إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ)). [بخاري/ تقصير الصلاة/ 1038] (ابو هريره) (t) دهلى: پيغه مبهه (e) فهرمويه تى: ((بو هيچ ئافره تيكدا

نييه باوه رى به خوا و پوژى دوايى هه بييت، پوژه رييه كه به بى مه حرهم بروت)).
640. عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (t) قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ (e) يَخْطُبُ يَقُولُ: ((لَا يَحِلُّونَ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إِلَّا وَمَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ، وَلَا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ)). فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ امْرَأَتِي خَرَجَتْ حَاجَةً، وَإِنِّي اكْتَتَبْتُ فِي غُرُوبَةٍ كَذَا وَكَذَا. قَالَ: ((انْطَلِقْ فَحُجِّ مَعَ امْرَأَتِكَ)). [بخاري/ الجهاد/ 2844]

(ابن عباس) (t) دهلى: گويم لى بوو پيغه مبهه (e) وتارى دها و دهيفه رموو: ((نابيت هيچ پياويك ته نيا بكه وييت له گه ل هيچ ئافره تيكدا، مه گهر مه حرهمى له گه لدا بييت، هه روه ها ئافره ت ناييت سه فهر بكات مه گهر له گه ل مه حرهمدا)). پياويك هه ستا وتى: نهى پيغه مبهه رى خوا (e) ژنه كه م چوو به بو حه ج و منيش ناووس كراوم بو فلان غه زا، پيغه مبهه (e) فهرمووى: ((برو له گه ل ژنه كه تدا حه ج بكه)).

(7) حه جى مندال و پادا شتى نه و كه سهى حه جى بو ده كات

641. عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (t) عَنِ النَّبِيِّ (e): لَقِيَ رَكْبًا بِالرُّوحَاءِ، فَقَالَ: ((مَنْ الْقَوْمُ)). قَالُوا: الْمُسْلِمُونَ. فَقَالُوا: مَنْ أَنْتَ؟ قَالَ: ((رَسُولُ اللَّهِ (e))). فَرَفَعَتْ إِلَيْهِ امْرَأَةٌ صَبِيًّا فَقَالَتْ: أَلْهَذَا حَجٌّ؟ قَالَ: ((نَعَمْ وَلَكِ أَجْرٌ)).

(ابن عباس) (t) دهلى: پيغه مبهه (e) له (ره و حاء) به كاروانيك گه يشت و فهرمووى: ((ئيوه كين))، نه وانيش وتيان: مسلمانين، نه وان پرسيان: نهى تو كين؟! نه ويش فهرمووى: ((پيغه مبهه رى خوا))، ئافره تيك منداله كهى به رزكرده وه و وتى: ئايا حه ج بو نه مه هه يه؟ فهرمووى: ((به لى، تو ش پادا شتت هه يه)).

(8) حه ج بو نه و كه سهى ناتوانيت بچيت

642. عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ (y) أَنَّهُ قَالَ: كَانَ الْفَضْلُ بْنُ عَبَّاسٍ رَدِيفَ رَسُولِ اللَّهِ (e)، فَجَاءَتْهُ امْرَأَةٌ مِنْ خَتَمِ تَسْتَفْتِيهِ، فَجَعَلَ الْفَضْلُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا

وَتَنْظُرُ إِلَيْهِ، فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ (ع) يَصْرِفُ وَجْهَ الْفَضْلِ إِلَى الشَّقِّ الْآخِرِ، قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ فَرِيضَةَ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ فِي الْحَجِّ أَدْرَكَتْ أَبِي شَيْخًا كَبِيرًا، لَأَ يَسْتَطِيعُ أَنْ يَثْبُتَ عَلَى الرَّاحِلَةِ، أَفَأَحْجُّ عَنْهُ؟ قَالَ: ((نَعَمْ)). وَذَلِكَ فِي حَجَّةِ الْوُدَاعِ. [بخاري/ الحج/ 1442]

(عبدالله ی کوپی عباس) (t) دهلی ((فضل ی کوپی عباس)) له پاشکوی پیغمبردا سواری و لاخیک بوو، نافرته تیک (خشعمی) هات و پرسپاری له پیغمبر (ع) کرد، فضل ته ماشای نافرته ته کی ده کرد و شهویش ته ماشای شهوی ده کرد، پیغمبر (ع) پرووی فضل ی وهرچه رخان بولایه کی تر، ئینجا نافرته ته که وتی: نهی پیغمبره ری خوا (ع) حج که فه رزی خوییه له سهر بهنده کانی کاتی له سهر باو کم فه رزبووه، که پیره و خوی به سهر و لاخه وه ناگری، نایا من حجی بو بکه م؟ فه رموی: ((بهلی)) شه مهش له حجی مالئاو ای دی دا بوو.

(9) ئیحرامی جهیزدار و زه یسان

643. عَنْ عَائِشَةَ (t) قَالَتْ: نَفَسْتُ أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ بِمُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ بِالشَّجْرَةِ، فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ (ع) أَبَا بَكْرٍ يَأْمُرُهَا أَنْ تَغْتَسِلَ وَتَهَلَّ. (عائشه) (y) دهلی: ((أسماء ی کچی عمیس)) له (شجرة) [که شوینیکه نزیک مه دینه] (محمدی کوپی ابوبکری) بوو. پیغمبر (ع) فه رمانی دابه ابوبکر که فه رمان بدا به نافرته ته که، خوی بشوات و ئیحرام ببهستی.

(10) شوینی ئیحرام بهستن

644. عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (t) قَالَ: وَقَّتْ رَسُولُ اللَّهِ (ع) لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ ذَا الْحُلَيْفَةِ، وَلِأَهْلِ الشَّامِ الْجُحْفَةَ، وَلِأَهْلِ نَجْدٍ قَرْنًا، وَلِأَهْلِ الْيَمَنِ: يَلْمَمَ، قَالَ: ((فَهُنَّ لَهُنَّ وَلَمَنْ أَتَى عَلَيْهِنَّ مِنْ غَيْرِ أَهْلِهِنَّ، مِمَّنْ أَرَادَ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ، فَمَنْ كَانَ دُونَهُنَّ فَمِنْ أَهْلِهِ، وَكَذَا فَكَذَلِكَ، حَتَّى أَهْلُ مَكَّةَ يَهْلُونَ مِنْهَا)). [بخاري/ الحج/ 1452]

(ابن عباس) (t) دهلی: پیغمبر (ع) بو خه لکی مه دینه بو ئیحرام بهستن (ذوالحلیفه) ی دیاری کرد، بو خه لکی شام (الجحفه)، بو خه لکی نجد (قرن)، بو خه لکی یه من (یلمم) و فه رموی: ((شه وه بو خه لکی شه و لا تانه یه بو شه که سانهش که به سه ریاندا دین، با خه لکی شهویش نه بن، ههر کهس ده یه ویت حج و عه مره بکات شه وانه ی له و شوینانه نزیکتره شه وه له شوینی خوییه وه

ئىحرام ده به ستنى هه روا بهو شيوه يه ده بيت، هه تا خه لكى مه ككه خويان هه ره له مه ككه وه ئىحرام ده به ستن)).

645- عن أَبِي الرَّبِيعِ: أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ (t) يُسْأَلُ عَنِ الْمُهْلِ؟ فَقَالَ: سَمِعْتُ أَحْسَبَهُ رَفَعَ إِلَى النَّبِيِّ (e) - فَقَالَ: ((مُهْلُ أَهْلِ الْمَدِينَةِ مِنْ ذِي الْحُلَيْفَةِ، وَالطَّرِيقُ الْآخَرُ الْجُحْفَةُ، وَمُهْلُ أَهْلِ الْعِرَاقِ مِنْ ذَاتِ عِرْقٍ، وَمُهْلُ أَهْلِ نَجْدٍ مِنْ قَرْنٍ، وَمُهْلُ أَهْلِ الْيَمَنِ مِنْ يَلَمَلَم)).

(ابن الزبير) ده لى: گويم له (جابرى كورى عبدالله) (t) بوو ده باره ي شوينى ئىحرام به ستن پرسىارى لى ده كرا ئه ويش وتى: گويم لى بوو- و ابرانم كه يانديشيه پيغه مبه ر (e) كه فه رمويه تى: ((شوينى ئىحرام به ستنى خه لكى مه دينه (ذو الحليفة) به ريگه يه كى تریش (جحفه) يه شوينى ئىحرام به ستنى خه لكى عيراق (ذات عرق) ه شوينى خه لكى نه جد له (قرن) دا يه، شوينى خه لكى يه مه نيش له (يللم) دا يه.

(11) بوئى خو ش بو ئىحرام پو ش

646- عَنْ عَائِشَةَ (y) قَالَتْ: طَيَّبْتُ رَسُولَ اللَّهِ (e) بِيَدِي لِحُرْمِهِ حِينَ أَحْرَمَ، وَلِحَلِّهِ حِينَ حَلَّ، قَبْلَ أَنْ يَطُوفَ بِالْبَيْتِ. [بخارى/ الحج/ 1465]

(عائشه) هاوسه رى پيغه مبه ر (e). ده لى: به ده ستنى خو م بوئى خو شم دا له پيغه مبه ر (e) پيش ئىحرام به ستن، له دواى ئه وه ش كه ئىحرامى شكاند، پيش ئه وه ي ته واف بكات به ده ورى بيت دا.

647- عَنْ عَائِشَةَ (t) قَالَتْ: كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى وَبَيْصِ الْمِسْكِ فِي مَفْرَقِ رَسُولِ اللَّهِ (e) وَهُوَ مُحْرَمٌ. [بخارى/ الغسل/ 268]

(عائشه) (y) ده لى: هه ره ده توت چاوم له بريقه ي ميسكه له ناوچه وانى پيغه مبه ر (e)، له ئىحراميشدا بوو.

(12) بوئى ميسك له هه موو بوئى خو شتره

648- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ (t): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (e) ذَكَرَ امْرَأَةً مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ حَشَتْ خَاتَمَهَا مِسْكَ، وَالْمِسْكَ أَطْيَبُ الطَّيْبِ.

(ابو سعد الخدرى) (t) ده لى: پيغه مبه ر (e) باسى ئا فره تيكي له نه وه ي ئيسرائيل كرد مورخه وانه ي ئه موستيله كه ي پر كرد بوو له ميسك ((ميسكيش چا كترين بوئى خو شه)).

(13) دارعود و کافور

649- عَنْ نَافِعٍ قَالَ: كَانَ ابْنُ عُمَرَ (t) إِذَا اسْتَجْمَرَ اسْتَجْمَرَ بِالْأُلُوَّةِ غَيْرَ مُطْرَأَةٍ، وَكَافُورٍ يَطْرَحُهُ مَعَ الْأُلُوَّةِ، ثُمَّ قَالَ: هَكَذَا كَانَ يَسْتَجْمِرُ رَسُولُ اللَّهِ (e).
 (نافع) دهلی: (ابن عمر) (t) کاتی خوی بون خوش دهکرد، خوی بونخوش دهکرد به داری عود بی تیکه لی شتی تر، جاری واهه بوو کافوری تیکه لی داری عود دهکرد پاشان دهیوت: پیغه مبهر (e) ناوا خوی بونخوش دهکرد.

(14) ره یحانه

650- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (t) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (e): ((مَنْ عُرِضَ عَلَيْهِ رِيحَانٌ فَلَا يَرُدُّهُ، فَإِنَّهُ خَفِيفُ الْمَحْمَلِ طَيِّبُ الرَّيْحِ)).
 (ابو هریره) (t) دهلی: پیغه مبهر (e) فهرمویه تی: ((شه وهی ره یحانه ی بهش درا با دهستی پیوه نهی، چونکه هه لگرتنی ناسانه و بونیشی خوشه)).

(15) نیحرام له مزگه وتی (ذو الحلیفة)

651- عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَاهُ (t) يَقُولُ: بَيِّدَاؤُكُمْ هَذِهِ الَّتِي تَكْذِبُونَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (e) فِيهَا، مَا أَهَلَّ رَسُولُ اللَّهِ (e) إِلَّا مِنْ عِنْدِ الْمَسْجِدِ. يَعْنِي ذَا الْحَلِيفَةِ. [بخاري/الحج/1467]
 (سالم ی کوری عبدالله) دهلی: گویم له باو کم بوو دهیوت: نهو ته پولک هیه که نیوه واده زانن پیغه مبهر (e) لیرده دا نیحرامی به ستوه، نه خیر پیغه مبهر (e) نیحرامی نه به ستوه لای مزگه وته که ی دا نه بی واته (ذو الحلیفة).

(16) کاتی نیحرام پوشین

652- عَنْ عُبَيْدِ بْنِ جُرَيْجٍ أَنَّهُ قَالَ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ (t) يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ، رَأَيْتُكَ تَصْنَعُ أُرْبَعًا لَمْ أَرِ أَحَدًا مِنْ أَصْحَابِكَ يَصْنَعُهَا. قَالَ: مَا هُنَّ يَا ابْنَ جُرَيْجٍ؟ قَالَ: رَأَيْتُكَ لَا تَمَسُّ مِنَ الْأَرْكَانِ إِلَّا الْيَمَانِيِّينَ، وَرَأَيْتُكَ تَلْبَسُ النَّعَالَ السَّبْتِيَّةَ، وَرَأَيْتُكَ تَصْبِغُ بِالصُّفْرِ، وَرَأَيْتُكَ إِذَا كُنْتَ بِمَكَّةَ أَهَلَ النَّاسَ إِذَا رَأَوْا الْهَيْلَالَ، وَلَمْ تُهْلَلْ أَنْتَ حَتَّى يَكُونَ يَوْمُ الثَّرْوِيَةِ. فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ: أَمَّا الْأَرْكَانُ: فَإِنِّي لَمْ أَرِ رَسُولَ اللَّهِ (e) يَمَسُّ إِلَّا الْيَمَانِيِّينَ. وَأَمَّا النَّعَالَ السَّبْتِيَّةُ: فَإِنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ

اللّه (ع) يَلْبَسُ النَّعَالَ الَّتِي لَيْسَ فِيهَا شَعْرٌ وَيَتَوَضَّأُ فِيهَا، فَأَنَا أَحِبُّ أَنْ أَلْبَسَهَا. وَأَمَّا الصُّفْرَةُ: فَأِنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ (ع) يَصْنَعُ بِهَا، فَأَنَا أَحِبُّ أَنْ أَصْنَعُ بِهَا. وَأَمَّا الْإِهْلَالُ: فَأِنِّي لَمْ أَرِ رَسُولَ اللَّهِ (ع) يُهَلُّ حَتَّى تَتَّبَعَتْ بِهِ رَاحِلَتُهُ. [بخاري/الوضوء/164]

(عبيدى كورى جريج) دهلى: كه به (عبدالله ي كورى عمرى وت: نهى (أبو عبدالرحمن) چوار شتم لى بينيت، نه م دى هيچكام له هاوړپيانت بيكهن، وتى: نه وانه چين نهى (ابن جريج) وتى: بينيم كه دهستت نادهيت له سوچه كاني [كعبه] جگه له دوو سوچه يه مه نيه كه. هه روه ها بينيم نه على بى موت له پى ده كرد، بينيم بويه زهر دت ده كرد، بينيم كاتى كه له مه ككه بويت خه لك ئي حرامى ده پوښى كاتى مانگى نوپيان ده بينى، به لام تو له روژى هه شته مدا ئحرامت پوښى... (عبدالله كورى عمر) وتى: ده ربارهى سوچه كاني [كهعبه] من نه ميينى پيغه مبه ر (ع) دهست له سوچه كاني بدات جگه له دو سوچه يه مه نيه كه، ده ربارهى نه على بى موه كانيش، من بينيومه پيغه مبه ر (ع) نه على كى له پى ده كرد كه موى پيوه نه بوايه و دهست نوژى به وه ده گرت، بويه منيش حه زده كه م له پيى بكه م، به نيسبه ت بويه زه رديشه وه من بينيومه پيغه مبه ر (ع) بويه به وه ده كرد، بويه پيم خوښه بويه به وه بكه م. ده ربارهى ئي حرام پوښينيش، من بينيم پيغه مبه ر (ع) كاتى ئي حرامى ده پوښى كه وشتره كه ي ناماده ي كه وتنه رى ده بوو [واته روژى هه شته م].

(17) ئي حرام پوښين له مه ككه وه

653. عَنْ جَابِرٍ (t) أَنَّهُ قَالَ: أَقْبَلْنَا مُهَلِّينَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (ع) بِحَجِّ مُفْرَدٍ، وَأَقْبَلْتُ عَائِشَةَ (y) بِعُمْرَةٍ، حَتَّى إِذَا كُنَّا بِسِرْفِ عِرْكَتِ [عَائِشَةَ] حَتَّى إِذَا قَدِمْنَا طُفْنَا بِالْكَعْبَةِ وَالصِّفَا وَالْمَرْوَةَ، فَأَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ (ع) أَنْ يَحِلَّ مِنَّا مَنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُ هَدْيٌ، قَالَ: فَقُلْنَا: حِلُّ مَاذَا؟ قَالَ: ((الْحِلُّ كُلُّهُ)). فَوَاقَعْنَا النِّسَاءَ، وَتَطَيَّبْنَا بِالطَّيِّبِ، وَلَبِسْنَا ثِيَابَنَا، وَلَيْسَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ عِرْقَةٍ إِلَّا أَرْبَعُ لَيَالٍ. ثُمَّ أَهْلَلْنَا يَوْمَ التَّرْوِيَةِ، ثُمَّ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ (ع) عَلَيَّ عَائِشَةَ (y) فَوَجَدَهَا تَبْكِي، فَقَالَ: ((مَا شَأْنُكَ)). قَالَتْ: شَأْنِي أَنِّي قَدْ حَضْتُ وَقَدْ حَلَّ النَّاسُ وَلَمْ أَحْلِلْ، وَلَمْ أَطْفُ بِالْبَيْتِ، وَالنَّاسُ يَذْهَبُونَ إِلَى الْحَجِّ الْآنَ. فَقَالَ: ((إِنَّ هَذَا أَمْرٌ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ، فَاغْتَسَلِي ثُمَّ أَهْلِي بِالْحَجِّ)). فَفَعَلْتُ، وَوَقَفْتُ الْمَوَاقِفَ، حَتَّى إِذَا طَهَّرْتُ

طَافَتْ بِالْكَعْبَةِ وَالصَّفَا وَالْمَرْوَةَ، ثُمَّ قَالَ: ((قَدْ حَلَلْتُ مِنْ حَجِّكَ وَعُمْرَتِكَ جَمِيعًا)).
فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي أَجِدُ فِي نَفْسِي أَنِّي لَمْ أَطُفْ بِالْبَيْتِ حَتَّى حَجَجْتُ.
قَالَ: ((فَاذْهَبِي بِهَا يَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ فَأَعْمِرْهَا مِنَ التَّنْعِيمِ)). وَذَلِكَ لَيْلَةُ الْحَصْبَةِ.
[بخاري/ العمرة/ 1693]

(جابر) (t) دهلی: له خزمه تی پیغهمبهردا (e) هاتین به ئیحرامه وه بو
حه جیکی تاک، عائشه به نیه تی عه مره هاتیبوو هه تا گه یشتینه شوینیک پیی
دهوترا (سرف) عائشه کهوته عاده وه، کاتی گه یشتین ته وافی که عبه و سه فاو
مهروه مان کرد، پیغهمبهردا (e) فهرمانی پیداین، نهو که سه ی قوربانی پی نییه
با ئیحرام بشکینی... وتمان: ئیحرام شکاندن له چپی؟. فهرمووی: ((بو
هه رشتیک)) ئیمه ش چوینه لای هاوسه ره کانمان، خو مان بو نخوش کرد و
پوشاکمان پوشی ته نها چوار شه ویشی مابوو بو عه رفه، له روژی (ترویه) دا که
(8 ذوالحجة) یه ئیحراممان به سه وه، پیغهمبهردا (e) چو بولای عائشه بینی
دهگری، فهرمووی: ((نه وه چیه)) وتی: که وتمه هه یزه وه، خه لک ئیحرامی
شکاند من نه مشکاند، ته وافی به یتیشم نه کردوه، وا ئیسته خه لک بو حج
دهچن، فهرمووی: ((نه مه حاله تیکه خوا نوسیویه تی له سه رکچه کانی ئاده م،
خوت بشو و نیه تی حج بهینه)) عائشه به قسه ی کرد و نه رکه کانی به جی هینا،
کاتی پاک بووه ته وافی که عبه و سه فاو مهرواشی کرد، ئینجا پیی فهرموو:
((ئیتر تو له حج و عومره ش هه ردوکیان بویته وه)). عائشه وتی: من نه وه
له دلما دروست بووه که ته وافی که عبه م نه کردوه بو حج نه بی، بویه
فهرمووی: نه ی (عبدالرحمن)، عائشه ببه له (تنعیم) عومره ی پی بکه: نه ویش
له شهوی مانه وه ی (حصبه) دا که شوینیکه له دهره وه ی مه که که [له گه لمدا هات].

(18) لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ

654- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ (t): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (e) كَانَ إِذَا اسْتَوَتْ بِهِ
رَاحِلَتُهُ قَائِمَةً عِنْدَ مَسْجِدِ ذِي الْحُلَيْفَةِ أَهْلًا، فَقَالَ: ((لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا
شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنَّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ، لَا شَرِيكَ لَكَ)). قَالُوا: وَكَانَ عَبْدُ
اللَّهِ [بْنُ عُمَرَ] (t) يَقُولُ: [هَذِهِ] تَلْبِيَّةُ رَسُولِ اللَّهِ (e). قَالَ نَافِعٌ: كَانَ عَبْدُ اللَّهِ
(t) يَزِيدُ مَعَ هَذَا: لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ، وَالْخَيْرُ بِيَدَيْكَ، لَبَّيْكَ وَالرَّغْبَاءُ
إِلَيْكَ وَالْعَمَلُ. [بخاري/ الحج/ 1474]

(عبدالله ی کورپی عومەر) (t) دهلى: پیغه مبهەر (e) کاتى به سوارى
که وتهرى له لای مزگه وتى (ذو الحلیفة) به ئیحرامه وه نیه تی هیئا و فه رموى:
[لبيك اللهم لبيك، لبيك لاشريك لك لبيك ان الحمد والنعمة لك والملك لا شريك
لك] جا وتیان ئەمه شیوهی (لبيك) كردنى پیغه مبهەر بووه (e). (نافع دهلى:
عبدالله له گهل ئەوه دا ئەمه شى دهوت: لبيك لبيك، لبيك وسعديك، والخير بيدك،
لبيك والرغباء اليك والعمل.

(19) گریدانى ح هج و عمره پیکه وه (القران)

655. عَنْ أَنَسٍ (t) سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (e) أَهْلًا بِهَمَا جَمِيعًا: ((لَبَيْكَ عُمْرَةً
وَحَجًّا، لَبَيْكَ عُمْرَةً وَحَجًّا)). [بخاري/ المغازي/ 4096]
(انس) (t) دهلى: گویم له پیغه مبهەر (e) بوو نیه تی هیئا بو عومره و
ح هج پیکه وه و فه رموى: ((لبيك عُمْرَةً وَحَجًّا، لبيك عمرة وحجاً)).
656. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (t) عَنِ النَّبِيِّ (e) قَالَ: ((وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لِيُهَلَّنَّ
ابْنُ مَرْيَمَ بِفَيْحِ الرُّوحَاءِ، حَاجًّا أَوْ مُعْتَمِرًا، أَوْ لِيَتَّخِذَهُمَا)).
(ابو هريره) (t) دهلى: پیغه مبهەر (e) فه رمويه تی: ((سویندم به و زاته ی
که گیانی منی به دهسته کوره که ی مه ریه م (واته عیسی پیغه مبهەر علیه الصلاه
والسلام) له ریگه ی روحاء ئیحرام ده به سستی به ح هج یان عومره یان هه ردوکیان
پیکه وه ده کات)).

(20) ح هج به ته نها

657. عَنْ ابْنِ عُمَرَ (t) قَالَ: أَهَلُّنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (e) بِالْحَجِّ مُفْرَدًا. وَفِي
رِوَايَةٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (e) أَهْلًا بِالْحَجِّ مُفْرَدًا. [بخاري/ المغازي/ 4096]
(ابن عمر) (t) دهلى: له خزمه ت پیغه مبهه ری خوادا (e) ئیحرامان
به ستوه به ح هج ی ته نها، له ریوایه تیکی تردا هاتوه که پیغه مبهه ر (e) ئیحرامی
ته نها بو ح هج به ستوه.

658. عَنْ عَائِشَةَ (y): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (e) أَفْرَدَ الْحَجَّ.

(عائشه) (y) دهلى: پیغه مبهه ر (e) ح هج ی ته نه ای ئەنجام داوه.

(21) ح هج و عه مره پیکه وه

659. عَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَنَسٍ (t) قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ (e) يُلَبِّي
بِالْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ جَمِيعًا. قَالَ بَكْرٌ: فَحَدَّثْتُ بِذَلِكَ ابْنَ عُمَرَ، فَقَالَ: لَبَّى بِالْحَجِّ وَحَدَهُ.

فَلَقِيَتْ أَنَسًا فَحَدَّثَتْهُ بِقَوْلِ ابْنِ عُمَرَ، فَقَالَ أَنَسٌ: مَا تَعُدُّونَنَا إِلَّا صَبِيَّانَا، سَمِعَتْ رَسُولَ اللَّهِ (ع) يَقُولُ: ((لَبِيكَ عُمْرَةٌ وَحَجًّا)).

(بكرى كورى عبدالله) له (انس) هوه، دهلى: گويم له پيغه مبهه (ع) بوو كه (لبيك) ي فرموو بو حه ج و عومره پيكه وه جا (بكر) دهلى من ئەمەم باس كرد لاي (عبدالله ي كورى عمر)، كه چي نه و وتي هه ر بو حه جى ته نها بوو، نه وسا به (انس) گه يشتمه وه وه قسه كه ي (عبدالله ي كورى عمر) م بو گي پرايه وه، به لام (انس) وتي: وا ده زانن ئيمه مندالين، من خو م گويم له پيغه مبهه (ع) بوو ده ي فرموو (لبيك عمرة و حجا)

(22) گوريني حه ج بو عمره

660. عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ (t) قَالَ: تَمَنَعْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (ع) وَلَمْ يَنْزِلْ فِيهِ الْقُرْآنُ، قَالَ رَجُلٌ بِرَأْيِهِ مَا شَاءَ. [بخاري/التفسير/4246]

(عمران كورى حصين) (t) دهلى: له خزمه ت پيغه مبهه ردا (ع) بوين نيه تي حه جمان گوري به عه مره و [ئيحرامان شكاند] له و باره وه قورئان نازل نه بوو، ئيتر هه ركه س به راي خوي چي دهلى با بلي.

661. عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ (t) قَالَ: تَمَنَعَ نَبِيُّ اللَّهِ (ع) وَتَمَنَعْنَا مَعَهُ.

(عمران كورى حصين) (t) دهلى: پيغه مبهه ر (ع) ئيحرامى حه جى شان و كردي به عه مره، ئيمه ش و امان كرد له خزمه تي دا.

662. عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (t) قَالَ: قَدِمْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (ع) وَنَحْنُ نَقُولُ: لَبِيكَ بِالْحَجِّ فَأَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ (ع) أَنْ نَجْعَلَهَا عُمْرَةً. [بخاري/الحج/1493]

(جابري كورى عبدالله) (t) دهلى له خزمه ت پيغه مبهه ردا (ع) هاتين و ده مانوت: (لبيك بالحج) كه چي پيغه مبهه ر (ع) فه رمانى پي داين كه بيكه ن به عه مره.

(23) نه وه ي ئيحرام به حه ج به ستي و قورباني بي بيت.

663. عَنْ مُوسَى بْنِ نَافِعٍ قَالَ: قَدِمْتُ مَكَّةَ مَتَمَّنًا بِعُمْرَةٍ قَبْلَ التَّرْوِيَةِ بِأَرْبَعَةِ أَيَّامٍ، فَقَالَ النَّاسُ: تَصِيرُ حَجَّتُكَ الْآنَ مَكِيَّةً، فَدَخَلْتُ عَلَى عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ فَاسْتَفْتَيْتُهُ، فَقَالَ عَطَاءٌ: حَدَّثَنِي جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيُّ (t): أَنَّهُ حَجَّ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (ع) عَامَ سَاقِ الْهَدْيِ مَعَهُ، وَقَدْ أَهَلُّوا بِالْحَجِّ مُفْرَدًا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ع): ((أَهَلُّوا مِنْ إِحْرَامِكُمْ، فَطُوفُوا بِالْبَيْتِ وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَقَصَرُوا،

وَأَقْبِمُوا حَلَالًا، حَتَّى إِذَا كَانَ يَوْمُ الثَّرْوِيَةِ فَأَهْلُوا بِالْحَجِّ، وَاجْعَلُوا الَّتِي قَدَّمْتُمْ بِهَا مُثْعَةً)). قَالُوا: كَيْفَ نَجْعَلُهَا مُثْعَةً وَقَدْ سَمِينَا الْحَجَّ؟ قَالَ: ((افْعَلُوا مَا أَمَرَكُمْ بِهِ، فَإِنِّي لَوْلَا أَنِّي سَقْتُ الْهَدْيَ لَفَعَلْتُ مِثْلَ الَّذِي أَمَرْتُكُمْ بِهِ، وَلَكِنْ لَأَ يَحِلُّ مِنِّي حَرَامٌ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحَلَّهُ)). فَفَعَلُوا. [بخاري/ الحج/ 1493]

(موسی کوپی نافع) دهلی چوم بو مه که نیه تی عه مره م هینابوو چوار پوژ پیش (ترویه) خه لکی وتیان حه جه که ت حه جیکی مه کیت کردوه، چوم بولای (عطاء ی کوپی رباح). پرسیارم لیگرد، عطاء وتی: (جابری کوپی عبداللهی انصاری) بوی گیپرامه وه، که له خزمه تی پیغه مبه ردا (E) حه جی کردوه نه وه ساله ی که قوربانیه که ی به دیاری هیناوه ئیحرامیشیان ته نها بو حه ج به سته بو.. پیغه مبه ری خوا (E) پیی فه رموو: ((ئیحرامه کانتان بشکینن دوا ی نه وه ی ته وافی که عبه و صه فا و مهروه ده که ن و موی سه رتان کورت بکه نه وه ئیحرام دا که ن تارپوژی (ترویه) نه وه کاته ئیحرام بیه سنه وه بو حه ج، نه وه ی بوی هاتبوون [که حه جه] بیگوپن [به عه مره]) وتیان: چون ئیحرام بشکینن، خو ئیمه ناوی حه جمان بردوه؟ فه رموی: ((نه وه ی من فه رمانتان پیده که م، بیکه ن منیش نه که ر قوربانیم نه هینایه نه وه م ده کرد که فه رمانم پیداون، به لام حه رام بو من حه لال نابی تا نه م قوربانیه نه گاته کات و شوینی خوی)) نه وانیش به قسه یان کرد.

(24) سرینه وه ی ئیحرام شکاندنی حه ج

664- عَنْ أَبِي مُوسَى (t) قَالَ: قَدِمْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (e) وَهُوَ [مُنِيخٌ] بِالْبَطْحَاءِ فَقَالَ: ((بِمِ أَهَلَّتْ)). قَالَ: قُلْتُ: أَهَلَّتْ بِإِهْلَالِ النَّبِيِّ (e). قَالَ: ((هَلْ سَقْتِ مِنْ هَدْيٍ)). قُلْتُ: لَا. قَالَ: ((فَطَفُ بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، ثُمَّ حَلِّ)). فَطَفْتُ بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، ثُمَّ أَتَيْتُ امْرَأَةً مِنْ قَوْمِي فَمَشَطْتَنِي وَغَسَلَتْ رَأْسِي، فَكُنْتُ أُفْتِي النَّاسَ بِذَلِكَ فِي إِمَارَةِ أَبِي بَكْرٍ وَإِمَارَةِ عُمَرَ (t)، فَإِنِّي لَقَائِمٌ بِالْمَوْسِمِ إِذْ جَاءَنِي رَجُلٌ فَقَالَ: إِنَّكَ لَأَ تَدْرِي مَا أَحَدَّثَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ فِي شَأْنِ النَّسْكِ، فَقُلْتُ: أَيُّهَا النَّاسُ مَنْ كُنَّا أَفْتِينَاهُ بِشَيْءٍ فَلْيَتَّئِدْ، فَهَذَا أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ قَادِمٌ عَلَيْكُمْ، فَهَبْ فَأْتَمُوا. فَلَمَّا قَدِمَ قُلْتُ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مَا هَذَا الَّذِي أَحَدَّثْتَ فِي شَأْنِ النَّسْكِ؟ قَالَ: إِنْ تَأَخَذَ بَكِتَابِ اللَّهِ، فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ: ﴿وَاتَمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ

لِلَّهِ ﴿البقرة: 196﴾. وَإِنْ تَأْخُذْ بِسُنَّةِ نَبِيِّنَا عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ فَإِنَّ النَّبِيَّ (E) لَمْ يَحِلَّ حَتَّى نَحَرَ الْهَدْيَ. [بخاري/الحج/1637]

(ابو موسى) (t) دهلى: چوومه خزمه تی پیغه مبهری خوا (E) له کاتی کدا که له (بطحاء) باری خستبوو فهرمووی: ((به چی ئیحرامت به ستووه)) منیش وتم: پیغه مبهر (E) به چی ئیحرامی به ستووه منیش به وه، فهرمووی: ((نایا قوربانیت هیناوه)) وتم: نه خیر.. فهرمووی: ((ده بچو ته وافی بهیت و صه فاو مهروه بکه پاشان ئیحرام بشکینه)) منیش چووم و ته وافی صه فاو مهروه کرد، پاشان چوومه لای ئافره تیکی [مه حره م] ی خزم سهری بو شوردم و بوشی داهینام ... بویه من فه توام ددا بو خه لکی له سهرده می فهرانزه وایی (ابوبکر و عمر) دا (t).. جاروژیک له حج بوم پیاویک هات بو لام و وتی: تو نازانی که نه میری ئیمانداران [عمر (t)] له باره ی ئه رکه کانی حه جه وه چی داهیناوه، منیش وتم: خه لکینه، نه وه ی پیشتر فه توامان بو دابوو، با رایبگری، نه وه ته نه میری ئیمانداران دیت بو لاتان و بیکه نه پیشه واتان و [فه توای نه وه وهرگرن]. کاتی که هات پیموت: نه ی نه میری ئیمانداران، نه و شتانه چیه که له باره ی ئه رکه کانی حه جه وه پریارت له سهرداوه؟ نه ویش وتی نه گهر به قسه ی قورئان بکه ن نه وه ته ده فهرمویت: ﴿واتموا الحج والعمرة لله﴾ البقرة/196، نه گهر له سهر سونه تی پیغه مبه ریشمان محمد (E) برؤین، پیغه مبه ر (E) ئیحرامی نه شکان هه تا قوربانیه که ی سهربری.

665- عَنْ أَبِي ذَرٍّ (t) قَالَ: كَانَتْ الْمُنْعَةُ فِي الْحَجِّ لِأَصْحَابِ مُحَمَّدٍ (E) خَاصَّةً.

(ابو ذر) (t) دهلى: ئیحرام شکاندن حه ج و گوړینی بو عه مره، تاییهت بووه به هاوه لانی پیغه مبه ره وه (E).

(25) گریدانى حه ج و عومره پیکه وه و سهربرینی دیاری له نیوانیاندا

666- عَنْ نَافِعٍ: أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ (t) خَرَجَ فِي الْفِئَةِ مُعْتَمِرًا، وَقَالَ: إِنْ صُدِدْتُ عَنِ الْبَيْتِ صَنَعْنَا كَمَا صَنَعْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (E). فَخَرَجَ فَأَهْلَ بِعُمْرَةٍ، وَسَارَ حَتَّى إِذَا ظَهَرَ عَلَى الْبِيدَاءِ التَّفَّتَ إِلَى أَصْحَابِهِ فَقَالَ: مَا أَمْرُهُمَا إِلَّا وَاحِدٌ، أَشْهَدُكُمْ أَنِّي قَدْ أُوجِبْتُ الْحَجَّ مَعَ الْعُمْرَةِ. فَخَرَجَ حَتَّى إِذَا جَاءَ الْبَيْتَ طَافَ بِهِ

سَبْعًا وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ سَبْعًا، لَمْ يَزِدْ عَلَيْهِ، وَرَأَى أَنَّهُ مُجْزِيٌّ عَنْهُ، وَأَهْدَى.
[بخاري / الحج / 1558]

نافع دهلى: (عبدالله ی کوپری عمر) t له سه رده می ناشویه که دا [ئهو ساله ی
حه جاج هات بو شه پر کردن دژی عبدالله ی کوپری زبیر] چوو بو عه مره و وتی:
ئه گهر ریگه م له چوون بو مالى خوا لیگیرا. ئه وه ده که م که پیغه مبه ری خوا
(ع) کردی، ئه وه بوو که دهرچوو ئیحرامی به عه مره به ست و رویشته هه تا
سه رکه وتنه سه ر (بیداء)، ئه وسای ناوپی دایه وه له هاوه لانی و فه رموی:
(هه ردوو ئه رکه که یه کیکه، به شایهت بن که من بریارم داوه هج و عه مره
پیگه وه بکه م)). ئینجا (عبدالله) رویشته هه تا گه یشته (بیت) هه وت جار ته وافی
به ده وردا کرد هه روه ها هه وت جاریش له نیوان سه فاو مه روادا، له وه زیاتری
نه کرد. برواشی وابوو که بو ی دروسته و قوربانیه که شى کرد [مه به ست ئه وه یه
که یه ک جار طه وافی (بیت) و سه فا و مه روه ی کردوو ه بو حه ج و عه مره].

(26) قوربانى

667. عَنْ سَالِمِ ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ: أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ (t) قَالَ: تَمَنَعَ رَسُولُ اللَّهِ
(ع) فِي حَجَّةِ الْوُدَاعِ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ وَأَهْدَى، فَسَاقَ مَعَهُ الْهَدْيَ مِنْ ذِي
الْحُلَيْفَةِ، وَبَدَأَ رَسُولُ اللَّهِ (ع) فَأَهْلًا بِالْعُمْرَةِ، ثُمَّ أَهْلًا بِالْحَجِّ، وَتَمَنَعَ النَّاسُ مَعَ
رَسُولِ اللَّهِ (ع) بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ، فَكَانَ مِنَ النَّاسِ مَنْ أَهْدَى فَسَاقَ الْهَدْيَ،
وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ يُهْدَ، فَلَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ (ع) مَكَّةَ قَالَ لِلنَّاسِ: ((مَنْ كَانَ مِنْكُمْ
أَهْدَى فَإِنَّهُ لَا يَحِلُّ مِنْ شَيْءٍ حَرَّمَ مِنْهُ حَتَّى يَقْضِيَ حَجَّهُ، وَمَنْ لَمْ يَكُنْ مِنْكُمْ
أَهْدَى فَلْيَطُفْ بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، وَلْيَقْصِرْ وَلْيَحْلِلْ، ثُمَّ لِيُهَلِّ بِالْحَجِّ،
وَلِيُهْدِ، فَمَنْ لَمْ يَجِدْ هَدْيًا فَلْيَصُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ، وَسَبْعَةَ إِذَا رَجَعَ إِلَى
أَهْلِهِ)). وَطَافَ رَسُولُ اللَّهِ (ع) حِينَ قَدِمَ مَكَّةَ فَاسْتَلَمَ الرُّكْنَ أَوَّلَ شَيْءٍ، ثُمَّ حَبَّ
ثَلَاثَةَ أَطْوَافٍ مِنَ السَّبْعِ، وَمَشَى أَرْبَعَةَ أَطْوَافٍ، ثُمَّ رَكَعَ حِينَ قَضَى طَوَافَهُ بِالْبَيْتِ
عِنْدَ الْمَقَامِ رَكْعَتَيْنِ، ثُمَّ سَلَّمَ فَأَنْصَرَفَ فَأَتَى الصَّفَا فَطَافَ بِالصَّفَا وَالْمَرْوَةَ سَبْعَةَ
أَطْوَافٍ، ثُمَّ لَمْ يَحْلِلْ مِنْ شَيْءٍ حَرَّمَ مِنْهُ حَتَّى قَضَى حَجَّهُ، وَنَحَرَ هَدْيَهُ يَوْمَ النَّحْرِ،
وَأَفَاضَ فَطَافَ بِالْبَيْتِ، ثُمَّ حَلَّ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ حَرَّمَ مِنْهُ، وَفَعَلَ مِثْلَ مَا فَعَلَ رَسُولُ
اللَّهِ (ع) مَنْ أَهْدَى وَسَاقَ الْهَدْيَ مِنَ النَّاسِ. [بخاري / الحج / 1606]

(سالم کوری عبدالله) دهلی: (عبدالله ی کوری عمر) وتویه تی: پیغه مبه ر
 (E) له ح ه جی مائناوایی دا له پیئشدا بو عه مره ئیحرامی به ست و دوا یی
 ئیحرامی به ست بو ح ه ج ، مه پئیکی کرده فیدیه له (ذوالحلیفه) هوه ئه و
 حیوانه ی له گه ل خوی هیئابوو سه ره تا پیغه مبه ر (E) به عه مره ده ستی پی
 کرد پاشان خه لکیش له خزمه ت پیغه مبه ری خوادا (E) ئیحرامیان شکاند له
 نیوان عه مره بو ح ه ج، جا هه بوو له و خه لکه فیدیه ی هیئابوو، هه یش بوو
 نه یه یئابوو کاتی پیغه مبه ر (E) گه یشته مه ککه به خه لکه که ی فه رموو:
 ((ئه وه تان که فیدیه ی هیئاوه ئه وه هیچ شتی که له و شتانه ی که لیی حه رام کراوه
 بو ی حه لال نابیئ هه تا حه ج که ی ده کات.. ئه وه ش که فیدیه ی پی نییه بابچی
 ته وافی (بیت) و سه فا و مه روه بکات و موی سه ری کورت بکاته وه و ئیحرام
 بشکیئی، پاشان ئیحرام ببه ستیته وه بو ح ه ج و له وه و دوا فیدیه ی بدات، ئه وه ش
 توانای فیدیه ی نییه با سی پوژ له حه جدا به پوژوبیئ حه وتیش که گه پرایه وه
 ناو که س و کاری)). جا پیغه مبه ری خوا (E) کاتی گه یشته مه ککه یه کجار
 ده ستی دا له سوچه که (واته حبر الاسود) پاشان سی سوور له حه وته که ی
 به هه روه له کرد چواریشیان به رویشتن بوو، دوا ی ته وافییش لای مه قامدا دو رکات
 نویژی کرد و سه لامی دایه وه و رویشت بو سه فاو حه وت جار له نیوان سه فاو
 مه روه دا گه را .. دوا ی ئه وه ئیحرامی نه شان له و شتانه ی لیی حه رام کرابوو
 هه تا حه ج که ی ته واکرد و قوربانیه که ی له پوژی جه ژندا سه رب ری، نیجا له
 مینا هاته خواره وه و ته وافی (بیت) ی کرد و ئه وسا ئیحرامی شکاند له هه موو
 ئه و شتانه ی لیی حه رام بوو، هه رکه سییش قوربانی هیئابوو هه ره کو پیغه مبه ری
 خوی کرد (E).

(27) تییه لکیش کردنی ح ه ج به دوا ی عه مره دا

668. عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ (E) أَنَّهَا قَالَتْ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (E) عَامَ
 حَجَّةِ الْوُدَاعِ، فَمِنَّا مَنْ أَهَلَ بِعُمْرَةٍ وَمِنَّا مَنْ أَهَلَ بِحَجٍّ، حَتَّى قَدِمْنَا مَكَّةَ، فَقَالَ
 رَسُولُ اللَّهِ (E): ((مَنْ أَحْرَمَ بِعُمْرَةٍ وَلَمْ يُهْدِ فَلْيَحِلِّ، وَمَنْ أَحْرَمَ بِعُمْرَةٍ وَأَهْدَى فَلَا
 يَحِلُّ حَتَّى يَنْحَرَ هَدْيَهُ، وَمَنْ أَهَلَ بِحَجٍّ فَلْيَتِمَّ حَجَّهُ)). قَالَتْ عَائِشَةُ (t): فَحَضْتُ،
 فَلَمْ أَزَلْ حَائِضًا حَتَّى كَانَ يَوْمَ عَرَفَةَ، وَلَمْ أَهْلِلْ إِلَّا بِعُمْرَةٍ، فَأَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ
 (E) أَنْ أَنْقُضَ رَأْسِي، وَأَمْتَشِطَ، وَأَهْلِلَ بِحَجٍّ، وَأَتْرُكَ الْعُمْرَةَ. قَالَتْ: فَفَعَلْتُ ذَلِكَ،

حَتَّى إِذَا قُضِيَتْ حَجَّتِي بَعَثَ مَعِيَ رَسُولُ اللَّهِ (ع) عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ، وَأَمَرَنِي أَنْ أَعْتَمِرَ مِنَ التَّنْعِيمِ مَكَانَ عُمَرَتِي الَّتِي أَدْرَكَنِي الْحَجُّ وَلَمْ أَحْلِلْ مِنْهَا. [بخاري/ الحيض/ 313]

عائشه دهلى: له خزمهت پيغهمبهرى خوا (ع) له سالى حه جى مائناوايدى داهرچوين، هه مان بوو ئيحرامى به عه مره به ستيبوو، هه مان بوو به حه ج هه تا كه يشتينه مه كه، پيغهمبهر (ع) فه رموى: ((ئوه وى ئيحرامى بو عه مره به ستوه و قوربانى نه هيئاوه با ئيحرامه كه ي بشكيئى، ئه وه ش ئيحرامى بو حه ج به ستوه با حه ج كه ي ته واو بكات)) عائشه دهلى من كه وتمه بى نويزيئه وه و به و حاله وه مامه وه هه تا پوزى عه ره فه نيته تى ته نها عه مره شم هيئا بوو پيغهمبهر (ع) فه رمانى پيدام كه په لكه كانم بكه مه وه و قزم دابهينم، پاشان نيته تى حه ج بينم و از له عه مره بينم .. منيش ئه وه م كرد، كاتى كه حه ج كه م ته واو كرد پيغهمبهر (ع) عبدالرحمن ي كورى ابوبكرى [برامى] له گه ل ناردم و فه رمانى پيدام كه عه مره بكه م له (تنعيم) وه [ئيسستا پيى ده وترىت مزگه وتى عائشه] له و شويئنه وه كه نيته تى حه ج هميئا و عه مره كه شم ته واو نه كرد بوو.

(28) مهرج دانان بو حه ج و عه مره

669- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (t): أَنَّ ضَبَاعَةَ بِنْتَ الرَّبِيِّرِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ أَتَتْ رَسُولَ اللَّهِ (ع) فَقَالَتْ: إِنِّي امْرَأَةٌ ثَقِيلَةٌ، وَإِنِّي أُرِيدُ الْحَجَّ، فَمَا تَأْمُرُنِي؟ قَالَ: ((أَهْلِي بِالْحَجِّ وَأَشْتَرِطِي أَنْ مَحَلِّي حَيْثُ تَحْبُسْنِي)). قَالَ: فَأَدْرَكْتُ. (ابن عباس) (ع) دهلى: (ضباعه ي كچى زبير) هات بولاى پيغهمبهر (ع) وتى: من ئافره تيكى ناساغم، ده شمه وى حه ج بكه م، فه رمانت به چى يه؟ ئه ويش فه رموى: ((ئيحرام به حه ج بيه سته، به مه رجى بگره شويئى ئيحرامه كه م ئه و شويئنه يه كه په كم ده كه وى)) راوى دهلى: حه ج كه ي بو كرا.

(29) بوئى خوئش به پوئشاكى ئيحرامه وه

670- عَنْ يَعْلَى بْنِ أُمَيَّةَ (t) قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ (ع) وَهُوَ بِالْجِعْرَانَةِ عَلَيْهِ جَبَّةٌ وَعَلَيْهَا خُلُوقٌ، أَوْ قَالَ: أَشْرُ صُفْرَةٌ، فَقَالَ: كَيْفَ تَأْمُرُنِي أَنْ أَصْنَعَ فِي عُمَرَتِي؟ قَالَ: وَأُنْزِلَ عَلَى النَّبِيِّ (ع) الْوَحْيُ، فَسُتِرَ بِثَوْبٍ، وَكَانَ يَعْلى يَقُولُ: وَدِدْتُ أَنِّي أَرَى النَّبِيَّ (ع) وَقَدْ نَزَلَ عَلَيْهِ الْوَحْيُ، قَالَ: فَقَالَ: أَيْسْرُكَ أَنْ تَنْظُرَ إِلَى النَّبِيِّ (ع) وَقَدْ نُزِلَ عَلَيْهِ الْوَحْيُ؟ قَالَ: فَرَفَعَ عُمَرُ طَرَفَ الثَّوْبِ فَتَنْظَرْتُ إِلَيْهِ

لَهُ غَطِيطٌ، قَالَ: وَأَحْسَبُهُ قَالَ: كَغَطِيطِ الْبَكْرِ. قَالَ: فَلَمَّا سُرِّيَ عَنْهُ قَالَ: ((أَيْنَ السَّائِلُ عَنِ الْعُمْرَةِ؟ اغْسِلْ عَنْكَ أَثَرَ الصُّفْرَةِ - أَوْ قَالَ: أَثَرَ الْخُلُقِ - وَاخْلَعْ عَنْكَ جُبَّتَكَ، وَاصْنَعْ فِي عُمُرَتِكَ مَا أَنْتَ صَانِعٌ فِي حَجِّكَ)). [بخاري/ الحج/ 1463]

(يعلى كورى منيه) (t) ده لیت پیاویک هات بو خزمه تی پیغه مبهری خوا (e) له (جعرانه) و جبهیه کی بو نخوشی له بهردا بوو یاخود زهردی زه عفه رانی پیوه بوو، وتی: چ فهرانیکم پی ده که ی له عه مره که م دا بیکه م؟ جا له و کاته دا وهی دابه زی بو سهر پیغه مبهر (e) به پو شاکیک داپوشرا (یعلى) ده لی: پی م خوش بوو پیغه مبهر (e) بیینم کاتی وهی بو دابه زی.. کابرا وتی: هزه ده که ی پیغه مبهر (e) بیینی کاتی وهی بو دابه زی؟ له و کاته دا عمر لایه کی نه و پو شاکه ی بهر زکرده وه، سه یرم کرد پیغه مبهر (e) پر خه ی دیت... کاتی هاته وه سه رخوی فهرموی: ((کوا نه و که سه ی ده رباری عه مره پرساری هه بوو؟ شوینه واری نه و زهر دیه یان نه و بونه بشو جبه که شت دابکه نه، چیت کردوه له حه جبه که تدا له عه مره که یشتا بیکه)).

(30) ئیحرام پو ش چی له بهر ده کات

671. عَنْ ابْنِ عُمَرَ (y): أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ (e): مَا يَلْبَسُ الْمُحْرِمُ مِنَ الثِّيَابِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (e): ((لَا تَلْبَسُوا الْقَمِيصَ، وَلَا الْعَمَامَ، وَلَا السَّرَاوِيْلَاتِ، وَلَا الْبُرَانِسَ وَلَا الْخَفَافَ، إِلَّا أَحَدًا لَمْ يَجِدِ النَّعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسِ الْخُفَيْنِ، وَلْيَقْطَعْهُمَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ، وَلَا تَلْبَسُوا مِنَ الثِّيَابِ شَيْئًا مَسَّهُ الرَّعْفَرَانُ وَلَا الْوَرَسُ)). [بخاري/ الحج/ 1468]

(ابن عمر) (t) ده لی پیاویک پرساری کرد له پیغه مبهر (e) ده رباره ی پو شاکه ی ئیحرام، پیغه مبهر (e) فهرموی: ((کراس له بهر مه که ن، می زهر له سه ر مه که ن، شهروال له پی مه که ن، کلاو له سه ر مه که ن، مه گهر که سی که نه علی ده ست نه که ویت باکاله و پیتاوه کانی له پی بکات، به لام پارنه کانی خوار قوله پیکانی بریت، جلیک له بهر مه که ن که زه عفه ران و وهرس [دوو گیای بو نخوشن] ی بهر که وتبی).

672. عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (t) قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (e) وَهُوَ يَخْطُبُ يَقُولُ: ((السَّرَاوِيلُ لِمَنْ لَمْ يَجِدِ الْإِزَارَ، وَالْخُفَّانِ لِمَنْ لَمْ يَجِدِ النَّعْلَيْنِ)). يَعْنِي الْمُحْرِمَ. [بخاري/ الإحصار و جزاء الصيد/ 1744]

(ابن عباس) (t) دهلی: گویم له پیغه مبهری خوا بوو (e) وتاری دهدا و دهیفرموو ((شهروال بو که سیکه په شته مالی دهست نه که ویت، کاله و پیتا ویش بو که سیکه نه علی دهست نه که ویت)).

(31) نیچیر بو ئیجرامپوش

673. عَنِ الصَّعْبِ بْنِ جَثَامَةَ اللَّيْثِيِّ (t): أَنَّهُ أَهْدَى لِرَسُولِ اللَّهِ (e) حِمَارًا وَحَشِيًّا، وَهُوَ بَأَبْوَاءٍ أَوْ بَوْدَانَ، فَرَدَّهُ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ (e). قَالَ: فَلَمَّا أَنْ رَأَى رَسُولُ اللَّهِ (e) مَا فِي وَجْهِهِ قَالَ: ((إِنَّا لَمْ نَرُدَّهُ عَلَيْكَ إِلَّا أَنَا حُرْمٌ)). [بخاري/ الإحصار و جزاء الصيد/ 1729]

(صعب کوری جثامة) (t) دهلی: گوید ریژیکی کیوی به دیاری پیشکه ش کرا به پیغه مبهری خوا (e) له کاتیکدا له (ابواء، یان له ودان) بوو که چپی وهری نه گرت، به لام کاتی پیغه مبهری خوا (e) له رو خسارمدا ههستی کرد پیم ناخوشه فرموی: ((نیمه بویه وهری ناگرین، چونکه له ئیجرامداین)).

674. عَنِ طَاوُسٍ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (t) - قَالَ: قَدِمَ زَيْدُ بْنُ أَرْقَمٍ، فَقَالَ لَهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ (t) يَسْتَذْكِرُهُ: كَيْفَ أَخْبَرْتَنِي عَنْ لَحْمِ صَيْدٍ أَهْدَيْتَنِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (e) وَهُوَ حَرَامٌ؟ قَالَ: قَالَ: أَهْدَيْتَنِي لَهُ عَضُوًّا مِنْ لَحْمِ صَيْدٍ، فَرَدَّهُ فَقَالَ: ((إِنَّا لَا نَأْكُلُهُ، إِنَّا حُرْمٌ)).

طاوس له (ابن عباس) هوه (t) ده گپړته وه و دهلی: (زهیدی کوری ارقم) هات و (عبدالله ی کوری عباس) بیري خسته وه پیی وت: نه وه چون باسی نه و پارچه گوشتی راوهت کرد، که به دیاری هیئرا بو پیغه مبهری خوا (e) نه ویش له ئیجرامدا بوو؟ وتی: پارچه گوشتیک بوو له نیچیریک وهری نه گرت و فرموی: ((نیمه ناخوین، نیمه له ئیجرامداین)).

(32) گوشتی نیچیر بو ئیجرامپوش

675. عَنِ أَبِي قَتَادَةَ (t) قَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ (e) حَاجًّا وَخَرَجْنَا مَعَهُ، قَالَ: فَصَرَفَ مِنْ أَصْحَابِهِ فِيهِمْ أَبُو قَتَادَةَ، فَقَالَ: ((خُذُوا سَاحِلَ الْبَحْرِ حَتَّى تَلْقَوْنِي)). قَالَ فَأَخَذُوا سَاحِلَ الْبَحْرِ، فَلَمَّا انْصَرَفُوا قَبِلَ رَسُولُ اللَّهِ (e) أَحْرَمُوا كُلَّهُمْ إِلَّا أَبَا قَتَادَةَ فَإِنَّهُ لَمْ يُحْرَمْ، فَبَيْنَمَا هُمْ يَسِيرُونَ إِذْ رَأَوْا حُمْرَ وَحْشٍ، فَحَمَلَ عَلَيْهَا أَبُو قَتَادَةَ فَعَقَرَ مِنْهَا أَتَانًا، فَنَزَلُوا فَأَكَلُوا مِنْ لَحْمِهَا، قَالَ: فَقَالُوا: أَكَلْنَا لَحْمًا وَنَحْنُ مُحْرَمُونَ؟ قَالَ: فَحَمَلُوا مَا بَقِيَ مِنَ لَحْمِ الْأَتَانِ، فَلَمَّا أَتَوْا رَسُولَ اللَّهِ (e)

قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا كُنَّا أَحْرَمْنَا، وَكَانَ أَبُو قَتَادَةَ لَمْ يُحْرِمْ، فَرَأَيْنَا حُمْرَ وَحْشٍ، فَحَمَلَ عَلَيْهَا أَبُو قَتَادَةَ فَعَقَرَ مِنْهَا أَتَانًا، فَنَزَلْنَا فَأَكَلْنَا مِنْ لَحْمِهَا، فَقُلْنَا: نَأْكُلُ لَحْمَ صَيْدٍ وَنَحْنُ مُحْرَمُونَ؟ فَحَمَلْنَا مَا بَقِيَ مِنْ لَحْمِهَا، فَقَالَ: ((هَلْ مِنْكُمْ أَحَدٌ أَمْرُهُ أَوْ أَشَارَ إِلَيْهِ بِشَيْءٍ)). [قَالَ]: قَالُوا: لَأ. قَالَ: ((فَكُلُوا مَا بَقِيَ مِنْ لَحْمِهَا)). [بخاري/ الإحصار و جزاء الصيد/1728]

(ابو قتاده) (t) دهلی: پیغهمبهر (e) کهوتہری بوجہ و نیمہش له خزمہتیا بووین، هندی له هاوہ لانی جیاکردهوه که (ابو قتاده) یان تیدابوو پیی فرمون: ((بهکهناری دهریادا برؤن ههتا پیم دهگهنهوه)) ئهوانیش کهناری دهریایان گرتہبهر و رؤیشتن، ههموو ئیحرامیان بهست جگهله (ابو قتاده) که ئیحرامی نهبهست، کاتی به ریگهدا دهرؤیشتن چاویان کهوت به ژمارهیهک گوی دریژی کیوی، (ابو قتاده) هیرشى بؤ بردن، مینگهیهکی راوکرد، ئهوانیش لایان داو له گوشتهکیان خوارد، دواىی وتیان نیمه گوشتمان خوارد و له ئیحرامیشداین؟ ئهوسا چی مابوو له گوشتهکه ههلیان گرت و کاتی گهیشتنه خزمهت پیغهمبهری خوا (e) وتیان ئهی پیغهمبهری خوا (e) نیمه ئیحراممان بهستبوو، (ابو قتاده) ئیحرامی نهبهستبوو، چاومان کهوت بهگویدریژی کیوی، (ابو قتاده) هیرشى کرده سهریان و مینگهیهکی لی سهربرین، نیمهش لامانداو له گوشتهکهیمان خوارد، پاشان وتمان: نیمه له گوشتی راومان خوارد لهکاتیکدا که لهئیحرامدا بووین، ئهوهتا ئهوهشى ماوه له گوشتهکه هیئاومانه، فرموی: ((نایا کهسیک له ئیوه فرمانی پیدا یان ئامازهی بؤ کرد؟)) وتیان: نهخیر. فرموی: ((ئهوهشى ماوه له گوشتهکه بیخون)).

(33) ئیحرامپوش پیویسته چی بکوژیت

676. عَنْ عَائِشَةَ (t) عَنِ النَّبِيِّ (e) أَنَّهُ قَالَ: ((خَمْسٌ فَوَاسِقٌ يُقْتَلْنَ فِي الْحِلِّ وَالْحَرَمِ الْحَيَّةُ، وَالْغُرَابُ الْأَبْقَعُ، وَالْفَأْرَةُ، وَالْكَلْبُ الْعَقُورُ، وَالْحُدْيَا)). [بخاري/ الإحصار و جزاء الصيد/1731،1732]

(عائشه) (y) دهلی: پیغهمبهر (e): فرمویهتی: ((پینج جانهوهری زیان بهخش ههیه لهمهکهه و سنووری دهورو بهری مهکهکه دهکوژرین.)) (مار، قهلهپهشی بازو، مشک، سهگی هار، کولاره))

677- عَنْ ابْنِ عُمَرَ (t) عَنِ النَّبِيِّ (e) قَالَ: ((خَمْسٌ لَّا جُنَاحَ عَلَيَّ مَنْ قَتَلَهُنَّ فِي الْحَرَمِ وَالْإِحْرَامِ: الْفَأْرَةَ، وَالْعُقْرَبُ، وَالْغُرَابُ، وَالْحَدِادَةُ، وَالْكَلْبُ الْعَقُورُ)). [بخاری/ الإحصار و جزاء الصيد/1732، 1731]

(ابن عمر) (t) دهلی: پیغمبر (e) فرموده‌تی: ((پینج گیانه‌وهر هیه هه‌رکس بیانکوژیته گوناھی ناگات، له‌سنووری مه‌ککه‌و له‌کاتی ئیحرامیشدا (مشک، دوویشک، قه‌له‌ره‌ش، کولاره، سه‌گی‌هار)).

(34) که‌له شاخ بو ئیحرامپوش

678- عَنْ ابْنِ بَحِيْنَةَ (t): أَنَّ النَّبِيَّ (e) احْتَجَمَ بِطَرِيقِ مَكَّةَ وَهُوَ مُحْرِمٌ، وَسَطَ رَأْسِهِ. [بخاری/ الطب/ 5373]

(ابن بحینه) (t) دهلی: پیغمبر (e) که‌له شاخی له‌ناوه‌راستی سه‌ری گرت له‌ریگه‌ی مه‌ککه‌داو له‌کاتی ئیحرامدا.

(35) تیماری چاوی ئیحرامپوش

679- عَنْ نُبَيْهِ بْنِ وَهَبٍ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ أَبَانَ بْنِ عُثْمَانَ، حَتَّى إِذَا كُنَّا بِمَلَلٍ اشْتَكَى عُمَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَيْنِيهِ، فَلَمَّا كُنَّا بِالرَّوْحَاءِ اشْتَدَّ وَجَعُهُ، فَأَرْسَلَ إِلَيَّ أَبَانَ بْنُ عُثْمَانَ يَسْأَلُهُ؟ فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ أَنْ اضْمُدَّهُمَا بِالصَّبْرِ، فَإِنَّ عُثْمَانَ (e) حَدَّثَ عَنِ رَسُولِ اللَّهِ (e) فِي الرَّجُلِ إِذَا اشْتَكَى عَيْنِيهِ وَهُوَ مُحْرِمٌ: ((ضَمَدَّهُمَا بِالصَّبْرِ)).

(نبیه‌ی کوپی وهب) (t) دهلی: له‌گه‌ل (ابان کوپی عثمان) دا پویشتین هه‌تا گه‌یشتینه (ملل) (عمری کوپی عبیدالله) چاوی هاته ئیش، کاتی گه‌یشته (روحاء) نازاره‌که‌ی زور بوو ئه‌ویش هه‌والی نارد بو (ابان کوپی عثمان) و پرسیری لیگرد ئه‌ویش وتی: به‌تالی شاری چاره‌سه‌ری بکه، چونکه (عثمان): بو‌مان ده‌گی‌ریته‌وه که پیغمبره‌ی خوا (e) فرموده‌تی: ((نه‌گه‌ر که‌سیک چاوه‌کانی ئیشان و له‌ئیحرامدا بوو بابه‌تالی شاری چاره‌سه‌ری بکات) [تالی شاری: ده‌رمانیکی تاله‌ پشینان به‌کاریان هیناوه بو چاوی ئیشه‌].

(36) سه‌ر شو‌ردنی ئیحرامپوش

680- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُنَيْنٍ، عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ وَالْمَسْنُورِ بْنِ مَحْرَمَةَ (y): أَنَّهُمَا اخْتَلَفَا بِالْأَبْوَاءِ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ: يَغْسِلُ الْمُحْرِمُ

رَأْسُهُ، وَقَالَ الْمَسُورُ: لَا يَغْسِلُ الْمُحْرِمُ رَأْسَهُ، فَأَرْسَلَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ إِلَى أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ (t) أَسْأَلُهُ عَنْ ذَلِكَ، فَوَجَدْتُهُ يَغْتَسِلُ بَيْنَ الْقَرْنَيْنِ وَهُوَ يَسْتَتِرُ بِثَوْبٍ، قَالَ: فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ، فَقَالَ: مَنْ هَذَا؟ فَقُلْتُ: أَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حُنَيْنٍ، أَرْسَلَنِي إِلَيْكَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ أَسْأَلُكَ: كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (e) يَغْسِلُ رَأْسَهُ وَهُوَ مُحْرِمٌ؟ فَوَضَعَ أَبُو أَيُّوبَ (□) يَدَهُ عَلَى الثَّوْبِ فَطَاطَأَهُ حَتَّى بَدَأَ لِي رَأْسَهُ، ثُمَّ قَالَ لِلْإِنْسَانِ يَصُبُّ: [أَصْبَبْ] فَصَبَّ عَلَى رَأْسِهِ، ثُمَّ حَرَكَ رَأْسَهُ بِيَدَيْهِ فَأَقْبَلَ بِهِمَا وَأَدْبَرَ، ثُمَّ قَالَ: هَكَذَا رَأَيْتُهُ (e) يَفْعَلُ. [بخاري/ البخاري/ الإحصار و جزاء الصيد/ 1743]

(عبدالله ی کورپی حنین) دهلی: کہ (عبدالله ی کورپی عباس و میسوری کورپی مه خرهمه) (y) له (ابواء) رایان جیاواز بوو. (عبدالله ی کورپی عباس) دهیوت: ئیحرامپویش دروسته سهری بشوات، (میسور) دهیوت: نابیت ئیحرامپویش سهری بشوات. عبد الله ی کورپی حنین دهلی: (ابن عباس) ناردمی بؤ لای (ابو ایوب ی انصاری) (t) تا له و بارهیه وه پرسیارى لیبکه ن بینیم له نیوان دوو دیواردا خوی ده شوات و په رده ی گپراوه منیش سه لام لیگرد، وتی نه وه کییه وتم (عبدالله ی کورپی حنین) ه، (عبدالله ی کورپی عباس) نار دوومی بؤ لات تا پرسیارت لیبکه م که پیغه مبه ر (e) چو ن سه ری ده شور د له کاتی ئیحرامدا، (ابو ایوب) دهستی خسته سه ر په رده که ودای نه واند، سه ری لیم ده رکه وت به که سیکی وت ناوبکه به سه رمدا نه ویش کردی به سه ری دا، ئینجا هه لی گلو فت به هه ردو و دهستی پی شو دوا ی سه ری شور د ئینجا وتی: من پیغه مبه ر (e) م دیوه ناوا سه ری ده شور د.

(37) فیدیه ی ئیحرامپویش

681- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْقِلٍ قَالَ: قَعَدْتُ إِلَى كَعْبٍ (□) وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ، فَسَأَلْتُهُ عَنْ هَذِهِ الْآيَةِ: ﴿فَفِدْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ﴾ [البقرة: 196]. فَقَالَ كَعْبٌ: نَزَلَتْ فِيَّ، كَانَ بِي أَدَى مِنْ رَأْسِي، فَحَمَلْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (e) وَالْقَمْلُ يَتَنَاثَرُ عَلَى وَجْهِي، فَقَالَ: ((مَا كُنْتُ أَرَى أَنَّ الْجَهْدَ بَلَغَ مِنْكَ مَا أَرَى، أَتَجِدُ شَاةً)). فَقُلْتُ: لَا، فَنَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ: ﴿فَفِدْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ﴾. قَالَ: ((صَوْمٌ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ، أَوْ إِطْعَامٌ سِتَّةَ مَسَاكِينَ، نِصْفَ صَاعٍ طَعَامًا لِكُلِّ مِسْكِينٍ)). قَالَ: فَنَزَلَتْ فِيَّ خَاصَّةً، وَهِيَ لَكُمْ عَامَّةً. [بخاري/ التفسير/ 4245]

(عبدالله ی کوپى معقل) دهلى: چوم لای (كعب) دانیشتم له مزگه وتدا پرسىارم دهر باره ی ئەم ئایه ته لی کرد (فقدية من صیام او صدقة او نسك) البقرة/196 (كعب) وتى: ئەوه له سهر من دابه زى سهر م برینى پیوه بوو. بر دیانم بو خزمه ت پیغه مبه ر (ع) ئەسپى ده هاته سهر دم و چاوم, فه رمووی: ((نه مزانیوه ئاوا ماندویت باشه مه ریکت پی هه ل ناسوپى)) وتم: نه خیر: ئیتر ئەو ئایه ته دابه زى ﴿فقدية من صیام او صدقة او نسك﴾ فه رمووی: ((سى رۆژ به رۆژو, یان نانى شه ش هه ژار بده بو هه ر هه ژاریک نیو مه ن خواردن)) جا ئەو ئایه ته به تاییه ت بو من دابه زى بو ئیوه شه به گشتى.

(38) مردنى ئیجرامپوش

682- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (t) - عَنِ النَّبِيِّ (ع) - قَالَ: خَرَّ رَجُلٌ مِنْ بَعِيرِهِ فَوُقِصَ، فَمَاتَ. فَقَالَ: ((اغسلوه بماءٍ وسِدْرٍ، وكفّنوه في ثوبيه، ولا تحمروا رأسه، فإن الله يبعثه يوم القيامة ملبياً)). [بخاري/ الجنائز/ 1206]

(ابن عباس) (t) دهلى: پیاویک له وشتره که ی به ربوه وه و ملی شکاو مرد, پیغه مبه ر (ع) فه رمووی: ((به ئاوو سیدر بی شون و له هه ردوو پو شاکه که ی خویدا کفنى بکه ن, سه رى دامه پو شن, چونکه له رۆژى قیامه تدا خواى گه وره به دم (لبیک) وتنه وه وه زیندووی ده کاته وه)).

(39) مانه وه له (ذی طوی)

683- عَنِ نَافِعٍ: أَنَّ ابْنَ عُمَرَ (t) كَانَ لَا يَقْدَمُ مَكَّةَ إِلَّا بَاتَ بِذِي طَوَى حَتَّى يُصْبِحَ وَيَعْتَسِلَ، ثُمَّ يَدْخُلُ مَكَّةَ نَهَارًا، وَيَذْكُرُ عَنِ النَّبِيِّ (ع) أَنَّهُ فَعَلَهُ. [بخاري/ الحج/ 1499]

نافع دهلى: - (ابن عمر) نه ده هاته مه که هه تا له (ذی طوی) شه وی نه بر دایه ته سه ر, که رۆژ بو وه خو ی ده شت و ده چوو ه مه که وه ده یوت: پیغه مبه ر (ع) وای ده کرد.

(40) چوونه ئاو مه که وه مه دینه

684- عَنِ ابْنِ عُمَرَ (t) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ع) كَانَ يَخْرُجُ مِنْ طَرِيقِ الشَّجْرَةِ وَيَدْخُلُ مِنْ طَرِيقِ الْمُعْرَسِ، وَإِذَا دَخَلَ مَكَّةَ دَخَلَ مِنَ التَّنِيَةِ الْعُلْيَا، وَيَخْرُجُ مِنَ التَّنِيَةِ السُّفْلَى. [بخاري/ الحج/ 1500]

(ابن عمر) (t) دهلی: پیغمبر (e) له ریگه (الشجره) وه درده چوو له مه دینه وله ریگه (معرس) وه دهگه رایه وه بوئی، که ده چوو بو مه ککش له (ثنية العليا) وه ده چوو له (ثنية السفلى) وه لیی درده چوو.

(41) دابه زین له مه ککه

685. عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ [بْنِ حَارِثَةَ] (t) أَنَّهُ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَتَنْزِلُ فِي دَارِكَ بِمَكَّةَ؟ فَقَالَ: ((وَهَلْ تَرَكَ لَنَا عَقِيلٌ مِنْ رِبَاعٍ أَوْ دُورٍ)). وَكَانَ عَقِيلٌ وَرِثَ أَبَا طَالِبٍ هُوَ وَطَالِبٌ، وَلَمْ يَرِثْهُ جَعْفَرٌ وَلَا عَلِيٌّ شَيْئًا لِأَنَّهُمَا كَانَا مُسْلِمِينَ، وَكَانَ عَقِيلٌ وَطَالِبٌ كَافِرَيْنِ. [بخاري/ الحج/ 1511]

(اسامه ی کوری زید) (t) وتویه تی: نهی پیغمبر (e) نایا ده چیته مالی خو تان له مه ککه؟ فه رموی: ((بو [عقیل] شوین و مالی بو هیشتوین؟)) (عقیل) به میراتی به (ابو طالب) هوه له گهل (طالب) ی برایدا بو یان ما بووه. نه (جعفر) و نه (علی) که موسولمان بوون هیچ میراتیه کیان له باوکیان وهر نه گرت، (عقیل و طالب) که کافر بوون هه موو میراتیه که بو ئه وان بووه.

(42) راکردن له ته وافی و هاتوو چوی صه فاو مه روهدا

686. عَنْ ابْنِ عُمَرَ (t): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (e) كَانَ إِذَا طَافَ فِي الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ أَوَّلَ مَا يَقْدُمُ: فَإِنَّهُ يَسْعَى ثَلَاثَةَ أَطْوَافٍ بِالْبَيْتِ، ثُمَّ يَمْشِي أَرْبَعَةَ، ثُمَّ يُصَلِّي سَجْدَتَيْنِ، ثُمَّ يَطُوفُ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ. [بخاري/ الحج/ 1537]

(ابن عمر) (t) دهلی: پیغمبر (e) که ته وافی ده کرد له حج و عه مرهدا له سه ره تای هاتندا، سی ته وافی به پراکردن به ده وری (بیت) دا ده کرد، چوار ته وافی شی به پریشتن به ده وریدا ده کرد، ئینجا دوو ركات نویژی ده کرد. پاشان هات وچوی صه فاو مه روای ده کرد.

687. عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (t) أَنَّهُ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ (e) رَمَلَ مِنْ الْحَجْرِ الْأَسْوَدِ حَتَّى انْتَهَى إِلَيْهِ ثَلَاثَةَ أَطْوَافٍ.

(جابری کوری عبدالله) دهلی: پیغمبر (e) بیینی به پراکردن له (حجر الأسود) هوه دهستی کرد به (طواف)، سی (طواف) ی کرد و گه یشته وه نه وی.

688- عَنْ أَبِي الطَّفِيلِ قَالَ: قُلْتُ لَأَبْنِ عَبَّاسٍ (t): أَرَأَيْتَ هَذَا الرَّمْلَ بِالْبَيْتِ ثَلَاثَةَ أَطْوَافٍ وَمَشَى أَرْبَعَةَ أَطْوَافٍ، أَسِنَّةٌ هُوَ، فَإِنَّ قَوْمَكَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُ سِنَّةٌ؟ قَالَ: فَقَالَ: صَدَقُوا وَكَذَّبُوا. قَالَ: قُلْتُ: مَا قَوْلُكَ صَدَقُوا وَكَذَّبُوا؟ قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ (e) قَدِمَ مَكَّةَ، فَقَالَ الْمُشْرِكُونَ: إِنَّ مُحَمَّدًا وَأَصْحَابَهُ لَا يَسْتَطِيعُونَ أَنْ يَطُوفُوا بِالْبَيْتِ مِنَ الْهَزَالِ، وَكَانُوا يَحْسُدُونَهُ، قَالَ: فَأَمَرَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ (e) أَنْ يَرْمُلُوا ثَلَاثًا وَيَمْشُوا أَرْبَعًا: قَالَ: قُلْتُ لَهُ: أَحْبِرْنِي عَنِ الطَّوَافِ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ رَاكِبًا - أَسِنَّةٌ هُوَ، فَإِنَّ قَوْمَكَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُ سِنَّةٌ؟ قَالَ: صَدَقُوا وَكَذَّبُوا، قَالَ: قُلْتُ: وَمَا قَوْلُكَ صَدَقُوا وَكَذَّبُوا؟ قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ (e) كَثُرَ عَلَيْهِ النَّاسُ، يَقُولُونَ: هَذَا مُحَمَّدٌ هَذَا مُحَمَّدٌ - (e) - حَتَّى خَرَجَ الْعَوَاتِقُ مِنَ الْبُيُوتِ، قَالَ: وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ (e) لَا يُضْرَبُ النَّاسُ بَيْنَ يَدَيْهِ، فَلَمَّا كَثُرَ عَلَيْهِ رَكِبَ، وَالْمَشَى وَالسَّعَى أَفْضَلُ.

(ابن طفيل) دهلى: به (ابن عباس) (t) م وت: تو دهلييت نه م سى جار راکردنه له ته و اف داو دوايى چوار جار ته و افى ناسايى سوننه ته. خزمه کانت دهليين سوننه ته؟ وتى: راست دهکهن و راستيش ناکهن؟! وتى پيغه مبه ر (e) هات بو مهککه، موشريکه کان وتيان: محم دو هاو ده لاني ناتوانن له بهر لاوازی ته و اف به دهورى (بيت) دا بکهن. حه ساد ه تيان پى ده برد. بويه پيغه مبه ر (e) فه رمانى پيدان که سى جار (طواف) به راکردن بکهن و چواريش به رويشتن، پيم وت: هات و چوى صه فاومه پروه به سوارى، سوننه ته چونکه خزمه کانت دهليين سوننه ته؟

دووباره وتى: راست دهکهن و راستيش ناکهن... وتم: نه و قسه يه ت يه عنى چى راست دهکهن و راستيش ناکهن؟ وتى: پيغه مبه رى خوا (e) ﴿نه و روزه﴾ خه لکيکى زور دهورى ان داو ده يانوت: نه وه (محمد) ه نه وه (محمد) ه (e) هه تا گه وره کچه کان له مال ه کان هاتنه ده ره وه.. پيغه مبه ر (e) وانه بوو که که س له به رده مي دا پالى پيوه بنرى و لى بدرى، کاتى خه لکه که زورى ان بو هينا، سوار بوو، هه رچه نده رويشتن و راکردن چاکتره.

(43) ماچکردنى به رده ره شه که

689- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَرْجِسَ قَالَ: رَأَيْتُ الْأَصْلَحَ - يَعْنِي عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ (t) - يَقْبَلُ الْحَجَرَ وَيَقُولُ: وَاللَّهِ إِنِّي لَأَقْبَلُكَ، وَإِنِّي أَعْلَمُ أَنَّكَ حَجْرٌ، وَأَنَّكَ لَا تَضُرُّ وَلَا تَنْفَعُ، وَلَوْ لَأَنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ (e) قَبْلَكَ مَا قَبَلْتُكَ. [بخارى/ الحج/ 1520]

(عبدالله ی کوپری سرچس) دهلی: (عمر) (t) م بینی ماچی بهرده پشه که دهکات و دهلیت: به خوا خو من ماچت دهکم و دهشزائم که تو بهردیکیت و زیان و قازانجت نییه، نه گهر پیغه مبهری خوام (e) نه بینیایه ماچی دهکردی، منیش ماچم نه دهکردی.

(44) دهست دان له سوچه کانی که عبه

690- عَنْ ابْنِ عُمَرَ (t) قَالَ: مَا تَرَكْتُ اسْتِلَامَ هَدْيَيْنِ الرُّكْنَيْنِ -الْيَمَانِيَّ وَالْحَجَرَ- مُذْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ (e) يَسْتَلِمُهُمَا، فِي شِدَّةٍ وَلَا رِخَاءٍ. [بخاری/ الحج/ 1529]

(عبدالله ی کوپری عمر) (t) دهلی: من وازم له دهست دان لهم دوو گوشه یه نه هیناوه -یه مانی و بهرده که- له وکاته وه که پیغه مبهری خوام (e) بینیوه دهستیان لی دودا له کاتی قه له بالغی یان له کاتی ناسایی دا.

691- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (t) قَالَ: لَمْ أَرِ رَسُولَ اللَّهِ (e) يَسْتَلِمُ غَيْرَ الرُّكْنَيْنِ الْيَمَانِيَّيْنِ. [بخاری/ الحج/ 1531]

(ابن عباس) (t) دهلی: نه مبینیوه پیغه مبهری خوا (e) دهست بدات له هیچ شوینیکی جگه له دوو گوشه یه مانیه که.

(45) ته وافی به سواری

692- عَنْ جَابِرٍ (t) قَالَ: طَافَ رَسُولُ اللَّهِ (e) بِالْبَيْتِ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ عَلَى رَاحِلَتِهِ، يَسْتَلِمُ الْحَجَرَ بِمِحْجَنِهِ، لِأَنَّهُ يَرَاهُ النَّاسُ وَلِيَسْتَأْذِنُوا، فَإِنَّ النَّاسَ غَشُّوهُ.

(جابر) (t) دهلی: پیغه مبهر (e) له حه جی مالئاو اییدا به سهر ولاغه که یه وه ته وافی کرد به دهوری که عبه دا به گوچانه که یه دهیدا له بهرده پشه که، بو ئه وه ی خه لکی بیبینن و چاوی لییان بیست و پرسیاری لی بکن، چونکه خه لکی قه له بالغی زوریان له سهر کرد.

(46) ته وافی به سواری بو خه لکی تر

693- عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ (y) أَنَّهَا قَالَتْ: شَكَوْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (e) أَنِّي أَشْتَكِي، فَقَالَ: ((طُوفِي مِنْ وَرَاءِ النَّاسِ وَأَنْتِ رَاكِبَةٌ)). قَالَتْ: فَطُفْتُ وَرَسُولَ اللَّهِ (e)

حِينَئِذٍ يُصَلِّي إِلَى جَنْبِ الْبَيْتِ، وَهُوَ يَقْرَأُ بِالطُّورِ وَكِتَابِ مَسْطُورٍ. [بخاری/ المساجد/ 452]

(أم سلمه) (Y) به پیغهمبهری (E) رایگه یاند که ماندوم و ناساغم، فهرموی: ((له دواى خه لکه که وه به سواری ته وافی خوت بکه)) منیش ته وافم کرد، نه وکاته پیغهمبهر (E) له پال که عبه دا نویژی ده کردو ﴿والطور، و کتاب مسطور﴾ ی ده خویند.

(47) ته وافی سه فاو مهروه

694- عن عُرْوَةَ قَالَتْ: قُلْتُ لِعَائِشَةَ (Y): مَا أَرَى عَلِيَّ جُنَاحًا أَنْ لَا أَتَطَوَّفَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ. قَالَتْ: لِمَ؟ قُلْتُ: لِأَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ: ﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ﴾ الْآيَةَ. فَقَالَتْ: لَوْ كَانَ كَمَا تَقُولُ لَكَانَ: فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ لَا يَطُوفَ بِهِمَا. إِنَّمَا أُنْزِلَ هَذَا فِي أَنْاسٍ مِنَ الْأَنْصَارِ، كَانُوا إِذَا أَهَلُّوا أَهَلُّوا لِمَنَاةَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ، فَلَا يَحِلُّ لَهُمْ أَنْ يَطُوفُوا بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، فَلَمَّا قَدِمُوا مَعَ النَّبِيِّ (E) لِلْحَجِّ ذَكَرُوا ذَلِكَ لَهُ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى هَذِهِ الْآيَةَ، فَلَعَمْرِي مَا أَتَمَّ اللَّهُ حَجَّ مَنْ لَمْ يَطْفُ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ. وَفِي رِوَايَةٍ: مَا أَتَمَّ اللَّهُ حَجَّ امْرِئٍ وَلَا عَمْرَتَهُ لَمْ يَطْفُ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ. [بخاری/ العمرة/ 1698]

(عروه) ده لی: به (عائشه) م (Y) وت: من وانا زانم گونا هم بگات نه گهر ته واف له نیوان سه فاو مهروه دا بکه م.. وتی: بوچی؟ وتم: چونکه خوی گهره ده فهرمویت ﴿بیگومان سه فاو مهروه له دروشمه کانی خوی گهره ن﴾ عائشه (Y) وتی: نه گهر و ابوایه که تو ده لی ئایه ته که به م شیویه ده بوو: ﴿نه وه گونا همی ناگات نه گهر ته وافیان نه کات﴾. له راستیدا نه وه ده ربارهی که سانیك له (انصار) دابه زیوه که ئیحرامیان له سه رده می نه فامیدا بو (مناة) ده به ست، بویان دروست نه بوو ته واف له نیوان سه فاو مهروه دا بکه ن. جاکاتی له خزمه تی پیغهمبهردا (E) هاتن بو ح ه ج و باسی نه وه یان بو کرد، خوی گهره نه ئایه ته ی دابه زانند، به گیانی خو م خوی گهره نه وه ح ه ج به ته و او دانانی ت که ته وافی نیوان سه فاو مهروه ی تی دا نه بی ت، له ریوایه تی کی تر دا: خوی گهره ح ه جی که سیك یان عه مره که ی به ته و او دانانی ت نه گهر ته وافی سه فاو مهروه ی نه کرد بی ت.

(48) ته وافی سه فاو مهروه

695- عن جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (t) قَالَ: لَمْ يَطْفِ النَّبِيُّ (e) وَلَا أَصْحَابُهُ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ إِلَّا طَوَافًا وَاحِدًا.

(جابرى كورى عبدالله) (t) دهلى: پیغهمبه (e) و هاو لانی لهیهك جار تهواف [حهوت جار هاتوچو] زیاتریان له نیوان سهفاو مهروه دا نه ده کرد.

(49) نه وهى ئیحرام بو ح ه ج ده به ستی

696- عَنْ وَبَرَةَ - يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ - قَالَ: كُنْتُ جَالِسًا عِنْدَ ابْنِ عُمَرَ (y)، فَجَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ: أَيُصَلِّحُ لِي أَنْ أَطُوفَ بِالْبَيْتِ قَبْلَ أَنْ آتِيَ الْمَوْقِفَ؟ فَقَالَ: نَعَمْ، فَقَالَ: فَإِنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ: لَا تَطُفُ بِالْبَيْتِ حَتَّى تَأْتِيَ الْمَوْقِفَ، فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ: فَقَدْ حَجَّ رَسُولُ اللَّهِ (e) فَطَافَ بِالْبَيْتِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَ الْمَوْقِفَ، فَبِقَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ (e) أَحَقُّ أَنْ تَأْخُذَ أَوْ بِقَوْلِ ابْنِ عَبَّاسٍ إِنْ كُنْتَ صَادِقًا؟ وَفِي رِوَايَةٍ قَالَ: رَأَيْنَا رَسُولَ (e) أَحْرَمَ بِالْحَجِّ وَطَافَ بِالْبَيْتِ وَسَعَى بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ.

(وبره)، كوره كهى (عبدالرحمن) دهلى: دانیشتیووم له لای (ابن عمر) (t) پیاویك هات و وتی: ئایا دروسته بوم تهوافی كه عبه بكه م پیش نه وهى بجم بو وهستانی عه ره فه؟ وتی: به لى، كابرا وتی خو (ابن عباس) دهیوت: تهوافی كه عبه مه كه هه تا ده چپته عه ره فه، (ابن عمر) وتی: پیغهمبه (e) حه جی كردو تهوافی به ده وری كه عبه شدا كرد پیش نه وهى بچپته عه ره فه، ئایا به قسه ی پیغهمبه ری خوا (e) بكهین یان به قسه ی (ابن عباس) نه گهر راست ده كه یت؟ له ریوایه تیكى تر دا ده لى: پیغهمبه ری خوامان بینى ئیحرامی به ست بو ح ه ج و تهوافی كه عبه ی كردو هاتوچوی نیوان سهفاو مهروه شى كرد.

697- عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ قَالَ: سَأَلْنَا ابْنَ عُمَرَ (t) عَنْ رَجُلٍ قَدِمَ بِعُمْرَةِ، فَطَافَ بِالْبَيْتِ وَلَمْ يَطْفِ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، أَيَأْتِي أَمْرَاتَهُ؟ فَقَالَ: قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ (e) فَطَافَ بِالْبَيْتِ سَبْعًا، وَصَلَّى خَلْفَ الْمَقَامِ رَكَعَتَيْنِ، وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ سَبْعًا [جميعاً]، وَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ. [بخارى/ الصلاة/ 387]

(عمرو كورى دینار) دهلى: پرسیارمان له (ابن عباس) (t) كرد دهر باره ی پیاویك دیت بو عه ره و تهوافی كه عبه دهكات و هیشتا هاتوچوی نیوان سهفاو

مهروهی نه کردوه، نایا ده کریت سهرجیبی له گهل ژنه کهیدا بکات؟ نه ویش وتی: پیغه مبهری خوا (e) هات و حهوت جار ته وافی که عبهی کرد، له پشستی شوینی ئیبراهیمه وه دوو رکات نویژی کرد، حهوت جاریش هاتوچوی کرد له نیوان سه فاو مهروه دا بیگومان له پیغه مبهری خوادا چاکترین پیشه وایه تی و رابهری هیه

(50) چونه ناو که عبه

698- عَنْ ابْنِ عُمَرَ (t) قَالَ: قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ (e) يَوْمَ الْفَتْحِ فَنَزَلَ بِفِنَاءِ الْكُعْبَةِ، وَأَرْسَلَ إِلَى عَثْمَانَ بْنِ طَلْحَةَ فَجَاءَ بِالْمِفْتَاحِ فَفَتَحَ الْبَابَ، قَالَ: ثُمَّ دَخَلَ النَّبِيُّ (e) وَبِلَالٌ وَأَسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ وَعَثْمَانُ بْنُ طَلْحَةَ (y) وَأَمَرَ بِالْبَابِ فَأُغْلِقَ، فَلَبِثُوا فِيهِ مَلِيًّا، ثُمَّ فَتَحَ الْبَابَ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ: فَبَادَرْتُ النَّاسَ فَتَلَقَّيْتُ رَسُولَ اللَّهِ (e) خَارِجًا، وَبِلَالٌ عَلَى إِثْرِهِ، فَقُلْتُ لِبِلَالٍ: هَلْ صَلَّى فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ (e)؟ قَالَ: نَعَمْ، قُلْتُ: أَيْنَ؟ قَالَ: بَيْنَ الْعُمُودَيْنِ تَلْقَاءَ وَجْهَيْهِ، قَالَ: وَنَسِيتُ أَنْ أَسْأَلَهُ كَمْ صَلَّى. [بخاري/ الصلاة/ 483]

(ابن عمر) (t) ده لی: پیغه مبهر (e) روژی نازا کردنی مه که هات و چوو هه وشه ی که عبه وه، ناردی به شوین (عثمان ی کوری طلحة) داو کللی بو هیناو ده رگا که ی کرده وه، پاشان پیغه مبهر (e) له گهل (بلال و أسامه ی کوری زید و عثمان ی کوری طلحة) (رض) چوونه ژوره وه، فه زمانیدا که ده رگا که دا بخریت، ماوهیه ک تیا مانه وه، پاشان ده رگا که ی کرده وه، (عبدالله) ده لی: من پیش خه لکه که گه یستمه خزمه تی پیغه مبهر (e) له کاتی که دا ده هاته ده ره وه، (بلال) ی به شوینه وه بوو، وتم به (بلال) نایا پیغه مبهر (e) نویژی تیدا کرد، وتی: به لی.. وتم: له کویدا؟ وتی: له نیوان هه ردوو کوله که که دا که پرووبه روی بوون. ئیتر بیرم چوو لی بی رسم: چهند نویژی کرد؟

699- عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ: قُلْتُ لِعَطَاءٍ: أَسَمِعْتَ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ: إِنَّمَا أَمْرُهُم بِالطَّوَّافِ، وَلَمْ تُؤْمَرُوا بِدُخُولِهِ؟ قَالَ: لَمْ يَكُنْ يَنْهَى عَنْ دُخُولِهِ، وَلَكِنِّي سَمِعْتُهُ يَقُولُ: أَخْبَرَنِي أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ (t) أَنَّ النَّبِيَّ (e) لَمَّا دَخَلَ الْبَيْتَ دَعَا فِي نَوَاحِيهِ كُلِّهَا، وَلَمْ يُصَلِّ فِيهِ حَتَّى خَرَجَ، فَلَمَّا خَرَجَ رَكَعَ فِي قُبْلِ الْبَيْتِ رَكَعَتَيْنِ،

وَقَالَ: (هَذِهِ الْقِبْلَةُ)). قُلْتُ لَهُ: مَا نَوَاحِيهَا أَفِي زَوَايَاهَا؟ قَالَ: بَلْ فِي كُلِّ قِبْلَةٍ مِنَ الْبَيْتِ. [بخاري/ الصلاة/ 389]

(ابن جريج) دهلى: به (عطاء) م وت: بيستوته (ابن عباس) دهلى: فهريمانتان بيدراوه كه ته و اف بكن، نهك بچنه ناو كه عبه وه، پاشان ريگرى له چونه ژوره وهى نهكرا، به لام گويم لى بوو دهيو ت: (اسامه ي كورى زيد) هه والى داومه تى كاتى پيغه مبه ر (e) چوته ناو كه عبه وه له هه موو گوشه يه كيدا نزاى كردوه، نويژى تيدا نه كردوه هه تا هاتوته دهر وه، كاتى كه دهر چوو له پيشى كه عبه وه، دوپكات نويژى كردوه وه رمويه تى: ((نه مه قيبليه)) منيش پيم وت: لاكانى كه عبه كامه يه، نايا مه به ست گوشه كانيه تى؟ وتى: به لكو هه موو به شه كانى كه عبه [دهگريته وه].

(51) چو نيه تى حه جه كه ي پيغه مبه ر (e)

700- عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (y)، فَسَأَلَ عَنِ الْقَوْمِ حَتَّى انْتَهَى إِلَيَّ، فَقُلْتُ: أَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ حُسَيْنٍ، فَأَهْوَى بِيَدِهِ إِلَى رَأْسِي فَنَزَعَ زُرِّي الْأَعْلَى، ثُمَّ نَزَعَ زُرِّي الْأَسْفَلَ، ثُمَّ وَضَعَ كَفَّهُ بَيْنَ ثَدْيَيْ، وَأَنَا يَوْمَئِذٍ غُلَامٌ شَابٌّ، فَقَالَ: مَرْحَبًا بِكَ يَا ابْنَ أَخِي، سَلْ عَمَّا شِئْتَ. فَسَأَلْتُهُ وَهُوَ أَعْمَى، وَحَضَرَ وَقْتُ الصَّلَاةِ فَقَامَ فِي نَسَاجَةٍ مُلْتَحِفًا بِهَا، كُلَّمَا وَضَعَهَا عَلَى مَنْكِبِهِ رَجَعَ طَرَفَاهَا إِلَيْهِ مِنْ صِغَرِهَا، وَرَدَّأَوْهُ إِلَى جَنْبِهِ عَلَى الْمَشْجَبِ، فَصَلَّى بِنَا. فَقُلْتُ: أَخْبِرْنِي عَنْ حَجَّةِ رَسُولِ اللَّهِ (e)، فَقَالَ بِيَدِهِ، فَعَقَّدَ تِسْعًا، فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ (e) مَكَثَ تِسْعَ سِنِينَ لَمْ يَحُجَّ، ثُمَّ أَدَّنَ فِي النَّاسِ فِي الْعَاشِرَةِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (e) حَاجٌّ فَقَدِمَ الْمَدِينَةَ بِشَرِّ كَثِيرٍ، كُلُّهُمْ يَلْتَمِسُ أَنْ يَأْتَمَّ بِرَسُولِ اللَّهِ (e) وَيَعْمَلَ مِثْلَ عَمَلِهِ فَخَرَجْنَا مَعَهُ حَتَّى أَتَيْنَا ذَا الْحُلَيْفَةِ، فَوَلَدَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ مُحَمَّدَ بْنَ أَبِي بَكْرٍ (y)، فَأَرْسَلَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (e): كَيْفَ أَصْنَعُ؟ قَالَ: ((اغْتَسِلِي وَأَسْتَنْفِرِي بِثُوبٍ وَأَحْرَمِي)). فَصَلَّى رَسُولُ اللَّهِ (e) رَكَعَتَيْنِ فِي الْمَسْجِدِ ثُمَّ رَكِبَ الْقَصْوَاءَ، حَتَّى إِذَا اسْتَوَتْ بِهِ نَاقَتُهُ عَلَى الْبَيْدَاءِ نَظَرَتْ إِلَى مَدِّ بَصْرِي بَيْنَ يَدَيْهِ مِنْ رَاكِبٍ وَمَاشٍ، وَعَنْ يَمِينِهِ مِثْلَ ذَلِكَ، وَعَنْ يَسَارِهِ مِثْلَ ذَلِكَ، وَمَنْ خَلْفَهُ مِثْلَ ذَلِكَ، وَرَسُولُ اللَّهِ (e) بَيْنَ أَظْهُرِنَا وَعَلَيْهِ يَنْزِلُ الْقُرْآنُ، وَهُوَ يَعْرِفُ تَأْوِيلَهُ، وَمَا عَمِلَ بِهِ مِنْ شَيْءٍ عَمَلْنَا بِهِ، فَأَهْلَ بِالْتَّوْحِيدِ: ((لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَأَ شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ، لَأَ شَرِيكَ لَكَ)).

وَأَهْلَ النَّاسِ بِهَذَا الَّذِي يُهْلُونَ بِهِ، فَلَمْ يَرِدْ رَسُولُ اللَّهِ (ع) عَلَيْهِمْ شَيْئًا مِنْهُ، وَلَزِمَ رَسُولُ اللَّهِ (ع) تَلْبِيَّتَهُ. قَالَ جَابِرٌ (t): لَسْنَا نُنْوِي إِلَّا الْحَجَّ، لَسْنَا نَعْرِفُ الْعُمْرَةَ، حَتَّى إِذَا أَتَيْنَا الْبَيْتَ مَعَهُ، اسْتَلَمَ الرُّكْنَ، فَرَمَلْنَا ثَلَاثًا وَمَشَى أَرْبَعًا، ثُمَّ نَفَدْنَا إِلَى مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَرَأَ: ﴿وَاتَّخَذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى﴾ [البقرة: 125] فَجَعَلَ الْمَقَامَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْبَيْتِ. فَكَانَ أَبِي يَقُولُ -وَلَا أَعْلَمُهُ ذِكْرَهُ إِلَّا عَنْ النَّبِيِّ (ع)- كَانَ يَقْرَأُ فِي الرُّكْعَتَيْنِ ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ و ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾. ثُمَّ رَجَعَ إِلَى الرُّكْنَ فَاسْتَلَمَهُ، ثُمَّ خَرَجَ مِنَ الْبَابِ إِلَى الصَّفَا، فَلَمَّا دَنَا مِنَ الصَّفَا قَرَأَ: ﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ﴾ [البقرة: 158] ((أَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللَّهُ بِهِ)) فَبَدَأَ بِالصَّفَا فَرَقِي عَلَيْهِ حَتَّى رَأَى الْبَيْتَ، فَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ، فَوَحَّدَ اللَّهَ وَكَبَّرَهُ، وَقَالَ: ((لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، أَنْجَزَ وَعَدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ)). ثُمَّ دَعَا بَيْنَ ذَلِكَ قَالَ مِثْلَ هَذَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ. ثُمَّ نَزَلَ إِلَى الْمَرْوَةِ، حَتَّى إِذَا انْصَبَتْ قَدَمَاهُ فِي بَطْنِ الْوَادِي سَعَى، حَتَّى إِذَا صَعِدَتَا مَشَى حَتَّى أَتَى الْمَرْوَةَ، فَفَعَلَ عَلَى الْمَرْوَةِ كَمَا فَعَلَ عَلَى الصَّفَا، حَتَّى إِذَا كَانَ آخِرَ طَوَافِهِ عَلَى الْمَرْوَةِ فَقَالَ: ((لَوْ أَنِّي اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ لَمْ أَسْقِ الْهَدْيَ، وَجَعَلْتُهَا عُمْرَةً، فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ لَيْسَ مَعَهُ هَدْيٌ فَلْيَحِلَّ، وَلْيَجْعَلْهَا عُمْرَةً)). فَقَامَ سُرَاقَةُ بْنُ مَالِكِ بْنِ جُعْشَمٍ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَلْعَامِنَا هَذَا أَمْ لَا بَدِي؟ فَشَبَّكَ رَسُولُ اللَّهِ (ع) أَصَابِعَهُ وَاحِدَةً فِي الْأُخْرَى وَقَالَ: ((دَخَلْتَ الْعُمْرَةَ فِي الْحَجِّ -مَرَّتَيْنِ- لَا بَلْ لَأَبْدِي [أَبْدِي]). وَقَدِمَ عَلَيَّ (t) مِنَ الْيَمَنِ بِيَدِنِ النَّبِيِّ (ع)، فَوَجَدَ فَاطِمَةَ (y) مِمَّنْ حَلَّ وَلَبَسَتْ ثِيَابًا صَبِيغًا وَاکْتَحَلَتْ، فَأَنْكَرَ ذَلِكَ عَلَيْهَا، فَقَالَتْ [إِنَّ] أَبِي أَمَرَنِي بِهَذَا، قَالَ: فَكَانَ عَلَيَّ (t) يَقُولُ بِالْعِرَاقِ: فَذَهَبْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (ع) مُحْرَشًا عَلَى فَاطِمَةَ لِذِي صَنَعْتُ، مُسْتَفْتِيًا لِرَسُولِ اللَّهِ (ع) فِيمَا ذَكَرْتُ عَنْهُ، فَأَخْبَرْتُهُ أَنِّي أَنْكَرْتُ ذَلِكَ عَلَيْهَا، فَقَالَ: ((صَدَقْتُ صَدَقْتُ، مَاذَا قُلْتَ حِينَ فَرَضْتَ الْحَجَّ)). قَالَ: قُلْتُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَهْلٌ بِمَا أَهْلٌ بِهِ رَسُولُكَ، قَالَ: ((فَإِنَّ مَعِيَ الْهَدْيَ، فَلَا تَحِلَّ)). قَالَ: فَكَانَ جَمَاعَةُ الْهَدْيِ الَّذِي قَدِمَ بِهِ عَلَيَّ مِنَ الْيَمَنِ، وَالَّذِي أَتَى بِهِ النَّبِيُّ (ع) مَائَةً. قَالَ: فَحَلَّ النَّاسُ كُلَّهُمْ وَقَصَرُوا، إِلَّا النَّبِيُّ (ع) وَمَنْ كَانَ مَعَهُ هَدْيٌ. فَلَمَّا كَانَ يَوْمَ الثَّرْوِيَةِ تَوَجَّهُوا إِلَى مِنَى، فَأَهْلَوْا بِالْحَجِّ وَرَكِبَ رَسُولُ اللَّهِ (ع)، فَصَلَّى بِهَا الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ وَالْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ وَالْفَجْرَ، ثُمَّ مَكَثَ قَلِيلًا حَتَّى طَلَعَتِ الشَّمْسُ،

وَأَمْرٍ بِقَبَّةٍ مِنْ شَعْرٍ تُضْرَبُ لَهُ بِنَمْرَةٍ. فَسَارَ رَسُولُ اللَّهِ (ع) وَلَا تَشْكُ قُرَيْشٌ إِلَّا أَنَّهُ وَأَقْفٌ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ، كَمَا كَانَتْ قُرَيْشٌ تَصْنَعُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ، فَأَجَارَ رَسُولُ اللَّهِ (ع) حَتَّى أَتَى عَرَفَةَ، فَوَجَدَ الْقَبَّةَ قَدْ ضُرِبَتْ لَهُ بِنَمْرَةٍ، فَنَزَلَ بِهَا، حَتَّى إِذَا زَاغَتِ الشَّمْسُ أَمَرَ بِالْقَصْوَاءِ فَرَحِلَتْ لَهُ، فَأَتَى بَطْنَ الْوَادِي، فَخَطَبَ النَّاسَ وَقَالَ: ((إِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ حَرَامٌ عَلَيْكُمْ، كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا، فِي شَهْرِكُمْ هَذَا، فِي بَلَدِكُمْ هَذَا، أَلَا كُلُّ شَيْءٍ مِنْ أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ تَحْتَ قَدَمِي مَوْضُوعٌ، وَدِمَاءُ الْجَاهِلِيَّةِ مَوْضُوعَةٌ، وَإِنْ أَوْلَ دَمٍ أَضَعُ مِنْ دِمَائِنَا دَمَ ابْنِ رَبِيعَةَ بْنِ الْحَارِثِ - كَانَ مُسْتَرْضِعًا فِي بَنِي سَعْدٍ فَقَتَلْتُهُ هُدَيْلٌ - وَرَبَا الْجَاهِلِيَّةِ مَوْضُوعٌ، وَأَوْلَ رَبَا أَضَعُ [رَبَانًا] رَبَا عَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، فَإِنَّهُ مَوْضُوعٌ كُلُّهُ، فَاتَّقُوا اللَّهَ فِي النِّسَاءِ، فَإِنَّكُمْ أَحَدْتُمُوهُنَّ بِأَمَانِ اللَّهِ، وَأَسْتَحَلَلْتُمْ فُرُوجَهُنَّ بِكَلِمَةِ اللَّهِ، وَلَكُمْ عَلَيْهِنَّ أَنْ لَا يُوطِئَنَّ فُرْشَكُمْ أَحَدًا تَكْرَهُوهُ، فَإِنْ فَعَلَنَّ ذَلِكَ فَاضْرِبُوهُنَّ ضَرْبًا غَيْرَ مُبْرِحٍ، وَلَهُنَّ عَلَيْكُمْ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ، وَقَدْ تَرَكْتُ فِيكُمْ مَا لَنْ تَضَلُّوا بَعْدَهُ إِنْ اعْتَصَمْتُمْ بِهِ: كِتَابَ اللَّهِ، وَأَنْتُمْ تُسْأَلُونَ عَنِّي فَمَا أَنْتُمْ قَائِلُونَ)) قَالُوا: نَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ بَلَغْتَ وَأَدَيْتَ وَنَصَحْتَ، فَقَالَ بِإِصْبَعِهِ السَّبَابَةَ يَرْفَعُهَا إِلَى السَّمَاءِ وَيُنْكِثُهَا إِلَى النَّاسِ: ((اللَّهُمَّ اشْهَدْ، اللَّهُمَّ اشْهَدْ)) ثَلَاثَ مَرَّاتٍ. ثُمَّ أَدْنَى ثُمَّ أَقَامَ، فَصَلَّى الظُّهْرَ، ثُمَّ أَقَامَ فَصَلَّى الْعَصْرَ، وَلَمْ يُصَلِّ بَيْنَهُمَا شَيْئًا. ثُمَّ رَكِبَ رَسُولُ اللَّهِ (ع) حَتَّى أَتَى الْمَوْقِفَ فَجَعَلَ بَطْنَ نَاقَتِهِ الْقَصْوَاءَ إِلَى الصَّخْرَاتِ وَجَعَلَ حَبْلَ الْمَشَاةِ بَيْنَ يَدَيْهِ، وَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ، فَلَمْ يَزَلْ وَأَقْفًا حَتَّى غَرَبَتِ الشَّمْسُ، وَدَهَبَتِ الصُّفْرَةُ قَلِيلًا حَتَّى غَابَ الْقُرْصُ، وَأَرْدَفَ أُسَامَةَ خَلْفَهُ، وَدَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ (ع) وَقَدْ شَنَقَ لِلْقَصْوَاءِ الزَّمَامَ حَتَّى إِنْ رَأَسَهَا لِيُصِيبُ مَوْكَ رَحْلِهِ، وَيَقُولُ بِيَدِهِ الْيُمْنَى: ((أَيُّهَا النَّاسُ، السَّكِينَةَ السَّكِينَةَ)). كُلَّمَا أَتَى حَبْلًا مِنَ الْحِبَالِ أَرْخَى لَهَا قَلِيلًا حَتَّى تَصْعَدَ حَتَّى أَتَى الْمُرْدَلِفَةَ، فَصَلَّى بِهَا الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ، بِأَذَانٍ وَاحِدٍ وَإِقَامَتَيْنِ، وَلَمْ يُسَبِّحْ بَيْنَهُمَا شَيْئًا، ثُمَّ اضْطَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ (ع) حَتَّى طَلَعَ الْفَجْرُ، وَصَلَّى الْفَجْرَ حِينَ تَبَيَّنَ لَهُ الصُّبْحُ بِأَذَانٍ وَإِقَامَةٍ، ثُمَّ رَكِبَ الْقَصْوَاءَ حَتَّى أَتَى الْمَشْعَرَ الْحَرَامَ، فَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ، فَدَعَا، وَكَبَّرَهُ، وَهَلَّلَهُ، وَوَحَّدَهُ، فَلَمْ يَزَلْ وَأَقْفًا حَتَّى أَسْفَرَ جَدًّا، فَدَفَعَ قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ، وَأَرْدَفَ الْفَضْلَ بْنَ عَبَّاسٍ - وَكَانَ رَجُلًا حَسَنَ الشَّعْرِ أَبْيَضَ وَسِيمًا - فَلَمَّا دَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ (ع) مَرَّتَ بِهِ ظَعْنٌ يَجْرِي، فَطَفِقَ الْفَضْلُ يَنْظُرُ إِلَيْهِنَّ، فَوَضَعَ رَسُولُ اللَّهِ (ع) يَدَهُ عَلَى وَجْهِ الْفَضْلِ فَحَوَّلَ

الْفَضْلُ وَجْهَهُ إِلَى الشَّقِّ الْآخِرِ يَنْظُرُ، فَحَوْلَ رَسُولُ اللَّهِ (ع) يَدَهُ مِنَ الشَّقِّ الْآخِرِ عَلَى وَجْهِ الْفَضْلِ يَصْرِفُ وَجْهَهُ مِنَ الشَّقِّ الْآخِرِ يَنْظُرُ، حَتَّى أَتَى بَطْنَ مُحَسَّرٍ فَحَرَكَ قَلِيلًا، ثُمَّ سَلَكَ الطَّرِيقَ الْوَسْطَى الَّتِي تَخْرُجُ عَلَى الْجَمْرَةِ الْكُبْرَى، حَتَّى أَتَى الْجَمْرَةَ الَّتِي عِنْدَ الشَّجَرَةِ فَرَمَاهَا بِسَبْعِ حَصِيَّاتٍ يُكَبِّرُ مَعَ كُلِّ حَصَاةٍ مِنْهَا، [مِثْلُ] حَصَى الْخَذْفِ، رَمَى مِنْ بَطْنِ الْوَادِي، ثُمَّ انْصَرَفَ إِلَى الْمُنْحَرِ فَنَحَرَ ثَلَاثًا وَسِتِّينَ بِيَدِهِ، ثُمَّ أَعْطَى عَلِيًّا (ت) فَنَحَرَ مَا غَيْرَ وَأَشْرَكَهُ فِي هَدْيِهِ، ثُمَّ أَمَرَ مِنْ كُلِّ بَدَنَةٍ بِبِضْعَةٍ فَجَعَلَتْ فِي قِدْرٍ فَطَبَخَتْ، فَأَكَلَا مِنْ لَحْمِهَا، وَشَرِبَا مِنْ مَرَقِهَا. ثُمَّ رَكِبَ رَسُولُ اللَّهِ (ع) فَأَفَاضَ إِلَى الْبَيْتِ. فَصَلَّى بِمَكَّةَ الظُّهْرَ، فَأَتَى بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ يَسْقُونَ عَلَى زَمْرَمَ، فَقَالَ: ((انزِعُوا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، فَلَوْلَا أَنْ يَغْلِبَكُمْ النَّاسُ عَلَى سَقَايَتِكُمْ لَنَزَعْتُ مَعَكُمْ)). فَنَاوَلُوهُ دُلُوعًا فَشَرِبَ مِنْهُ.

(جعفرى كورى محمد) له باوكيه وه دهگيريته وه دهلى: چوينه لای (جابرى كورى عبدالله) (ت) كه له و كاته دا كویر بوو بوو پیم وت: هه و آلم بدهرى دهر باره ی حه جه كه ی پیغه مبه ر (ع) .. ئاماژهی كرد به په نجه كانی و وتی: پیغه مبه ر (ع) (9) نو سال ﴿مايه وه له مه دينه داو﴾ حه جی نه كرد، پاشان له سالی دهه مدا بانگه وازی كرد له ناو خه لكدا كه پیغه مبه رى خوا (ع) ﴿نه مسال﴾ ده چى بو حه ج. بویه خه لكیكى زور رویان كرده مه دينه وه هه ریه كه یان ده یویست پیغه مبه ر (ع) پیشه وایى بکات و ئه و چى ده كات ئه میش وا بکات، ئه وسا له خزمه تیدا دهر چووین هه تا گه شتینه (ذوالحلیفه)، ئه و كاته (اسماى كچی عمیس)، (محمدی كورى ابوبكرى بوو، كه سیكى نارد بؤلای پیغه مبه ر (ع) كه چى بکات؟ ئه ویش فه رموی: ((باخوی بشوات و به په رویه ك خوی قایم بکات و ئیحرام ببه ستی)) ئینجا پیغه مبه ر (ع) دوو ركات نویژی له مزگه و ته كه دا كردو پاشان سواری و شتره كه ی بوو كه ناوی (قصواء) بوو رویشته هه تا گه شته (بیداء) كه سه یرم كرد هه تا چا و برکات له به رده میه وه وه له لای راستییه وه وه له لای چه پیه وه وه، له پشته یه وه خه لكی به سواری و به پیاده دهر ویشتن، پیغه مبه رى خوا (ع) له نیوانمانا بوو قورنان داده به زیه سه رى، ئه و چاك لیی تیده گه یی ئه و هه رچییه كى ده كرد ئیمه ش ده مانكرد، ئیحرامی به ست به دهم بانگه وازی یه كتاپه رسته ییه وه وه فه رموی: ((لبیک اللهم لبیک، لبیک لا شریک لك لبیک، إن الحمد والنعمه لك والملك لا شریک

لك)) خه لكيش هه موو ئي حراميان به ست به دم هه مان سروده وه، پيغه مبه ريش (E) پيى نه برين به لكو به رده وام بوو له سه ري .. جابر ده لى: ئيمه نيه تمان ته نها ح ه ج بوو، عه مره مان نه ده زانى، رويشتين هه تا له خزمه تيا گه يشتينه (بيت) نه وسا ده ستي دا له به رده ره شه كه وه به هه روه له سى جار ته وافي كردو به رويشتنى [ئاسايى] چوار جار. ئينجا چوه سه ر شوينى ابراهيم (عليه السلام) و، نه م ئايه ته ي خوينده وه ﴿وانتخذوا من مقام ابراهيم مصلى﴾ البقرة 125، ئينجا مه قامى (ابراهيم) ي خسته نيوان خو ي و (بيت) وه دوو پركات نويژى دابه ست، له پركاتى يه كه مدا ﴿قل هو الله احد﴾ ي خويندو له پركاتى دو هه ميشدا ﴿قل يا ايها الكافرون﴾ پاشان گه رايه وه بو سوچه كه ي (بيت) و ده ستي لي داو له ده رگا وه ده رچوو به ره و (صفا) كاتى كه نزيك بو وه وه له (صفا) نه و ئايه ته ي خوينده وه ﴿ان الصفا والمروة من شعائر الله﴾ البقرة 158 " فه رموى: ((ده ست پي ده كه م له وي وه كه خوا ده ستي پي كر دو وه)). ئينجا چوه سه ر (صفا) هه تا له وي وه (بيت) ي لى ديار بوو، ئينجا روى كر ده قيب له و فه رموى: ﴿لا اله الا الله وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير، لا اله الا الله وحده، انجز وعده ونصر عبده، وهزم الأحزاب وحده﴾ سى جار نه مه ي دوباره كر ده وه وه له نيوانيشياندا ده پارايه وه، پاشان دابه زى به ره و (مروة) هه تا گه يشته قولايى دوله كه، نه وسا كه وته را كردن تا سه ركه وتين ئينجا كه وته وه رويشتن تا گه يشته وه (مروة) له سه ر (مروة) ش نه وه ي كرد كه له سه ر (صفا) كر دى، تا له دوا ته و افدا له سه ر (مروة) فه رموى: ((نه گه ر نه وسا بيري نيستام هه بو وايه مه رو مالآتى قوربانيم نه ده هي نا و نه مه م ده كر ده عه مره، جا نه وه تان كه مه رو مالآتى قوربانى نه هي نا وه، با ئي حرام بشكي نى و بيكا ته عه مره)).

(سراقه ي كور ي مالك) هه ستاو وتى: نه ي پيغه مبه رى خوا (E) هه ر بو نه م سا له يان بو هه ميشه؟ پيغه مبه ر (E) په نجه كانى تيه ه لكيش كردو دوو جار فه رموى: ((عه مره و ح ه ج بو هه تا هه تايه)).

پاشان (على) (T) قوربانى يه كانى پيغه مبه رى (E) له يه مه نه وه هي نا، بينى (فاطمه) (ر.ض) ئي حرامى شك اندوه و پو شا كى ره نگاو ره نگى له به ر كر دو وه چاوى رشتوه، نه ويش نار ه زايى ده ربرى (فاطمه)، وتى: باو كم فه رمانى نه مه ي

پیداوم، جا (علی) (t) له عیراق دهیوت: چووم بو خزمه تی پیغه مبهری خوا (e) و نارهازایم دهریبری دهریبارهی ئه وهی (فاطمه) کردبووی، داوای پای پیغه مبهری خوام (e) کرد که ئه و وتی دهریبارهی، وتیشم من نارهازایم دهریبریوه له وهی که ئه و کردبووی ئیتر ئه وه بوو فه رمووی: ((راست دهکات، راست دهکات، باشه تو چیت وت کاتی که نیه تی حجت هیئا؟)) علی وتی: وتم: ئه ی خوایه ئیحرام ده به ستم به وهی که پیغه مبهر که ت ئیحرامی بو به ستووه، پیغه مبهر (e) فه رمووی: ((من قوربانیم هیئاوه و تویش ئیحرام مه شکینه))

کوی ئه و قوربانیا نه ی که (علی) له یه مه نه وه هیئا بو ی ئه وهیش که پیغه مبهر (e) هیئا بو ی سه د سه ر بوون. ئینجا خه لکی هه موو ئیحرامیان شکاندو سه ریان کورت کرده وه، جگه له پیغه مبهر (e) و ئه وانه ی که قوربانیان پی بوو، که پوژی (تروییه) هاته پیشه وه ئیحرامیان به ست و (لبیک) یان بو حه ج کردو رویان کرده مینا، له وی نوژی نیوه پوو عه سرو شیوان و خه وتنان و به یانیا ن کرد، که میک مانه وه تا خوړ هه له ات، فه رمانی دا که ده وار یکی مووی بو هه لبدری له (نمره) ئینجا که وته ری.

قورهیش گومانی وابوو که له (مشعر الحرام) ده وهستی، هه روه ک قورهیش خوی له سه رده می نه فامیدا ده یکرد، به لام پیغه مبهر (e) ئه وی به جی هیشت و پویشته هه تا گه یشته (عرفة) بینی ده وار که ی بو هه لدراره له (نمره) ئیتر له وی دابه زی هه تا پوژ له نیوه ی ناسمان لایدا، ئینجا (قصواء) ی بو ئاماده کرا هه تا چووه ناوجه رگه ی دو له که وه، له وی و تار یکی بو خه لکی دا و فه رمووی: ((له راستیدا خوین و مالتان له یه کتر حه رامه، وه کو حه رامی ئه م پوژه تان له م مانگه تان و له م شاره تاندا، ئاگادار بن هه موو شتیکی سه رده می نه فامیم خستوته ژیر پیمه وه، خوین پرشتنی سه رده می نه فامی به فیرو چوه و داوا ناکری، یه که م خوینی که کوتایی پی ده هیتم خوینی (ابن ربیع بن الحارث) ه، سووی سه رده می نه فامیش پوچه ل کرا وه ته وه، یه که م سوویه کیش که لای ده به م سووه که ی (عباس ی کوری عبدالمطلب) ه، هه مووی پوچه ل بو ته وه، له خوا بترسن به رامبه ر به ئافره تان چونکه ئه وان سپارده ی خوان له لای ئیوه، به وشه ی خوا حه لالتان کردوون، مافی ئیوه له سه ر ئه وان ئه وه یه که سی که نه هیئنه مالتان

كه پيٽان ناخوش بيٽ، ٺه گهر ٺه مه يان كرد ٺه وه به ليڊان يكي سووك ته مييان بكن، مافي ٺه وانيش له سهر ٺيوه ٺه وه به كه پوڙي و پوڙاكيان دادپهروهرانه بو داين بكن، بيگومان من شتيكمن له ناو ٺيوه دا به جي هيشتووه ٺه گهر پابه ندي بن ههرگيز گومرا نابن، ٺه ويش په يامي خوايه [كه قورئانه] ههروه ها ٺيوه پرسيارتان لي دهكري دهرياره ي من، ٺيوه چي ده لين؟)) هه موو وتيان: شايه تي ددهين كه به راستي تو په يامه كه ت گه ياند، ٺه ركي سهرشاني خوت به جي هيئا، دلسوزيت نواند.. ٺينجا ٺه ويش په نجه ي شايه تماني به رزكرده وه بو ٺاسمان و پاشان ٺاماره ي پيكرد بو خه لكه كه و ﴿فه رموي﴾ خوايه تو به شايه ت به خوايه تو به شايه ت به، سي جار ٺينجا بانگ دراو قامه ت كراو نوپيڙي نيوه پوو عه سريشي كرد له نيوانياندا هيچ نوپيڙي تري نه كرد، پاشان پيغه مبهري خوا (ع) سوار بوو هه تا گه يشته شويني تايبه تي وه ستان، سكي وشتره كه ي كرده به رده كان و جله وه كه شي له به رده م خوي دا داناو، پروي كرده قيبله، به وشيوه به مايه وه هه تا خوږ ٺاوا بوو، زهردايي نه ما، ٺينجا ٺوسامه ي خسته پاشكو ي خوي و پيغه مبه ر (ع) جله وي (قصواء) ي توند كرد بوو هه تا سهر ي دهيدا له به رده مي كو پانه كه ي، به رده وام به ده ستي راستي ٺاماره ي ده كردو ده يفه رموو: خه لکينه له سه رخوي، له سه رخوي، هه ركه ده گه يشته ته پو لکه يه كي لم جله وي بو شل ده كرد تا به ٺاساني سه ربه ويٽ هه تا گه يشته (مزدلفه) ٺه وسا نوپيڙي شيوان و خه وتنانيان كرد به بانگيک و دوو قامه ت ته سبيحاتيان له نيواندا نه كرد، پاشان پيغه مبهري خوا (ع) راکشا هه تا به ره به يان، ٺينجا کاتي که زاني به يان يه به بانگ و قامه تيک نوپيڙي به يان يان كرد، ديسانه وه سواري (قصواء) بووه هه تا گه يشته (مشعر الحرام) له وي پوي كرده قيبله و، دوعاو نزاي كرد (الله أكبر، لا إله إلا الله وحده) ي وت “هه ر وه سستا هه تا به ته واوي دنيا پوناك بووه، پيش ٺه وه ي خوږ هه لبي وشتره كه ي لي خوږي.. (فضل ي كوږي عباس) له نزيكيه وه بوو، پياويكي سه روسيما جوان و سپيکه لانه بوو، کاتي پيغه مبه ر (ع) ده پويشت كو مه له ٺافره تيک له كه ژاوه دا بوون تيپه رين به لايدا، (فضل) سه يري ده كردن، پيغه مبه ر (ع) به ده ستي به رچاوي گرت، كه چي فضل پوي به لايه كي تر دا وه رچه رخان و هه ر ته ماشاي ده كردن، پيغه مبه ر (ع) ٺه ولاشي ليگرت كه چي هه ر كو لي نه دا” پاشان پويشتن هه تا گه يشته دولي (محسر)

لهویش نهختیک جولاً و ریگهی ناوه پراستی گرتیه بهر کهئهوسه ری له (جمرة الكبرى) وه [په مزى شهیتانى گه وره] دهرده چیت، که گه یشتنه (جمرة) که، له لای دهرخته که دا، له قولایی شیوه که وه ههوت بهردی تیگرت، که هه بهردیک بهئه ندازه ی دنکه پاقله یه که ده بوون، له گه ل هه بهردیکدا ﴿الله اکبر﴾ ی ده فهرموو، ئه وسا چوو به ره و شوینی سه برپرین قوربانى و [63] سه ر و شتری سه برپری، پاشان [چه قوکه ی] دایه دهستی (علی) t ئه ویش ئه وانى تری سه برپری و کردیه هاوبه شی له قوربانیه که یدا، ئینجا فه رمانى دا له هه ر و شتریک پارچه یه کی ئی کرایه وه وه له مه نجه لی کدا کولینرا، ئه وانیش له گوشته که یان خواردوو له گوشتا وه که یان خوارده وه، پاشان پیغه مبه ر (e) سواری و شتره که ی بوو لی ی خویری هه تا (بیت) نویژی نیوه پروی له مه که که کرد، ئینجا چوو بولای [بنی عبدالمطلب] که ناویان ده گپرا له سه ر زه مزه م فه رموی: ئا و بیه خشن ئه ی نه وه ی عبدالمطلب، خو ئه گه ر نه بو مایه ته هو ی قه ره بالغی له سه رتان - منیش له گه ل ئیوه دا ئاوم به خه لکی ده دا - ئینجا دولکه یه کیان دایه دهستی و لی ی خوارده وه ..

(52) (لبيك) و (الله اكبر) وتن له به ره به یاندا له (مینا) وه بو (عرفه)

701- عن عبد الله بن عمر (t) قال: غدونا مع رسول الله (e) من منى إلى عرفات، من الملبى ومن المكبر.

(عبدالله کوری عمر) (t) ده لی: له به یان ی دا له خزمه ت پیغه مبه ری خوادا (e) له مینا وه ده چووین بو (عرفه) هه مانبوو ﴿لبيك اللهم لبيك﴾ ی ده ووت، هه مانبوو ﴿الله اكبر﴾ ی ده کرد.

702- عن محمد بن أبي بكر الثقفي (t): أنه سأل أنس بن مالك (t) - وهما غاديان من منى إلى عرفة - كيف كنتم تصنعون في هذا اليوم مع رسول الله (e)؟ فقال: كان يهل المهل منا فلا ينكر عليه، ويكبر المكبر منا فلا ينكر عليه. [بخاري/ العيدين/ 927]

(محمد کوری ابوبکر ثقفی) (t) ده لی: پرسیارم له (انس کوری مالک) (t) - کردوه له کاتیکدا هه ردوکیان له به یانیدا له مینا وه ده چوون بو عه ره فه: چیتان ده کرد کاتیک له وپوژده دا له خزمه ت پیغه مبه ردا (e) بوون؟ ئه ویش وتی: هه بوو

﴿ لا إله إلا الله ﴾ى دهوت كهس رهخهى لى نه ده گرت، هه بوو ﴿ الله اكبر ﴾ى ده كرد، نه ویش كهس رهخهى لى نه ده گرت.

(53) ﴿ثم أفيضوا من حيث أفاض الناس﴾

703- عَنْ عَائِشَةَ (Y) قَالَتْ: كَانَ قُرَيْشٌ وَمَنْ دَانَ دِينَهَا يَقْفُونَ بِالْمُرْدَلِفَةِ، وَكَانُوا يُسَمُّونَ الْحُمْسَ، وَكَانَ سَائِرُ الْعَرَبِ يَقْفُونَ بِعَرَفَةَ، فَلَمَّا جَاءَ الْإِسْلَامُ أَمَرَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ نَبِيَّهُ (E) أَنْ يَأْتِيَ عَرَفَاتٍ فَيَقِفَ بِهَا، ثُمَّ يُفِيضَ مِنْهَا، فَذَلِكَ قَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ: ﴿ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ﴾ [البقرة: 199]. [بخاري/التفسير/ 4248]

(عائشه) (Y) ده لى: قوره یش و نه وانهى له سه ر دینى نهو بوون له (مزدلفه) ده وه ستان، پیدیان ده وتن (حمس) واته: [شوینى سه سه خته كان] به لام عه ره به کانی تر له (عرفه) ده وه ستان، کاتى ئیسلام هات خواى گه وه فه رمانى دا به پیغه مبه ره کهى که بچیت له (عه ره فه) بوه ستیت و پاشان له ویوه دابه زیت، نه مه یان مانای فه رموده ی خوايه ﴿خه لکی له کو یوه دابه زین ئیوه ش له ویوه دابه زن﴾.

704- عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ (T) قَالَ: أَضَلَلْتُ بَعِيرًا لِي، فَذَهَبْتُ أَطْلُبُهُ يَوْمَ عَرَفَةَ، فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ (E) وَأَقْفًا مَعَ النَّاسِ بِعَرَفَةَ، فَقُلْتُ: وَاللَّهِ إِنَّ هَذَا لَمِنَ الْحُمْسِ فَمَا شَأْنُهُ هَاهُنَا؟ وَكَانَتْ قُرَيْشٌ تُعَدُّ مِنَ الْحُمْسِ. [بخاري/الحج/ 1581]

(جیبیری کوپی مطعم) (T) ده لى: وشتریکم ون کردبوو، پوژى عه ره فه به دوایدا ده گه پرام، پیغه مبه ری خوام (E) بینى له عه ره فه دا له گه ل خه لکیدا وه ستا بوو، وتم به خوا نه مه له (حمس)ه چى ده کات لی ره، چونکه قوره یش کو مه لى (حمس) بوون.

(54) به جى هیشتنى (عه ره فه) و نویر کردن له (مزدلفه)

705- عَنْ كُرَيْبٍ: أَنَّهُ سَأَلَ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ (Y): كَيْفَ صَنَعْتُمْ حِينَ رَدِفْتَ رَسُولَ اللَّهِ (E) عَشِيَةَ عَرَفَةَ؟ فَقَالَ: جِئْنَا الشَّعْبَ الَّذِي يُنِيخُ النَّاسُ فِيهِ لِلْمَعْرَبِ، فَأَنَاحَ رَسُولُ اللَّهِ (E) نَاقَتَهُ وَبَالَ - وَمَا قَالَ أَهْرَاقَ الْمَاءِ - ثُمَّ دَعَا بِالْوَضُوءِ فَتَوَضَّأَ وَضُوءًا لَيْسَ بِالْبَالِغِ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ الصَّلَاةُ؟ فَقَالَ: ((الصَّلَاةُ أَمَامَكَ)). فَرَكِبَ حَتَّى جِئْنَا الْمُرْدَلِفَةَ فَأَقَامَ الْمَعْرَبِ، ثُمَّ أَنَاحَ النَّاسُ فِي مَنَازِلِهِمْ وَلَمْ يَحْلُوا حَتَّى أَقَامَ الْعِشَاءَ الْآخِرَةَ فَصَلَّى، ثُمَّ حَلُّوا، قُلْتُ: فَكَيْفَ فَعَلْتُمْ حِينَ

أَصْبَحْتُمْ؟ قَالَ: رَدِفَهُ الْفَضْلُ بْنُ عَبَّاسٍ، وَأَنْطَلَقْتُ أَنَا فِي سُبَّاقِ قُرَيْشٍ عَلَى رَجُلِي. [بخاري/الوضوء/139]

(کریب) پرسبیاری له (أسامه ی کوپی زهید) (t) کرد: ئیوارهی عهرفه کهله پاشکوی پیغه مبهری خوادا (e) بویت چیتان کرد؟ ئه ویش وتی: چوین بو ئه و دهره بنده ی که خه لکی لی داده به زیت بو نویژی شیوان، پیغه مبهر (e) وشتره که ی یخ داو دهستی به ئاو گه یاند، ئینجا داوای ئاوی کردو دهست نویژی گرت و ئاوی که م به کارهینا، منیش وتم ئه ی پیغه مبهری خوا (e) نویژ بکهین، ئه ویش فهرمووی نویژ له به رده متایه، ئینجا سوار بوو ههتا گه یشتینه (مزدلفه) قامهت کرا بو نویژی شیوان له وه ودوا خه لکی له شوینه کانی خویاندا وشتره کانیان یخ دا به لام باره کانیان لی نه کردنه وه ههتا قامهت بو نویژی خه وتنان کراو نویژی کرد، ئینجا باره کانیان داگرت، پرسیم: ئه ی کاتی که به یانیتان لی هات چیتان کرد؟ وتی: (فضل ی کوپی عباس) چووه پاشکوی و منیش له پیشهنگی قوره ییش دا به پی رویشتم.

(55) گهرانه وه له (عهرفه)

706- عَنْ عُرْوَةَ قَالَ: سَأَلَ أُسَامَةَ وَأَنَا شَاهِدٌ - أَوْ قَالَ: سَأَلْتُ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ (t) - وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ (e) أَرْدَفَهُ مِنْ عَرَافَاتٍ: قُلْتُ كَيْفَ كَانَ يَسِيرُ رَسُولُ اللَّهِ (e) حِينَ أَقَاضَ مِنْ عَرَفَةَ؟ قَالَ: كَانَ يَسِيرُ الْعُنُقَ، فَإِذَا وَجَدَ فَجْوَةَ نَصَّ. [بخاري/الحج/1583]

(عروه) دهلی: پرسیار کراوه له (أسامه) که پیغه مبهر (e) ئه وی خستبووه پاشکوی خوی - من خوم شایهت بووم - پیغه مبهری خوا (e) له عهرفهات دا چون دهروی کاتی عهرفه ی به جی هیشت ؟ وتی: مام ناوهندی دهرویشت ئه گهر بواریکی به دی بگردایه خیراتر ده بوو.

(56) نویژی مه غریب و عیسا له (مزدلفه)

707- عن ابن عمر (t) قَالَ: جَمَعَ رَسُولُ اللَّهِ (e) بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ، بِجَمْعٍ، لَيْسَ بَيْنَهُمَا سَجْدَةٌ. وَصَلَّى الْمَغْرِبَ ثَلَاثَ رَكَعَاتٍ، وَصَلَّى الْعِشَاءَ رَكَعَتَيْنِ. فَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ يُصَلِّي بِجَمْعٍ كَذَلِكَ حَتَّى لَحِقَ بِاللَّهِ تَعَالَى. [بخاري/الحج/1589]

(ابن عمر) (t) ده‌لی: پیغه‌مبهر (e) نویژی مه‌غریب و عیشای کوکرده‌وه به‌کوکرده‌وه‌یه‌ک له‌نیوانیاندا نویژی تری نه‌کرد، سی پرکات نویژی شیوان و دوو پرکات نویژی خه‌وتنانیشی کرد، جا (عبدالله) له (مزدلفه) دا هر ئاوا ده‌کرد تاگه‌یشته‌وه لای خوا.

(57) نویژی مه‌غریب و عیشا به‌قامه‌تیك

708- عن سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ: أَفْضُنَا مَعَ ابْنِ عُمَرَ حَتَّى آتَيْنَا جَمْعًا، فَصَلَّى بِنَا الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ بِإِقَامَةٍ وَاحِدَةٍ، ثُمَّ انْصَرَفَ فَقَالَ: هَكَذَا صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ (e) فِي هَذَا الْمَكَانِ.

(سعیدی کوپی جبیر) ده‌لی: له‌گه‌ل (ابن عمر) دا له (عرفات) وه هاتین بو (مزدلفه)، نویژی شیوان و خه‌وتنانی به‌قامه‌تیك بو کردین، ئینجا رویشت و وتی: هر ئاوا پیغه‌مبهر (e) له‌م شوینه‌دا نویژی بو کردین.

(58) نویژی به‌یانی له (مزدلفه)

709- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ (t) قَالَ: مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ (e) صَلَّى صَلَاةً إِلَّا لِمِيقَاتِهَا إِلَّا صَلَاتَيْنِ: صَلَاةَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ بِجَمْعٍ، وَصَلَّى الْفَجْرَ يَوْمَئِذٍ قَبْلَ مِيقَاتِهَا. [بخاري/ الحج/ 1598]

(عبدالله کوپی مسعود) ده‌لی: پیغه‌مبهر (e) نه‌دیوه نویژیک بکات له‌کاتی خویدا نه‌بی جگه له‌نویژی شیوان و خه‌وتنان له (مزدلفه)، نویژی به‌یانی پيش نه‌و کاته‌ی جارانی کرد.

(59) دابه‌زین له (مزدلفه) وه بو نافرته‌تی که‌م ره‌و

710- عَنْ عَائِشَةَ (y) أَنَّهَا قَالَتْ: اسْتَأْذَنْتُ سَوْدَةَ رَسُولَ اللَّهِ (e) لَيْلَةَ الْمُرْدَلَفَةِ تَدْفَعُ قَبْلَهُ، وَقَبِلَ حَطْمَةَ النَّاسِ، وَكَانَتْ [امْرَأَةً] ثَبِطَةً - يَقُولُ الْقَاسِمُ: وَالثَّبِطَةُ الثَّقِيلَةُ - قَالَ: فَأَذِنَ لَهَا، فَخَرَجَتْ قَبْلَ دَفْعِهِ، وَحَبَسْنَا حَتَّى أَصْبَحْنَا فَدَفَعْنَا بِدَفْعِهِ، وَلَئِنْ أَكُونَ اسْتَأْذَنْتُ رَسُولَ اللَّهِ (e) كَمَا اسْتَأْذَنْتُهُ سَوْدَةَ، فَأَكُونَ أَدْفَعُ بِإِذْنِهِ، أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ مَفْرُوحٍ بِهِ. [بخاري/ الحج/ 1596]

(عائشه) (y) ده‌لی: (سوده) (y) مؤله‌تی خواست له پیغه‌مبهر (e) له‌شه‌وی (مزدلفه) دا تا پيش نه‌و پروات، پيش نه‌وه‌ی خه‌لکی قه‌له‌بالغی بکه‌ن چونکه نافرته‌تیکی که‌م‌ره‌و بوو، نه‌ویش مؤله‌تی‌دا، ئیتر هه‌تا به‌یانی نه‌و

كهوته پرى خو ئه گهر منيش مؤله تم بخواستايه له پيغه مبهر (e) وهك (سوده) پروشتايه له هه موو شت لام خو شتر بوو.

(60) پيشخستنى ئافرهت له مزدلفه

711- عن عَبْدِ اللَّهِ مَوْلَى أَسْمَاءَ قَالَ: قَالَتْ لِي أَسْمَاءُ (y) وَهِيَ عِنْدَ دَارِ الْمُرْدَلْفَةِ: هَلْ غَابَ الْقَمْرُ؟ قُلْتُ: لَا، فَصَلَّتْ سَاعَةً، ثُمَّ قَالَتْ: يَا بُنَيَّ هَلْ غَابَ الْقَمْرُ؟ قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَتْ: ارْحَلْ بِي، فَارْتَحَلْنَا حَتَّى رَمَتِ الْجَمْرَةَ، ثُمَّ صَلَّتْ فِي مَنْزِلِهَا، فَقُلْتُ لَهَا: أَيُّ هَنْتَاهُ لَقَدْ غَلَسْنَا، قَالَتْ: كَلَّا أَيُّ بُنَيَّ، إِنَّ النَّبِيَّ (e) أَدِنَ لِلظُّعْنِ. [بخاري/ الحج/ 1595]

(عبدالله) كارگوزارى (اسماء) دهلى: (اسماء) (y) له مزدلفه وه پيى وتم: ئايا مانگ ئاوا بووه؟ وتم: نه خير، ساتيك نويزى كرد، ئينجا وتى: ئهى كوپى شيرينم مانگ ئاوا بووه؟ وتم: بهلى: وتى: كوچم پى بكه، كوچمان كرد تاگه يشتينه مينا، ئه وسا بهرد بارانى (جمره)ى كرد، پاشان نويزى كرد له شوينه كهى خويدا.. پيم وت: پورى به تاريكى هاتين... فهرمى: نه خير، ئهى كورم، پيغه مبهر (e) مؤله تى داوه به ئافره تان.

(61) پيشخستنى پيرو په ككهوته

712- عن ابْنِ عَبَّاسٍ (t) قَالَ: بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ (e) فِي الثَّقَلِ - أَوْ قَالَ: فِي الضَّعْفَةِ - مِنْ جَمْعِ بَلِيلٍ. [بخاري/ الإحصار و جزاء الصيد/ 1757]
(ابن عباس) (t) دهلى: پيغه مبهر (e) منى نارد له (مزدلفه) وه له شه ودا له ناو كه م رهوو په ككهوته كاندا.

713- عن سالمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ: أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ (y) كَانَ يُقَدِّمُ ضَعْفَةَ أَهْلِهِ، فَيَقْفُونَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ بِالْمُرْدَلْفَةِ بِاللَّيْلِ، فَيَذْكُرُونَ اللَّهَ مَا بَدَأَ لَهُمْ، ثُمَّ يَدْفَعُونَ قَبْلَ أَنْ يَقِفَ الْإِمَامُ وَقَبْلَ أَنْ يَدْفَعَ، فَمِنْهُمْ مَنْ يَقْدَمُ مَنَى لَصَلَاةِ الْفَجْرِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَقْدَمُ بَعْدَ ذَلِكَ، فَإِذَا قَدِمُوا رَمَوْا الْجَمْرَةَ، وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَقُولُ: أَرْخَصَ فِي أَوْلَيْكَ رَسُولُ اللَّهِ (e). [بخاري/ الحج/ 1592]

(سالم) كوپى عبدالله) دهلى: (عبدالله) كوپى عمر) (t) هه ميشه خزم وكهسى لاوازو په ككهوتهى پيش خوئ دهخست، به شيك له شه وه (مشعر) الحرام، مزدلفه) ده مانه وه يادى خويان ده كرد ئه وه ندهى بويان بگونجايه، پيش ئه وهى ئيمام هه ستى و بكه ويته پرى ئه وان ده رويشتن هه يان بوو پيش

نويزى به يانى ده گه يشته مينا هه يان بوو دواتر، ههركات گه يشتن (جمره) يان بهرد باران ده كرد، جا (ابن عمر) ده يوت: پيغه مبهري خوا (ع) مؤله تي نه مانه ي داوه.

(62) (لبيك) وتنى حاجى تاكاتى بهرد بارانى (جمره العقبه) يه

714- عن ابْنِ عَبَّاسٍ (t): أَنَّ النَّبِيَّ (ع) أَرَدَفَ الْفَضْلَ (t) مِنْ جَمْعٍ، قَالَ: فَأَخْبَرَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ: أَنَّ الْفَضْلَ أَخْبَرَهُ: أَنَّ النَّبِيَّ (ع) لَمْ يَزَلْ يُلَبِّي حَتَّى رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ. [بخاري/ الحج/ 1586]

(ابن عباس) (t) ده لى: پيغه مبهري (ع) (فضل) ي خسته پاشكوى خوى له مزدلفه، پاشان (فضل) هه والى دايه كه: پيغه مبهري (ع) بهرده وام (لبيك) ي دهوت هه تا (جمره العقبه) ي بهرد باران كرد.

715- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ: أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ لَبَّى حِينَ أَفَاضَ مِنْ جَمْعٍ، فَقِيلَ: أَعْرَابِيٌّ هَذَا؟ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ: أَنْسَى النَّاسُ أَمْ ضَلُّوا؟ سَمِعْتُ الَّذِي أَنْزَلَتْ عَلَيْهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ يَقُولُ فِي هَذَا الْمَكَانِ: ((لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ)).

(عبدالرحمن ي كورى زهيد) (t) ده لى: (عبدالله)، (لبيك) ي وت كاتى كه له (مزدلفه) ده رچوو، وتيان: نه مه: عه ره بي بيابان نشينه؟ عبدالله وتى: خه لكى بيريان چوو هه يان سهريان لى شيو اوه؟ من گويم لهو كه سه بوو كه سوره تي (البقرة) ي بو دابه زى لهم شوينه دا ده يفه رموو: (لبيك اللهم لبك).

(63) بهرد بارانى (جمره)

716- عَنِ الْأَعْمَشِ قَالَ: سَمِعْتُ الْحَجَّاجَ بْنَ يَوْسُفَ يَقُولُ وَهُوَ يَخْطُبُ عَلَى الْمُنْبَرِ: أَلْفُوا الْقُرْآنَ كَمَا أَلَفَهُ جِبْرِيلُ: السُّورَةُ الَّتِي يُذَكَّرُ فِيهَا الْبَقَرَةُ، وَالسُّورَةُ الَّتِي يُذَكَّرُ فِيهَا النِّسَاءُ، وَالسُّورَةُ الَّتِي يُذَكَّرُ فِيهَا آلُ عِمْرَانَ، قَالَ: فَلَقِيتُ إِبْرَاهِيمَ فَأَخْبَرْتُهُ بِقَوْلِهِ، فَسَبَّهُ وَقَالَ: حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ: أَنَّهُ كَانَ مَعَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ (t) فَآتَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ فَاسْتَبَطْنَ الْوَادِي، فَاسْتَعْرَضَهَا فَرَمَاهَا مِنْ بَطْنِ الْوَادِي بِسَبْعِ حَصِيَّاتٍ يُكْبَرُ مَعَ كُلِّ حَصَاةٍ، قَالَ: فَقُلْتُ: يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ، إِنَّ النَّاسَ يَرْمُونَهَا مِنْ فَوْقِهَا؟ فَقَالَ: هَذَا -وَالَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ- مَقَامُ الَّذِي أَنْزَلَتْ عَلَيْهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ. [بخاري/ الحج/ 1663]

له (أعمش) هوه نه ويش له (إبراهيم) هوه ده لى: (عبدالرحمن كورى يزيدي) بو ي كيرامه وه كه له گه ل (عبدالله ي كورى مسعود) (t) دا بوو به ره و (جمره العقبه)

شور بوه بو ناوه پراستی دوله كه، له ويوه كهوت بهردى گرته (جمره) و له گه له هه بهردى كدا (الله اكبرى ده كرد، وتم: ئهى (أبو عبدالرحمن) خه لكى له سه ره وه بهردى تیده گرن؟ وتى: سویند به و زاتهى جگه له و خواجه كى تر نیه، ئه م شوینه شوینی ئه و كه سه یه كه سوره تى (البقره) ی نازل بوته سه ر.

(64) بهردبارانى (جمره) به سواری

717- عن جَابِرٍ (t) قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ (ع) يَرْمِي عَلَى رَاحِلَتِهِ يَوْمَ النَّحْرِ، وَيَقُولُ: ((لِتَأْخُذُوا مَنَاسِكَكُمْ، فَإِنِّي لَا أُدْرِي لَعَلِّي لَا أَحُجُّ بَعْدَ حَجَّتِي هَذِهِ)).
(جابر) (t) ده لى: پیغه مبهرم (ع) بینى له سه ر و شتره كه یه وه له پروژى جه ژن دا بهرد بارانى (جمره) ی ده كردو ده یفه رموو: دروشمه كانى حه جتان له من وه بگرن، چونكه نازانم، له وانیه دواى ئه م حه جه م حه جیكى تر نه كه م.

(65) قه باره ی بهرده كان

718- عن جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (t) قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ (ع) رَمَى الْجَمْرَةَ بِمِثْلِ حَصَى الْخَذْفِ.

(جابری كورى عبدالله) ده لى: پیغه مبهرم بینى (ع) بهردبارانى (جمره) ی ده كرد به ورده چه ویک كه به دوو په نجه بهاویژرى و به ئه ندازه ی پاقله یه ك.

(66) كاتى بهردباران كردن

719- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (t) قَالَ: رَمَى رَسُولُ اللَّهِ (ع) الْجَمْرَةَ يَوْمَ النَّحْرِ ضُحًى، وَأَمَّا بَعْدُ فَإِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ.
(جابری كورى عبدالله) ده لى: پیغه مبهرم (ع) بهردبارانى (جمره) ی كرد له پروژى جه ژنى قورباندا كاتى چیشته نگاو به لام پروژانى تر كاتى نیوه پرو به دواوه.

(67) بهرد باران تاكه

720- عَنْ جَابِرٍ (t) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ع) ((الاسْتَجْمَارُ تَوُّ، وَرَمَى الْجِمَارِ تَوُّ، وَالسَّعْيُ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ تَوُّ، وَالطَّوَافُ تَوُّ، وَإِذَا اسْتَجْمَرَ أَحَدُكُمْ فَلْيَسْتَجْمِرْ بِتَوُّ)).

(جابر) ده لى: پیغه مبهرى خوا (ع) فه رموى: تارهت گرتن به بهرد تاكه، بهرد بارانى (جمره) كان تاكه، را كردنى نیوان سه فاو مهروه تاكه، ته واف تاكه... ئه گه كه سیكتان به بهرد خوى پاك كرده وه با به تاك خوى پاك بكاته وه.

(68) سهرتاشینی پیغه مبهەر (E)

721- عَنْ ابْنِ عُمَرَ (t): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (E) حَلَقَ رَأْسَهُ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ. [بخاری/ الحج/ 1639، 1641]

(ابن عمر) (t) دهلی: پیغه مبهری خوا (E) له حه جی مالئاواییدا سهری خوی تاشی.

(69) تاشین و کورتکردنه وه

722- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (t) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (E) ((اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُحَلِّقِينَ)). قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلِلْمُقَصِّرِينَ. قَالَ: ((اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُحَلِّقِينَ)). قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلِلْمُقَصِّرِينَ. قَالَ: ((وَالْمُقَصِّرِينَ)). [بخاری/ الحج/ 1639، 1641]

(أبو هريره) (t) دهلی: پیغه مبهەر (E) فهرموی: ((خوایه له وانه خووش ببه که سهریان تاشیوه)) وتیان: ئهی پیغه مبهری خوا (E) ئهی ئه وانه ی کورتیان کردوته وه.. فهرموی: ((خوایه له وانه خووش ببه که سهریان تاشیوه)) وتیان: ئهی پیغه مبهری خوا (E) ئهی ئه وانه ی کورتیان کردوته وه.. فهرموی: ((خوایه له وانه خووش ببه که سهریان تاشیوه)) وتیان: ئهی پیغه مبهری خوا (E) ئهی ئه وانه ی کورتیان کردوته وه.. ئینجا فهرموی: ((له وانه ش که کورتیان کردوته وه)).

(70) رهجم و قوریانی و سهرتاشین

723- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (E) رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ ثُمَّ انْصَرَفَ إِلَى الْبَدَنِ فَنَحَرَهَا، وَالْحَجَّامُ جَالِسٌ، وَقَالَ بِيَدِهِ عَنْ رَأْسِهِ فَحَلَقَ شِقَّهُ الْأَيْمَنَ فَقَسَمَهُ فِيمَنْ يَلِيهِ، ثُمَّ قَالَ: ((أَحَلِقُ الشَّقَّ الْأَخْرَ)). فَقَالَ: ((أَيْنَ أَبُو طَلْحَةَ)). فَأَعْطَاهُ إِيَّاهُ. [بخاری/ الوضوء/ 169]

(أنس ی کوپی مالک) دهلی: پیغه مبهری خوا (E) بهرد بارانی (جمره العقبه) ی کردو ئینجا ته شریفی برد بؤ لای قوریانی که ی و سهری بری، خوینگره که دانیشتبوو ﴿که سهرتاشینی شی ده کرد﴾ به دهست ئاماژهی فهرمو که لای راستی سهری بتاشی و کردی به دوو به شهوه (که لای راستی ته واو کرد) فهرموی: ((ئهو لاشی بتاشه)).

(71) نهوهى پيش قوربانى سهرى تاشى

724. عن عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ (t) قَالَ: وَقَفَ رَسُولُ اللَّهِ (e) عَلَى رَاحِلَتِهِ، فَطَفِقَ نَاسٌ يَسْأَلُونَهُ، فَيَقُولُ الْقَائِلُ مِنْهُمْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي لَمْ أَكُنْ أَشْعُرُ أَنَّ الرَّمِيَّ قَبْلَ النَّحْرِ، فَتَحَرْتُ قَبْلَ الرَّمِيِّ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (e): ((فَارْمِ وَلَا حَرَجَ)). قَالَ: وَطَفِقَ آخَرُ يَقُولُ: إِنِّي لَمْ أَشْعُرْ أَنَّ النَّحْرَ قَبْلَ الْحَلْقِ، فَحَلَقْتُ قَبْلَ أَنْ أَنْحُرَ؟ فَيَقُولُ: ((انْحِرْ وَلَا حَرَجَ)). قَالَ: فَمَا سَمِعْتَهُ يُسْأَلُ يَوْمَئِذٍ عَنْ أَمْرٍ مِمَّا يَنْسَى الْمَرْءُ وَيَجْهَلُ - مِنْ تَقْدِيمِ بَعْضِ الْأُمُورِ قَبْلَ بَعْضٍ وَأَشْبَاهِهَا - إِلَّا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (e): ((افْعَلُوا ذَلِكَ وَلَا حَرَجَ)). [بخاري/ العلم/ 83]

(عبدالله ی کورپی عمرو ی کورپی عاص) (t) دهلی: پیغه مبهەر (e) له سهەر ولأغه که ی وهستا بوو خه لکی ده چوون پرسایران لی ده کرد، یه کیکیان دهیوت: نه ی پیغه مبهری خوا (e) من نه مزانی که بهر دباران کردن پیش قوربانى کردنه، قوربانیم کرد پیش بهر دباران کردن؟ پیغه مبهەر (e) فه رموی: ((ئیستا بهر دبارانه کهت بکه و قهیناکا)) یه کیکی تر وتی: من نه مزانی که قوربانى پیش سهر تاشینه، سهرم تاشی پیش قوربانى کردن، فه رموی: ((قوربانى یه کهت بکه و قهیناکات)).. نه ورژه نه مبیست که سیک پرسایر بکات له وانه ی که نه یانده زانی یان بیریان چوو بوو، هه ندی شتیان پیش هه ندیکی تر کردبو، پیغه مبهەر (e) هه ر ده یفه رموو: ((نه وه بکه و قهیناکات)).

725. عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ (y) قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (e) وَأَتَاهُ رَجُلٌ يَوْمَ النَّحْرِ وَهُوَ وَأَقْفٌ عِنْدَ الْجَمْرَةِ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي حَلَقْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ؟ فَقَالَ: ((ارْمِ وَلَا حَرَجَ)). وَأَتَاهُ آخَرُ فَقَالَ: إِنِّي دَبَحْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ؟ قَالَ: ((ارْمِ وَلَا حَرَجَ)). وَأَتَاهُ آخَرُ فَقَالَ: إِنِّي أَفَضْتُ إِلَى الْبَيْتِ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ؟ قَالَ: ((ارْمِ وَلَا حَرَجَ)). [قال]: فَمَا رَأَيْتَهُ سُئِلَ يَوْمَئِذٍ عَنْ شَيْءٍ إِلَّا قَالَ: ((افْعَلُوا وَلَا حَرَجَ)). [بخاري/ العلم/ 83]

(عبدالله ی کورپی عمرو ی کورپی عاص) (t) دهلی: گویم له پیغه مبهەر (e) بوو پیاویک هات بو خزمه تی له ورژی قوربانیدا، نه وه له نزیکی (جمره العقبه) دا بوو، وتی: نه ی پیغه مبهری خوا (e) من سهرم تاشی پیش نه وه ی بهر دباران بکه م؟ فه رموی: ((بهر دباران بکه و قهیناکات)) یه کیکی تر هات و وتی: من قوربانیه که م سهر بریوه پیش نه وه ی بهر دباران بکه م؟ فه رموی: ((ئیسته بهر دباران بکه و قهیناکات))

باران بکهو قهیناکات)) یه کیکی ترهات و وتی: من چوم بو ته وافی (إفاضة) پيش نه وهی بهرد باران بکهم؟ فرموی: ((ئیسته بهرد باران بکهو قهیناکات))..
 نه و پوژه نه مدی هیچ پرسیاریکی لی بکریت و نه فرمیّت: ((نه وه بکهو قهیناکات)).

(72) دیاری کردنی قوربانینی

726- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (t) قَالَ: صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ (e) الظُّهْرَ بِذِي الحُلَيْفَةِ، ثُمَّ دَعَا بِنَاقَتِهِ فَأَشْعَرَهَا فِي صَفْحَةِ سَنَامِهَا الْأَيْمَنِ وَسَلَّتِ الدَّمَ، وَقَلَدَهَا نَعْلَيْنِ، ثُمَّ رَكِبَ رَاحِلَتَهُ، فَلَمَّا اسْتَوَتْ بِهِ عَلَى الْبَيْدَاءِ أَهَلَ بِالْحَجِّ.

(ابن عباس) (t) دهلی: پیغه مبهر (e) نوپژنی نیوه پووی کرد له (ذوالحلیفه) نه و سا داوای وشتره که ی کردو نیشانه یه کی نا به لای راستی کوپاره که یداو خوینه که ی سپری و دووتاک نه علی کرده ملی، ئینجا سواری وشتره که ی بوو کاتی گه یشته (بیداء) ئیحرامی بو حه ج به ست.

(73) قوربانینی دیاری کردن

727- عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ: أَنَّ زِيَادًا كَتَبَ إِلَيَّ عَائِشَةَ: أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ (y) قَالَ: مَنْ أَهْدَى هَدِيًّا حَرْمًا عَلَيْهِ مَا يَحْرُمُ عَلَى الْحَاجِّ حَتَّى يُنْحَرَ الْهَدْيُ، وَقَدْ بَعَثْتُ بِهَدْيِي، فَاكْتُبِي إِلَيَّ بِأَمْرِكَ. قَالَتْ عَمْرَةُ: قَالَتْ عَائِشَةُ: لَيْسَ كَمَا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ، أَنَا قَتَلْتُ قَلَانِدَ هَدْيِ رَسُولِ اللَّهِ (e) بِيَدِي، ثُمَّ قَلَدَهَا رَسُولُ اللَّهِ (e) بِيَدِهِ، ثُمَّ بَعَثَ بِهَا مَعَ أَبِي، فَلَمْ يَحْرُمْ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (e) شَيْءًا أَحَلَّهُ اللَّهُ لَهُ حَتَّى نُحِرَ الْهَدْيُ. [بخاري/ الحج/ 1613]

(عمره کچی عبدالرحمن) (y) دهلی: زیاد نامه ی نوسی بو عائشه که (عبدالله ی کوری عباس) (t) وتویه تی: نه وهی قوربانینی یه که بریار بدات، چی بو حاجی حرامه بو نه ویش حرامه هه تا قوربانینی یه که سه رده بری، جا منیش قوربانیم ناردوو، وه لامم بده ره وه.. (عمره) دهلی: (عائشه) وتی: به و شیویه نی یه که (ابن عباس) دهلی، من خوّم ملوانکه ی قوربانینی یه کانی پیغه مبهری خوام (e) هو نیوه ته وه پاشان پیغه مبهر (e) به دهستی خو ی کردونیه ملیان و له گه ل

باوكمدا هه موويانى نارد، كه چى هيچ شتيك له وانه ي بو پيغه مبهري خوا (e) حه لال بوو، خواي گه وره له سهري حه رام نه كرد.

(74) سواربووني وشترى قوربانى

728- عَنْ عَائِشَةَ (y) قَالَتْ: أَهْدَى رَسُولُ اللَّهِ (e) مَرَّةً إِلَى الْبَيْتِ غَنَمًا فَقَلَدَهَا. [بخاري/الحج/1617،1614]

(عائشه) (y) ده لى: پيغه مبهري خوا (e) جاريكيان قوربانى نارد بو (بيت) و ملوانكeshي كرده ملي.

729- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (t): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (e) رَأَى رَجُلًا يَسُوقُ بَدَنَةً، فَقَالَ: ((ارْكَبْهَا)). قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّهَا بَدَنَةٌ؟ فَقَالَ: ((ارْكَبْهَا وَيْلَكَ)) فِي الثَّانِيَةِ أَوْ فِي الثَّلَاثَةِ. [بخاري/الحج/1604]

(ابو هريره) (t) ده لى: پيغه مبهري خوا (e) پياويكى بينى وشترىكى قوربانى دابوو پيش خوى، فهرموى: ((سواري به)) كابرا وتى: نه ي پيغه مبهري خوا (e) بو قوربانى به، فهرموى: ((سوار به داماو)).

730- عَنْ أَبِي الرَّزِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ (t) سُئِلَ عَنْ رُكُوبِ الْهُدْيِ، فَقَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ (e) يَقُولُ: ((ارْكَبْهَا بِالْمَعْرُوفِ إِذَا أُلْجِئْتَ إِلَيْهَا، حَتَّى تَجِدَ ظَهْرًا)).

(ابو زبير) ده لى: گويم له (جابرى كورى عبدالله) (t) بوو كه پرسىارى له سوار بووني ولاغى قوربانى لى كرا، نه ويش وتى: گويم له پيغه مبهري خوا بوو (e) ده يفه رموو: نه گهر ناچار بويت دور له ماندو كردن و هيلاك كردن به كارى بهينه، تا ولاغىكى سواريت ده ست ده كه ويئت.

(75) پهك كه وتنى مالآتى قوربانى

731- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (t): أَنَّ دُوَيْبًا أَبَا قَبِيصَةَ حَدَّثَهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (e) كَانَ يَبْعَثُ مَعَهُ بِالْبَدَنِ، ثُمَّ يَقُولُ: ((إِنْ عَطِبَ مِنْهَا شَيْءٌ، فَخَشِيتَ عَلَيْهِ مَوْتًا، فَأَنْحَرَهَا ثُمَّ اغْمَسَ نَعْلَهَا فِي دَمِهَا، ثُمَّ اضْرَبَ بِهَا صَفْحَتَهَا، وَلَا تَطْعَمَهَا أَنْتَ وَلَا أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ رِفْقَتِكَ)).

(ابن عباس) (t) ده لى: (دويبى ابو قبيصه) بوى گيراوه ته وه كه پيغه مبهري خوا (e) وشترى قوربانى ره وانه ده كردوو ده يفه رموو: ((نه گهر به كيكيان پهكى كه وت و ترساي مردار بيته وه سهري بپره، نينجا نه عله كه ي

ملى له خوینه کهى هه لکيشه و بيماله به لايه کيدا [وهك نيشانه يهك]، نه خوت و نه هيچ کهس له هاوه لانت لى نه خون)) [بو ئه وهى بو پيواران و هه ژاران بيت]

(76) به شدارى له قوربانى دا

732- عَنْ جَابِرٍ (t) قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (e) مُهْلِينَ بِالْحَجِّ، فَأَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ (e) أَنْ نَشْتَرِكَ فِي الْإِبِلِ وَالْبَقَرِ، كُلُّ سَبْعَةٍ مِثْلًا فِي بَدَنَةٍ.
(جابری کورپی عبدالله) (t) دهلی: له خزمه تی پیغه مبهردا (e) ئیحراممان بهست بو حهج، پیغه مبهری خوا (e) فرمانی پیداین که به شداری له (حوشتر و گا) دا بکهین، هه ره و هه تمان له قوربانیه کدا.

(77) قوربانى ره شه و لاه

733- عَنْ جَابِرٍ (t) قَالَ: ذَبَحَ رَسُولُ اللَّهِ (e) عَنْ عَائِشَةَ بَقْرَةً يَوْمَ النَّحْرِ.
[بخاری / الحج / 1623]

(جابری کورپی عبدالله) (t) دهلی: پیغه مبهر (e) له جیاتی عائشه مانگایه کی له جه ژنی قورباندا سه ربهری.

(78) چوئیه تی سه ربهرینی و وشتر

734- عَنْ زِيَادِ بْنِ جُبَيْرٍ: أَنَّ ابْنَ عُمَرَ (t) أَتَى عَلَى رَجُلٍ وَهُوَ يَنْحَرُ بَدَنَتَهُ بَارِكَةً، فَقَالَ: اْبْعَثْهَا قِيَامًا مُقَيَّدَةً، سُنَّةَ نَبِيِّكُمْ (e). [بخاری / الحج / 1627]
(زیادی کورپی جبر) (t) دهلی: که (ابن عمر) (t) پیاویکی بینی وشتره کهى به چوکا خستوووه و خه ریکه سه ری ده بری، پی و ت: هه پيسینه سه ری و دهستی راستی به سه ته و ئینجا سه ری بره، سوننه تی پیغه مبهره که تانه (e).

(79) به خشینی گوشتی قوربانى ...

735- عَنْ عَلِيٍّ (t) قَالَ: أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ (e) أَنْ أَقُومَ عَلَى بَدَنِهِ، وَأَنْ أَتَصَدَّقَ بِلَحْمِهَا وَجُلُودِهَا وَأَجَلَّتْهَا، وَأَنْ لَا أُعْطِيَ الْجِرَارَ مِنْهَا، قَالَ: ((نَحْنُ نُعْطِيهِ مِنْ عُنْدِنَا)). [بخاری / الحج / 1630]

(علي) (t) دهلی: پیغه مبهری خوا (e) فرمانی پیدام که سه ره ره شتی قوربانیه که بکه م و گوشته کهى و پیسته کهى و سه رجه کهى به خشمه وه، هیچی نه دم به قه سابه که و فه رموی: ((ئیمه خو مان حه قه کهى ده دهین)).

(80) ته وافی (إفاضة) له یه کهم روژی جه ژنی قورباندا یه

736- عَنِ ابْنِ عُمَرَ (t): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (e) أَفَاضَ يَوْمَ النَّحْرِ، ثُمَّ رَجَعَ فَصَلَّى الظُّهْرَ بِمِئَى. قَالَ نَافِعٌ: فَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يُفِيضُ يَوْمَ النَّحْرِ، ثُمَّ يَرْجِعُ فَيُصَلِّي الظُّهْرَ بِمِئَى، وَيَذْكُرُ أَنَّ النَّبِيَّ (e) فَعَلَهُ. [بخاري/ الحج/ 1645]

(ابن عمر) (t) دهلى: پیغهمبهرى خوا (e) تهوافى (إفاضة) ى كردوه له یه کهم پوژى جه ژنى قورباندا، پاشان گه پراوه ته وه نو یژى نیوه پوژى كردوه له (مینا)، (نافع) دهلى: ابن عمر [هه موو جار] یه کهم پوژى جه ژنى قوریان تهوافى (إفاضة) ى ده کردو پاشان ده گه پرایه وه نو یژى نیوه پوژى له (مینا) ده کردو دهیوت: پیغهمبهر (e) ناواى کردوه.

(81) نه وهى تهواف بکات ئیحرامى شکاندوه

737- عن [ابن جریج: أَخْبَرَنِي] عَطَاءٌ قَالَ: كَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ (t) يَقُولُ: لَأَ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ حَاجٌّ وَلَا غَيْرُ حَاجٍّ إِلَّا حَلَّ. قُلْتُ لِعَطَاءٍ: مِنْ أَيْنَ يَقُولُ ذَلِكَ؟ قَالَ: مِنْ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى: ﴿ثُمَّ مَحَلُّهَا إِلَى الْبَيْتِ الْعَتِيقِ﴾ [الحج: 33]. قَالَ: قُلْتُ: فَإِنَّ ذَلِكَ بَعْدَ الْمُعْرَفِ. فَقَالَ: كَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ (t) يَقُولُ: هُوَ بَعْدَ الْمُعْرَفِ وَقَبْلَهُ، وَكَانَ يَأْخُذُ ذَلِكَ مِنْ أَمْرِ النَّبِيِّ (e) حِينَ أَمَرَهُمْ أَنْ يَحْلُوا فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ. [بخاري/ المغازي/ 4135]

(ابن جریج) دهلى: (عطاء) هه والى پیدام و وتى: (ابن عباس) (t) دهیوت: هه رکهس تهواف بکات حاجى بیټ یان نا نه وه له ئیحرام بوته وه، به (عطاء) م وت: به لگه ى چى یه بو نه و کاره؟ نه ویش وتى: به لگه ى نه م نایه ته یه ﴿پاشان شوینه که ى بو ماله دیرینه که یه﴾ ﴿مه به ست که عبه یه﴾ و تم: جائه وه دواى عه ره فه یه؟ وتى: (ابن عباس) دهیوت عه ره فه وه پیش عه ره فه شه، نه وه ش له فه رمانى پیغهمبهر (e) وه رگرتوه، کاتى له حه جى مالئاوا ییدا فه رمانى پیدان به ئیحرام شکاندن.

(82) نه وهى نیه تی ح ه ج و عه مره ى پیکه وه هی نابیټ یه ک تهوافى به سه

738- عَنْ عَائِشَةَ (y): أَنَّهَا حَاضَتْ بِسَرْفٍ وَتَطَهَّرَتْ بِعَرَفَةَ، فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ (e): ((يُجْزَى عَنْكَ طَوَافُكَ بِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ عَنْ حَجِّكَ وَعُمْرَتِكَ)). [بخاري/ العمرة/ 1696]

(عائشه) (y) دهلى: [له کاتى حه جه که یدا] له سه رف [شوینیکه نزیک مه کهه] عاده ى مانگانه ى به سه ردا هاتوه وه له عه ره فات پاک بوته وه، پیغهمبهرى

خوا (e) پيى فهرمووه: توافه كهى (صفاو مروة) ت بهسه بو ح هج و
عه مره كه ت.

(83) نه وهى ئي حرام به ح هج و عه مره بيه ستى كهى ده يشكي نى؟

739- عَنْ عَائِشَةَ (y) أَنَّهَا قَالَتْ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (e) عَامَ حَجَّةِ
الْوَدَاعِ، فَمِنَّا مَنْ أَهَلَ بِعُمْرَةٍ، وَمِنَّا مَنْ أَهَلَ بِحَجٍّ وَعُمْرَةٍ، وَمِنَّا مَنْ أَهَلَ بِالْحَجِّ،
وَأَهَلَ رَسُولُ اللَّهِ (e) بِالْحَجِّ، فَأَمَّا مَنْ أَهَلَ بِعُمْرَةٍ فَحَلَّ، وَأَمَّا مَنْ أَهَلَ بِحَجٍّ أَوْ جَمَعَ
الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ فَلَمْ يَحِلُّوا حَتَّى كَانَ يَوْمَ النَّحْرِ. [بخاري/ الحج/ 1487]

(عائشه) (y) ده لى: له خزمه ت پيغه مبهرى خوا (e) بووم له سالى ح هجى
مانئاوا اييدا چووين بو ح هج، هه مانبوو نيه تى عه مره ي هينا بو، هه مانبوو
نيه تى ح هج و عه مره ي هينا بو، هه مانبوو تهنه نيه تى ح هجى هينا بو،
پيغه مبهرى خوا (e) نيه تى ح هجى هينا بو، جائه وهى نيه تى به عه مره هينا
بو ﴿پاش به جى هينانى عه مره كه﴾ ئي حرامى شكاند، به لام نه وهى نيه تى
به ح هج يان نيه تى ح هج و عه مره ي هينا بو ئي حراميان نه شكاند، هه تا روژى
يه كه مى جه ژنى قوربان.

(84) گه رانه وه له مه كه كه

740- عَنْ ابْنِ عُمَرَ (t): أَنَّ النَّبِيَّ (e) وَأَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ (t) كَانُوا يَنْزِلُونَ
الْأَبْطَحَ.

(ابن عمر) t ده لى: پيغه مبهر ۲ و ابوبكرو عمر له (أبطح) لايان ده دا ﴿بو
نويژ﴾.

741- عَنْ عَائِشَةَ (y) قَالَتْ: نُزِلَ الْأَبْطَحَ لَيْسَ بِسِنَّةٍ، إِنَّمَا نَزَلَهُ رَسُولُ اللَّهِ
(e) لِأَنَّهُ كَانَ أَسْمَحَ لَخُرُوجِهِ إِذَا خَرَجَ. [بخاري/ الحج/ 1676]

(عائشه) (y) ده لى: دابه زين له (أبطح) سوننه ت نى يه، پيغه مبهر (e)
دابه زيو لايان چونكه له ويوه ده رچوونى ناسانتر بو.

742- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (t) قَالَ: قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ (e) وَنَحْنُ بِمَنَى: ((نَحْنُ
نَأْزِلُونَ غَدًا بِخَيْفِ بَنِي كِنَانَةَ حَيْثُ تَقَاسَمُوا عَلَى الْكُفْرِ)) وَذَلِكَ إِنْ قُرَيْشًا وَبَنِي
كِنَانَةَ تَحَالَفَتْ عَلَى بَنِي هَاشِمٍ وَبَنِي الْمُطَّلِبِ: أَنْ لَا يُنَاكِحُوهُمْ وَلَا يُبَايِعُوهُمْ حَتَّى
يُسَلِّمُوا إِلَيْهِمْ رَسُولَ اللَّهِ (e)، يَعْنِي بِذَلِكَ الْمُحَصَّبَ. [بخاري/ الحج/ 1513]

(أبو هريره) (t) دهلی: پیغه مبهری خوا (e) له (مینا) پیی وتین ئیمه سبهینی له (طیف) ی (بنو کنانه) لاده دین، له و شوینه دا که له سهر کوفرو درایه تی په ایمانیان بهست، نه ویش به وهی که قورهیش و (بنو کنانه) په ایمانیان بهست درئی (بنو هاشم) و (بنو عبدالمطلب) که ژن و ژنخوازی و کرین و فروشتنیان له گه ل نه که ن هه تا پیغه مبهری خوا (e) ته سلیم نه که ن.

(85) مانه وه بو ئاوگیران له مه که دا

743- عَنْ ابْنِ عُمَرَ (t): أَنَّ الْعَبَّاسَ بْنَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ (t) اسْتَأْذَنَ رَسُولَ اللَّهِ (e) أَنْ يَبِيتَ بِمَكَّةَ لِيَالِي مَنْى مِنْ أَجْلِ سِقَايَتِهِ، فَأَذِنَ لَهُ. [بخاري/ الحج/ 1553]

(ابن عمر) (t) دهلی: (عباس ی کوری عبدالمطلب) مؤله تی له پیغه مبهری خوا (e) وهرگرت که نه و شه وان هی حاجی له (مینا) یه نه و له مه که بیت له بهر ئاوگیرانه که ی، نه ویش مؤله تی دا.

744- عَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُزَنِيِّ قَالَ: كُنْتُ جَالِسًا مَعَ ابْنِ عَبَّاسٍ (t) عِنْدَ الْكَعْبَةِ، فَأَتَاهُ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ: مَا لِي أَرَى بَنِي عَمِّكُمْ يَسْقُونَ الْعَسَلَ وَاللَّبَنَ وَأَنْتُمْ تَسْقُونَ النَّبِيذَ؟ أَمْ مِنْ حَاجَةٍ بِكُمْ، أَمْ مِنْ بُحْلِ؟ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: الْحَمْدُ لِلَّهِ، مَا بِنَا مِنْ حَاجَةٍ، وَلَا بُحْلِ، قَدِمَ النَّبِيُّ (e) عَلَيَّ رَاحِلَتِهِ وَخَلْفَهُ أُسَامَةُ، فَاسْتَسْقَى فَأَتَيْنَاهُ بِإِنَاءٍ مِنْ نَبِيذٍ، فَشَرِبَ، وَسَقَى فَضْلَهُ أُسَامَةَ وَقَالَ: ((أَحْسَنْتُمْ وَأَجْمَلْتُمْ، كَذَا فَاصْنَعُوا)). فَلَا تُرِيدُ تَغْيِيرَ مَا أَمَرَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ (e).

(بکری کوری عبدالله) دهلی: من دانیشتبووم له گه ل (ابن عباس) (t) دا له پال که عبه دا، عهره بیکی ده شته کی هات و وتی: من جاران ناموزا کانی ئیووم ده بینی هه نگوین و شیریان ده دا به خه لکی، که چی ئیوه خوشاو ده گیرن، نایا هه ژار که وتون یان ره زیلی ده که ن؟ (ابن عباس) وتی: الحمد لله، نه هه ژارین و نه ره زیل، پیغه مبهر (e) به سواری هات و ئوسامه شی به شوینه وه بوو داوای خوار دنه وه ی کرد، ئیمه ش خوشاومان پیشکه ش کرد، نه ویش لیی خوارده وه و نه وه ی لیی مایه وه دای به ئوسامه و فهرموی: ((چاکتان کردو جوانتان کردو هر ئاوا بکه ن)) ئیمه ش نامانه وی نه وه ی پیغه مبهری خوا ۳ فهرمانی پیداوه بیگوین.

(86) مانه وهى حاجى له مه ككه دواى ح ه ج و عه مره

745- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حُمَيْدٍ قَالَ: سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ يَقُولُ لَجَلَسَاتِهِ: مَا سَمِعْتُمْ فِي سُكْنَى مَكَّةَ؟ فَقَالَ السَّائِبُ بْنُ يَزِيدٍ: سَمِعْتُ الْعَلَاءَ - أَوْ قَالَ: الْعَلَاءَ بْنَ الْحَضْرَمِيِّ - قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ع): ((يُقِيمُ الْمُهَاجِرُ بِمَكَّةَ بَعْدَ قِضَاءِ نُسُكِهِ ثَلَاثًا)). [بخاري/ فضائل الصحابة/ 3718]

(عبدالرحمن كوپرى حُميد) دهلى: گويم له (عمرى كوپرى عبدالعزیز) بوو به هاونشيانى خوى دهوت: چيتان بيستوو ده بارهى مانه وه له مه ككه دا؟ (سائيبى كوپرى ييزيد) له وه لامدا وتى: بيستومه له (علاءى كوپرى حضمري) كه پيغه مبهري خوا (ع) فهرموويه تى: حاجى دواى به جيهيئانى سروته كانى (مناسك) ح ه ج سى رُوژ ده مينيته وه.

(87) ته وافي خوا ح افيزي

746- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (t) قَالَ: كَانَ النَّاسُ يَنْصَرِفُونَ فِي كُلِّ وَجْهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ع): ((لَا يَنْفِرَنَّ أَحَدٌ، حَتَّى يَكُونَ آخِرَ عَهْدِهِ بِالْبَيْتِ)). (ابن عباس) (t) دهلى: خه لكى به هه موو لايه كدا (دواى ح ه ج) بلاوه يان كرد بويه پيغه مبهري خوا (ع) فهرمووى: ((كه س بلاوهى لى نه كات هه تا دوا كارى ده بيته نه وهى كه ته وافي به ده وري كه عبه دا بكات)).

(88) نهو نافرته هى ده كه ويته بينويژي پيش ته وافي خوا ح افيزي

747- عَنْ عَائِشَةَ (y) قَالَتْ: حَاضَتْ صَفِيَّةُ بِنْتُ حَبِيٍّ (y) بَعْدَ مَا أَفَاضَتْ، قَالَتْ عَائِشَةُ: فَذَكَرْتُ حَيْضَتَهَا لِرَسُولِ اللَّهِ (ع)، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ع): ((أَحَابِسْتُنَا هِيَ)). قَالَتْ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّهَا قَدْ كَانَتْ أَفَاضَتْ وَطَافَتْ بِالْبَيْتِ، ثُمَّ حَاضَتْ بَعْدَ الْإِفَاضَةِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ع): ((فَلْتَنْفِرْ)). [بخاري/ الحج/ 1646]

(عائشه) (y) دهلى: (صفيه كچى حيبى) دواى ته وافي (إفاضة) كه وته بى نويزيه وه، عائشه دهلى: منيش باسى بى نويزيه كه يم كيپرايه وه بو پيغه مبهري خوا (ع)، پيغه مبهري خوا (ع) فهرمووى: تو بلوى كيپرايه وه نه دا منيش وتم: نهى پيغه مبهري خوا (ع) ته وافي (إفاضة) ي كردووه، ته وافي (بيت) ي كردووه دواى نه وه كه وتوته بى نويزيه وه، پيغه مبهري (ع) فهرمووى: ((كه واته بابروت)).

748- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (t) قَالَ: أَمَرَ النَّاسُ أَنْ يَكُونَ آخِرُ عَهْدِهِمْ بِالْبَيْتِ، إِلَّا أَنَّهُ خُفِّفَ عَنِ الْمَرْأَةِ الْحَائِضِ. [بخاري/ الحج/ 1668]
 (ابن عباس) (t) دهلى: فرمان درا به خه لکی که دوا سرورتیان ته وافی (که عبه) بیّت، به لام مؤهت دراوه به نافرتهی بی نویت.

(89) عه مره دروسته له مانگه کانی ح هج دا

749- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (t) قَالَ: كَانُوا يَرَوْنَ أَنَّ الْعُمْرَةَ فِي أَشْهُرِ الْحَجِّ مِنْ أَفْجَرِ الْفُجُورِ فِي الْأَرْضِ، وَيَجْعَلُونَ الْمُحْرَمَ صَفْرًا، وَيَقُولُونَ: إِذَا بَرَأَ الدَّبْرُ، وَعَقَا الْأَثْرُ. وَأَنْسَلَخَ صَفْرًا، حَلَّتِ الْعُمْرَةُ لِمَنْ اعْتَمَرَ. فَقَدِمَ النَّبِيُّ (e) وَأَصْحَابُهُ صَبِيحَةَ رَابِعَةِ مَهْلَيْنِ بِالْحَجِّ، فَأَمَرَهُمْ أَنْ يَجْعَلُوهَا عُمْرَةً، فَتَعَاظَمَ ذَلِكَ عِنْدَهُمْ، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ: أَيُّ الْحَلِّ؟ قَالَ: ((الْحَلُّ كُلُّهُ)). [بخاري/ الحج/ 1489]
 (ابن عباس) (t) دهلى: [قوره يش] عه مره یان له مانگه کانی ح هج دا به گونا هیکی گه وره له سهر زه ویدا ده دایه قه له م، مانگی (محرم) یان ده کرد به (صفر) و ده یانوت: نه گهر زامی پشتی وشتره کان چاک بووه و ناسه واری نه ماو (صفر) تیپه ری، عه مره دروسته بو نه و که سه ی دهیه ویت عه مره بکات، به لام پیغه مبه ر (e) و هاوه لانی هاتن و سه رله به یانی چواره می (ذی الحجة) ئیحرامیان بو ح هج به ست، که چی پیغه مبه ر (e) فه رمانی پیدان که بی که ن به عه مره [قوره يش] نه مه یان زور به [داهینراویکی] گه وره زانی، بویه وتیان نه ی پیغه مبه ری خوا (e) چیمان بو ح ه لال ده بیّت به م ئیحرام شکاندنه؟ فه رموی: ((هه موو شتیکتان بو ح ه لاله)).

(90) خیری عه مره له ره مه زاندا

750- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (t): أَنَّ النَّبِيَّ (e) قَالَ لِمَرْأَةٍ مِنَ الْأَنْصَارِ يُقَالُ لَهَا أُمُّ سِنَانٍ: ((مَا مَنَعَكَ أَنْ تَكُونِي حَجَّجَتِ مَعَنَا)). قَالَتْ: نَاضِحَانِ كَانَا لِأَبِي فَلَانَ - زَوْجِهَا - حَجَّ هُوَ وَابْنُهُ عَلَى أَحَدِهِمَا، وَكَانَ الْآخِرُ يَسْقِي عَلَيْهِ غُلَامُنَا نَحْلًا لَنَا. قَالَ: ((فَعُمْرَةٌ فِي رَمَضَانَ تَقْضِي حَجَّةً أَوْ حَجَّةً مَعِي)). [بخاري/ العمرة/ 1690]
 (ابن عباس) (t) دهلى: پیغه مبه ر (e) به نافرتهی کی (انصار) ی که پیی ده و ترا (أم سنان) فه رموی: ((چی ریی لی گرتی که ح هجت نه کرد له گه لماندا؟)) نه ویش وتی: دوو وشتره ناوکی شه که ی باوکی فلانه که س - مه به ستی می رده که ی

بوو- چونکه نهو خوئى و کورپه کهى به سواری یه کيکيان حه جيان کرد، نهوى تریش کارگوزاره که مان ئاوى دارخورماکانى پيیده دا، فه رموى: ((عه مره یه که لهرمه زاندا جيئى حه جيک يا خود حه جيک له گهل مندا ده گريته وه)).

(91) پيغه مبهري (e) چه نند حه جى کردوو

751- عَنْ أَبِي إِسْحَقَ قَالَ: سَأَلْتُ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ: كَمْ غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (e)؟ قَالَ: سَبْعَ عَشْرَةَ. قَالَ: وَحَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ أَرْقَمَ (t): أَنْ رَسُولَ اللَّهِ (e) غَزَا تِسْعَ عَشْرَةَ، وَأَنَّهُ حَجَّ بَعْدَ مَا هَاجَرَ حَجَّةً وَاحِدَةً حَجَّةَ الْوُدَاعِ. قَالَ أَبُو إِسْحَقَ: وَبِمَكَّةَ أُخْرَى. [بخاري/ المغازي/ 4142]

(أبو إسحاق) دهئى: پرسىارم له زهيدى كورپى ارقم کرد: چه نند غه زات له خزمه تى پيغه مبهري خوا (e) کردوو؟ نه ویش وتى: حه قده، ئينجا زهيد وتى: پيغه مبهري خوا (e) نوزده غه زاي کردوو و دواى هيجره تيش ته نها حه جيکى کردوو نه ویش حه جى مالئاواييه.

(92) پيغه مبهري خوا (e) چه نند عه مره ي کردوو

752- عَنْ أَنَسٍ (t): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (e) اعْتَمَرَ أَرْبَعَ عُمَرٍ كُلُّهُنَّ فِي ذِي الْقَعْدَةِ، إِلَّا الَّتِي مَعَ حَجَّتِهِ: عُمْرَةٌ مِنَ الْحُدَيْبِيَّةِ - أَوْ: زَمَنَ الْحُدَيْبِيَّةِ - فِي ذِي الْقَعْدَةِ، وَعُمْرَةٌ مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ فِي ذِي الْقَعْدَةِ، وَعُمْرَةٌ مِنْ جِعْرَانَةَ حَيْثُ قَسَمَ غَنَائِمَ حُنَيْنٍ فِي ذِي الْقَعْدَةِ، وَعُمْرَةٌ مَعَ حَجَّتِهِ. [بخاري/ العمرة/ 1688]

(أنس) (t) دهئى: پيغه مبهري خوا (e) چوار عه مره ي کردوو و هه موويان له (ذو القعدة) دا بووه، جگه له وهى كه له گهل حه جه كه يدا بوو، عه مره يه كه له حوده يبييه وه، عه مره يه كه له سالى دواتر، عه مره ي (جعرانه) ش كاتى كه ده سته كه وته كانى دابه ش کرد، عه مره يه كيش له گهل حه جه كه يدا.

(93) سه ر كور تکر دنه وه له عه مره دا

753- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ (y) أَخْبَرَهُ قَالَ: قَصَّرْتُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ (e) بِمَشْقَصٍ وَهُوَ عَلَى الْمَرْوَةِ. أَوْ: رَأَيْتُهُ يُقَصِّرُ عَنْهُ بِمَشْقَصٍ وَهُوَ عَلَى الْمَرْوَةِ. [بخاري/ الحج/ 1643]

(ابن عباس) (t) دهلی: معاویہ کی کوری ابو سفیان (t) ہوا لی داوہ کہ: بہ مقہست ہندی مووم بری لہ سہری پیغہ مہری خوا (e) لہ (مروہ) دا.

(94) نافرہ تی بی نویر عہ مرہ دهگیریتہ وہ

754۔ عَنْ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ (y) قَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، يَصْدُرُ النَّاسُ بِنُسُكَيْنِ، وَأَصْدُرُ بِنُسُكٍ وَاحِدٍ؟ قَالَ: ((انْتَظِرِي، فَإِذَا طَهَرْتَ فَأَخْرَجِي إِلَيَّ التَّنْعِيمَ فَأَهْلِي مِنْهُ، ثُمَّ الْقَيْنَا عِنْدَ كَذَا وَكَذَا - قَالَ: أَظْنُهُ قَالَ: غَدًا - وَلَكِنَّهَا عَلَى قَدْرِ نَصَبِكَ، أَوْ قَالَ: نَفَقَتِكَ)). [بخاری/ العمره/ 1695]

دایکی ٹیمانداران (y) دهلی: وتم ئہی پیغہ مہری خوا (e) خہ لک گہرانہ وہو دوو فہرزیان بہ جی ہیئا، بہ لام من ده گہریمہ وہو تہنہا یہک فہرزم بہ جی ہیئا؟ فہرموی: ((چاوہری بکہ، ہہرکات پاک بویتہ وہ، بچو بو (تنعیم) و لہوی وہ ئیحرام بہ سہتہ پاشان پیمان بگہ لہ فلان شوین، بہ لام پاداشت بہ گویرہی ماندوو بوون یان فہرموی: بہ گویرہی پارہ خہرج کردنہ کہتہ)).

(95) نزای گہرانہ وہ لہ سہ فہر

755۔ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ (t) قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (e) إِذَا قَفَلَ مِنَ الْجَبُوشِ، أَوِ السَّرَايَا أَوِ الْحَجِّ أَوِ الْعُمْرَةِ، إِذَا أَوْفَى عَلَى تَنْبِيَةٍ أَوْ فَدَقَ كَبْرًا ثَلَاثًا، ثُمَّ قَالَ: ((لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. آيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ سَاجِدُونَ، لِرَبِّنَا حَامِدُونَ، صَدَقَ اللَّهُ وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ)). [بخاری/ العمره/ 1703]

(عبداللہ کوری عومہر) (t) دهلی: پیغہ مہری خوا (e) کاتی لہ گہل لہ شکر، یان پولیک جہنگاوہر، یان لہ حہج، یان عہ مرہ ده گہرایہ وہ ده گہیشتہ سہر بہرزیہک یان تہ پولکہ یہک سی جار اللہ اکبری ده کرد و ده یفہرموو: ((لا الہ إلا اللہ وحدہ لا شریک لہ، لہ الملک ولہ الحمد وهو علی کل شیء قدير، آیبون، تائبون، عابدون، ساجدون، لربنا حامدون، صدق اللہ وعدہ، ونصر عبدہ، وهزم الأحزاب وحده)) واتا: ہیچ خویہک نییہ جگہ لہ اللہ، تاک و تہنہایہ، خاوہنداریہ تی ہہر بو ئہوہ، سوپاس و ستایش ہہر شایستہی ئہوہ، ہہر ئہو زاتہ دہستہ لاتی بہ سہر ہہموو شتی کدا ہہیہ، گہراینہ وہ بہ تہو بہ کاری و بہندایہ تی و سوژدہ وہ، لہ بو پەرورہ دگاریشمان سوپاس گوزارین، خوی گہورہ

به لینی خوئی به پراست و دروست برده سهر، به ندهی خوئی سهر خست،
هه رخیشى هه موو دهسته و گروپ و تاقمه کانی له ناوبرد.

(96) دابه زین و نویتز کردن له ﴿ذو الحلیفة﴾

756- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ (t): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (e) أَنَاخَ بِالْبَطْحَاءِ الَّتِي
بِذِي الْحُلَيْفَةِ فَصَلَّى بِهَا. وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ يَفْعَلُ ذَلِكَ. [بخاري/ الحج/ 1459]

(عبدالله ی کوری عومه) (t) دهلی: پیغه مبهری خوا (e) له (بطحاء) ی
(ذو الحلیفة) لایداو نویتزی لی کرد، راوی دهلی: (ابن عمر) یش نه مهی کرد.

757- عَنْ نَافِعٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ (y) كَانَ إِذَا صَدَرَ مِنَ الْحَجِّ أَوْ الْعُمْرَةِ
أَنَاخَ بِالْبَطْحَاءِ الَّتِي بِذِي الْحُلَيْفَةِ، الَّتِي كَانَ يُنِيخُ بِهَا رَسُولُ اللَّهِ (e).

(نافع) دهلی: (عبدالله ی کوری عمر) (t) نه گهر بگه رایه ته وه له حه ج یان
عه مره له (بطحاء) ی (ذو الحلیفة) لایده دا، نه و شوینه ی که پیغه مبهر (e)
لایده دا.

758- عَنْ ابْنِ عُمَرَ (t): أَنَّ النَّبِيَّ (e) أَتَى وَهُوَ فِي مُعْرَسِهِ مِنْ ذِي الْحُلَيْفَةِ
فِي بَطْنِ الْوَادِي، فَقِيلَ: إِنَّكَ بِبَطْحَاءِ مُبَارَكَةٍ. قَالَ مُوسَى: وَقَدْ أَنَاخَ بِنَا سَالِمٍ
بِالْمَنَاخِ مِنَ الْمَسْجِدِ الَّذِي كَانَ عَبْدُ اللَّهِ يُنِيخُ بِهِ، يَتَحَرَّى مُعْرَسَ رَسُولِ اللَّهِ
(e)، وَهُوَ أَسْفَلُ مِنَ الْمَسْجِدِ الَّذِي بِبَطْنِ الْوَادِي، بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ وَسَطًا مِنْ
ذَلِكَ. [بخاري/ الحج/ 1462]

(ابن عمر) (t) دهلی: هه ندیک هاتن بو خزمهت پیغه مبهر (e) له کاتی کدا
نه و له هه وارگه که یدا بوو له شیوی (ذو الحلیفة) پیی و ترا: تو له -بطحاء- یکی
پیرو زدایت (موسی ی راوی) دهلی: سالم دایبه زانین له و شوینه دا که ﴿عبدالله﴾
تیایدا داده به زی، ده گه پرا به شوین هه وارگه که ی پیغه مبهردا (e) که له خوار
مزگه و ته که وه بوو له نیوان مزگه وت و قیبله ی شیوه که دا.

(97) راو و داربرین حه راهه له مه که که دا

759- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (t) قَالَ: لَمَّا فَتَحَ اللَّهُ عَرَ وَجَلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (e)
مَكَّةَ، قَامَ فِي النَّاسِ، فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ: ((إِنَّ اللَّهَ حَبَسَ عَنْ مَكَّةَ
الْفِيلَ، وَسَلَطَ عَلَيْهَا رَسُولَهُ (e) وَالْمُؤْمِنِينَ، وَإِنَّهَا لَنْ تَحِلَّ لِأَحَدٍ كَانَ قَبْلِي، وَإِنَّهَا
أُحِلَّتْ لِي سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ، وَإِنَّهَا لَنْ تَحِلَّ لِأَحَدٍ بَعْدِي، فَلَا يُنْفَرُ صَيْدُهَا، وَلَا
يُخْتَلَى شَوْكُهَا، وَلَا تَحِلُّ سَاقِطُهَا إِلَّا لِمُنْشَدٍ، وَمَنْ قَتَلَ لَهُ قَتِيلٌ فَهُوَ بِخَيْرٍ

النَّظْرَيْنِ: إِمَّا أَنْ يُفْدَى وَإِمَّا أَنْ يُقْتَلَ)). فَقَالَ الْعَبَّاسُ: إِيَّا الْإِدْخَرَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَإِنَّا نَجْعَلُهُ فِي قُبُورِنَا وَبُيُوتِنَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ع) ((إِيَّا الْإِدْخَرَ)). فَقَامَ أَبُو شَاهٍ -رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ- فَقَالَ: اكْتُبُوا لِي يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ع): ((اَكْتُبُوا لِأَبِي شَاهٍ)). قَالَ الْوَلِيدُ: فَقُلْتُ لِلْأَوْزَاعِيِّ: مَا قَوْلُهُ: اكْتُبُوا لِي يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: هَذِهِ الْخُطْبَةُ الَّتِي سَمِعَهَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ (ع). [بخاري/ اللقطة/ 2302]

(ابو هريره) (t) دهلى: كاتيك خواى گه وره پزگار كردنى مهككهى به خشى به پيغهمبره كهى (ع) ههستايه سه رپى له ناو خه لكيدا و سوپاس و ستايشى خواى گه وره كورد و پاشان فه رموى: ((خواى گه وره فيله كانى گرت هوه له مهككه پيغهمبره كهى و ئيماندارانى دهسته لاتدار كرد به سه ريده بى گومان بو هيچ كهس پيش من حه لال نه بووه بجهنگى تيايدا به لام له ساتيكي روژدا جهنگاندى بو من حه لاله)).

760- عَنْ جَابِرٍ (t) قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ (ع) يَقُولُ: ((لَا يَحِلُّ لِأَحَدِكُمْ أَنْ يَحْمَلَ بِمَكَّةَ السَّلَاحَ)).

(جابر) (t) دهلى: گويم لى بوو پيغهمبره (ع) ده يفه رموو: ((بو كهستان دورست نى به كه چهك هه لگرن له مهككه دا)).

(98) چونه ناو شارى مهككه بى ئيحرام به ستن

761- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ (t): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ع) دَخَلَ مَكَّةَ -وَقَالَ قَتَيْبَةُ: دَخَلَ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ- وَعَلَيْهِ عِمَامَةٌ سَوْدَاءُ بِغَيْرِ إِحْرَامٍ. (جابري كورى عبدالله ي الانصارى) (t) دهلى: پيغهمبره (ع) چووه شارى مهككه (قتيبه) دهلى: چووه مهككه وه روژى سه ركه وتن، ميژه ريكي ره شى به سه ره وه بوو ئيحرامى نه به ستبوو.

(99) [حجرى ئيسماعيل] و ده رگاي كه عبه

762- عَنْ عَائِشَةَ (y) قَالَتْ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ (ع) عَنِ الْجَدْرِ، أَمِنْ الْبَيْتِ هُوَ؟ قَالَ: ((نَعَمْ)). قُلْتُ: فَلِمَ لَمْ يُدْخَلُوهُ فِي الْبَيْتِ؟ قَالَ: ((إِنَّ قَوْمَكَ قَصَرَتْ بِهِمُ النَّفَقَةُ)). قُلْتُ: فَمَا شَأْنُ بَابِهِ مُرْتَفَعًا؟ قَالَ: ((فَعَلَ ذَلِكَ قَوْمُكَ لِيُدْخِلُوا مِنْ شَاءُوا وَيَمْنَعُوا مَنْ شَاءُوا، وَلَوْلَا أَنَّ قَوْمَكَ حَدِيثٌ عَاهَدُهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ، فَأَخَافُ أَنْ تُنْكَرَ

قُلُوبُهُمْ، لَنظَرْتُ أَنْ أُدْخِلَ الْجَدْرَ فِي الْبَيْتِ، وَأَنْ أُلْزِقَ بَابَهُ بِالْأَرْضِ)). [بخاري/ الحج / 1507]

(عائشه) (Y) دهلى: پرسيارم كرد له پیغه مبه (E) ئایا (حجرى ئیسماعیل) به شیکه له (بیت)؟ فهرموی: ((بهلى)) وتم: ئهى بؤ نه یانخستوته سهر (بیت)؟ فهرموی: ((ئوه خزمه کانت وایان کردووہ تا کییان بوی بیکنه ژوره وه، کییان بوی نه یه لن، جا نه گهر خزمه کانت له سهرده می نه قامیه وه نزیک نه بونایه که ده ترسم پییان ناخوش بیت له وانه بوو دیواره که بخمه سهر (بیت) ده رگا که شی ریکی زهوی بکه م)).

(100) ده رباره ی دروستکردنه وه ی که عبه

763- عَنْ عَطَاءٍ قَالَ: لَمَّا احْتَرَقَ الْبَيْتُ زَمَنَ يَزِيدُ بْنُ مُعَاوِيَةَ حِينَ غَزَاهَا أَهْلُ الشَّامِ، فَكَانَ مِنْ أَمْرِهِ مَا كَانَ، تَرَكَهُ ابْنُ الزُّبَيْرِ حَتَّى قَدِمَ النَّاسُ الْمَوْسِمَ يُرِيدُ أَنْ يُجَرِّثَهُمْ - أَوْ يُحَرِّبَهُمْ - عَلَى أَهْلِ الشَّامِ، فَلَمَّا صَدَرَ النَّاسُ قَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَشِيرُوا عَلَيَّ فِي الْكَعْبَةِ، أَنْقِضُهَا ثُمَّ أَبْنِي بِنَاءَهَا، أَوْ أَصْلِحْ مَا وَهَى مِنْهَا؟ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: فَإِنِّي قَدْ فَرِقَ لِي رَأْيٌ فِيهَا، أَرَى أَنْ تُصْلِحَ مَا وَهَى مِنْهَا، وَتَدَعَ بَيْنَنَا أَسْلَمَ النَّاسَ عَلَيْهِ، وَأَحْجَارًا أَسْلَمَ النَّاسَ عَلَيْهَا، وَبَعَثَ عَلَيْهَا النَّبِيَّ (E). فَقَالَ ابْنُ الزُّبَيْرِ: لَوْ كَانَ أَحَدُكُمْ احْتَرَقَ بَيْتُهُ مَا رَضِيَ حَتَّى يُجِدَهُ، فَكَيْفَ بَيْتَ رَبِّكُمْ؟ إِنِّي مُسْتَحِيرٌ رَبِّي ثَلَاثًا، ثُمَّ عَازِمٌ عَلَى أَمْرِي. فَلَمَّا مَضَى الثَّلَاثُ أَجْمَعَ رَأْيَهُ عَلَى أَنْ يَنْقُضَهَا، فَتَحَامَاهُ النَّاسُ أَنْ يَنْزِلَ بِأَوَّلِ النَّاسِ يَصْعَدُ فِيهِ أَمْرٌ مِنَ السَّمَاءِ، حَتَّى صَعِدَهُ رَجُلٌ، فَأَلْقَى مِنْهُ حِجَارَةً، فَلَمَّا لَمْ يَرَهُ النَّاسُ أَصَابَهُ شَيْءٌ تَتَابَعُوا فَنَقَضُوهُ حَتَّى بَلَغُوا بِهِ الْأَرْضَ، فَجَعَلَ ابْنُ الزُّبَيْرِ أَعْمَدَةً فَسَتَرَ عَلَيْهَا السُّتُورَ حَتَّى ارْتَفَعَ بِنَاؤُهُ. وَقَالَ ابْنُ الزُّبَيْرِ: إِنِّي سَمِعْتُ عَائِشَةَ (Y) تَقُولُ: إِنَّ النَّبِيَّ (E) قَالَ: ((لَوْ أَنَّ النَّاسَ حَدِيثَ عَهْدِهِمْ بِكُفْرٍ، وَلَيْسَ عِنْدِي مِنَ النَّفَقَةِ مَا يَقْوِي عَلَى بِنَائِهِ، لَكُنْتُ أَدْخَلْتُ فِيهِ مِنَ الْحَجْرِ خَمْسَ أَدْرَعٍ، وَكَجَعَلْتُ لَهَا بَابًا يَدْخُلُ النَّاسُ مِنْهُ، وَبَابًا يَخْرُجُونَ مِنْهُ)). قَالَ: فَأَنَا الْيَوْمَ أَجِدُ مَا أَنْفَقْتُ، وَلَسْتُ أَخَافُ النَّاسَ. قَالَ: فَرَادَ فِيهِ خَمْسَ أَدْرَعٍ مِنَ الْحَجْرِ حَتَّى أَبْدَى أَسَا نَظَرَ النَّاسُ إِلَيْهِ، فَبَنَى عَلَيْهِ الْبِنَاءَ، وَكَانَ طُولُ الْكَعْبَةِ ثَمَانِي عَشْرَةَ ذِرَاعًا، فَلَمَّا زَادَ فِيهِ اسْتَقْصَرَهُ، فَرَادَ فِي طُولِهِ عَشْرَ أَدْرَعٍ، وَجَعَلَ لَهُ بَابَيْنِ، أَحَدُهُمَا يَدْخُلُ مِنْهُ وَالْآخَرُ يُخْرَجُ مِنْهُ، فَلَمَّا قَتَلَ ابْنُ الزُّبَيْرِ كَتَبَ الْحَجَّاجُ إِلَى عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ مَرْوَانَ

يُخْبِرُهُ بِذَلِكَ، وَيُخْبِرُهُ أَنَّ ابْنَ الرَّبِيرِ قَدْ وَضَعَ الْبِنَاءَ عَلَى أُسِّ نَظَرَ إِلَيْهِ الْعُدُولُ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ، فَكَتَبَ إِلَيْهِ عَبْدُ الْمَلِكِ: إِنَّا لَسْنَا مِنْ تَلْطِیْخِ ابْنِ الرَّبِيرِ فِي شَيْءٍ، أَمَّا مَا زَادَ فِي طَوْلِهِ فَأَقْرَهُ، وَأَمَّا مَا زَادَ فِيهِ مِنَ الْحَجْرِ فَرُدَّهُ إِلَى بِنَائِهِ، وَسَدِّ الْبَابِ الَّذِي فَتَحَهُ. فَنَقَضَهُ وَأَعَادَهُ إِلَى بِنَائِهِ. [بخاري/ الحج/ 1509]

(عطاء) دهلی: کاتی خه لکی شام هیرشیان کرده سهر (بیت) له سه رده می یه زیدی کوری معاویه دا سوتا و نه وهی به سه ر هات، که به سه ری هات، (ابن الزبیر) وازی هینا هه تا خه لکی هاتن بو حه ج ده یویست هانیان بدات بو نه وهی بجه نگن دژی خه لکی شام، کاتی خه لکی ویستیان بگه ری نه وه وتی: خه لکینه چی بکه ین بو که عبه نایا تیکی بدهم و پاشان دروستی بکه مه وه، یان نه وهی روخواه چاکی بکه مه وه؟ (ابن عباس) وتی: من رایه کم هه یه له و کاره دا، من وای به باش ده زانم که نه وهی روخواه چاکی بکه یته وه واز له (بیت) و نه و به ردانه بیینی که له سه ره تای موسلمان بوونی خه لکه وه بوون، له سه ره تای هاتنی پیغه مبه ره وه (E) بوون، (ابن الزبیر) وتی: نه گهر که سیکتان مالی بسوتی به تازه کردنه وهی نه بییت رازی نابیت، خوئه مه مالی پهروه دگار یشتانه من سی پوژ له سه ر یه ک (استخاره) ده کم نه وسا بریاری خووم ددهم. کاتی سی پوژ تیپه ری بریاری دا که تیکی بدات، خه لکی خویمان پاراست و ترسان له وهی یه کم که س ده چیته سه ر که عبه، به لایه کی له ناسمانه وه بو دابه زیت، هه تا پیاویک سه ر که وته سه ری و به ردیکی لی فریدا، کاتی خه لکی بینیان هیچی لی نه هات به شوین یه کدا ده ست به کاربون هه تا ته ختیان کرد له گهل زه ویدا، (ابن الزبیر) کوله که ی هینا و په رده ی پیادان هه تا دیواره کانی به رزبووه، (ابن الزبیر) ده لی: من بییستومه له عائشه (Y) ده یوت: پیغه مبه ر (E) فه رمویه تی: ((نه گهر خه لکی له کوفره وه نزیک نه بونایه، نه وه ندهش پارم نزیه بو نه م روژم که پیی دروست بکه مه وه، نه گینا پینج بالم له لای (حجر) وه ده خسته سه ری، ده رگایه کم بو دروست ده کرد که خه لکی لیوه ی بچه ژوره وه و ده رگایه کیش که لی بچه ده ره وه)) نینجا وتی: من نه مرو نه وه ندهم هه یه خه رچی بکه م، له خه لکیش ناترسم نیتر پینج بالی له (حجر) نیسماعیل خسته سه ری وه لی که ند هه تا بناغهی ده رکه وت، خه لک بینیان و له سه ر نه وه دیواری دروست کرد، دریزی که عبه 18 گه زیوو، کاتی پانتاییه که ی زیاد کرد به رزیه که ی به کم

دهاته پيش چاو بويه 10 گهزى خسته سهر بهرزيه كهى. دودرگاشى بو كرد يه كيكيان بو چونه ژوره وه و نهوى تريان بو چونه دره وه، كاتى كه (ابن الزبير) شهيد كرا (حجاج) نوسى بو (عبدالملك ي كورى مروان) و هه والى دايه و پيى وت كه (ابن الزبير) بناغه ي (بيت) ي داناوه و پرس و پراى كردوه به پياوما قولانى مهككه.. (عبدالملك) وتى: ئيمه له گهل كارى نادروستى (ابن الزبير) دا نين نه وهى له بهرزيه كهى خستويه ته سهرى نه وه پريارى له سهر بده نه وه ش كه له (حجر) خستويه ته سهرى وه كو خوى لى بكه ره وه، نه وه درگايه ش داخه كه كردويه تى يه وه، ئيتر (حجاج) هه لى وه شانده وه و وه كو خوى لى كردوه.

764. عَنْ أَبِي قَرْعَةَ: أَنَّ عَبْدَ الْمَلِكِ بْنَ مَرْوَانَ بَيْنَمَا هُوَ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ إِذْ قَالَ: قَاتَلَ اللَّهُ ابْنَ الزُّبَيْرِ حَيْثُ يَكْذِبُ عَلَيَّ أَمْ الْمُؤْمِنِينَ، يَقُولُ: سَمِعْتُهَا تَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((يَا عَائِشَةُ، لَوْلَا حَدِيثَانُ قَوْمِكَ بِالْكَفْرِ لَنَقَضْتُ الْبَيْتَ حَتَّى أَزِيدَ فِيهِ مِنَ الْحَجَرِ، فَإِنَّ قَوْمَكَ قَصَرُوا فِي الْبِنَاءِ)). فَقَالَ الْحَارِثُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنُ أَبِي رَبِيعَةَ: لَأَتَقَلَ هَذَا يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، فَأَنَا سَمِعْتُهَا أَمْ الْمُؤْمِنِينَ تُحَدِّثُ هَذَا. قَالَ: لَوْ كُنْتُ سَمِعْتُهُ قَبْلَ أَنْ أَهْدِمَهُ لَتَرَكْتُهُ عَلَى مَا بَنَى ابْنُ الزُّبَيْرِ.

(ابو قزعه) ده لى: كاتى (عبدالملك كورى مروان) ته وافي به دروى (بيت) دا ده كرد وتى: خوا (ابن الزبير) بكورى كه دروى به دهم دايكى ئيماندارانه وه كردوه ده لى ليم بيستوه وتويه تى: پيغه مبه ر (ﷺ) فه رمويه تى: ((نهى عائشه، نه گهر خزمانت له كوفره وه نزيك نه بونايه (بيت) م تيك دها و (حجر) ي ئيسماعيل ده خسته سهرى، چونكه خزمانت بيناكيان به ته واوى دروست نه كردوه)). (حارث كورى عبدالله) (T) وتى: واه لى نهى ئه ميري ئيمانداران من خوم نه وه فه رموده يه له دايكى ئيماندارانه وه بيستوه. (عبدالملك) وتى: نه گهر پيش تيكدانى نه وه فه رموده يه م بيستايه (ابن الزبير) چوئى دروست كردوه وهك خوى دهم هيشته وه.

(101) ريزداري ده دينه

765. عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَاصِمٍ (T): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ: ((إِنَّ إِبْرَاهِيمَ حَرَّمَ مَكَّةَ وَدَعَا لِأَهْلِهَا، وَإِنِّي حَرَّمْتُ الْمَدِينَةَ كَمَا حَرَّمَ إِبْرَاهِيمُ مَكَّةَ، وَإِنِّي

دَعَوْتُ فِي صَاعِهَا وَمُدَّهَا بِمِثْلِي مَا دَعَا بِهِ إِبْرَاهِيمُ لِأَهْلِ مَكَّةَ)). [بخاری/ البيوع/ 2022]

(عبدالله ی کوری زید) (t) دهلی: پیغمبر (e) فرمویه تی: ((بی گومان ابراهیم شهر و ناشوبی له مهککه دا حرام کرد و نزای خیری بو خه لکه که ی کرد منیش جهنگ و ناشوب له مه دینه دا حرام ده کم وهک چو ابراهیم له مهککه دا حرامی کرد، ده پاریمه وه بو من و شتی [کیشان و پیوانی] دونه ونده ی ابراهیم که ده پارایه وه بو خه لکی مهککه)).

766- عن سعدٍ (t) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (e): ((إِنِّي أَحْرَمُ مَا بَيْنَ لَابَتِي الْمَدِينَةِ: أَنْ يُقَطَعَ عِضَاهُهَا، أَوْ يُقْتَلَ صَيِّدُهَا، وَقَالَ: الْمَدِينَةُ خَيْرٌ لَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ، لَأَيَّدُهَا أَحَدٌ رَغْبَةً عَنْهَا إِلَّا أَبَدَلَ اللَّهُ فِيهَا مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْهُ، وَلَا يَثْبُتُ أَحَدٌ عَلَيَّ لَأَوَائِهَا وَجَهْدِهَا إِلَّا كُنْتُ لَهُ شَفِيعًا - أَوْ: شَهِيدًا - يَوْمَ الْقِيَامَةِ)).

(سعدی کوری ابی وقاص) (t) دهلی: پیغمبر (e) فرمویه تی: ((من حرامم کردوه لهم سهر بو نه وسهری مه دینه که درهخته سروشتی به کانی بردیست، یان نیچیره کانی بکوژیست، مه دینه چاکتره بویان نه گهر هه که س مه دینه جی بهیلی و حزی پی نه کات خوی گهره که سیکی چاکتر له و ده خاته شوینی، هه که س خوی بگریست له سهر نارچه تی و ماندوبونی مه دینه من تکا کاری، یان شایه تی ده بم، له روژی قیامه تدا)).

767- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (t) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (e): ((اللَّهُمَّ اجْعَلْ بِالْمَدِينَةِ ضِعْفِي مَا بِمَكَّةَ مِنَ الْبَرَكَةِ)). [بخاری/ فضائل المدينة/ 1786]

(انس ی کوری مالیک) (t) دهلی: پیغمبر (e) فرمویه تی: ((...ئه ی خویه دونه ونده ی مهککه بهر که ت برژینه به سهر مه دینه دا)).

768- عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّمِيمِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: خَطَبْنَا عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ (t) فَقَالَ: مَنْ زَعَمَ أَنَّ عِنْدَنَا شَيْئًا نَقَرُوهُ إِلَّا كِتَابَ اللَّهِ وَهَذِهِ الصَّحِيفَةُ - قَالَ: وَصَحِيفَةٌ مُعَلَّقَةٌ فِي قِرَابِ سَيْفِهِ - فَقَدْ كَذَبَ، فِيهَا أَسْنَانُ الْإِبِلِ وَأَشْيَاءٌ مِنَ الْجِرَاحَاتِ، وَفِيهَا: قَالَ النَّبِيُّ (e): ((الْمَدِينَةُ حَرَمٌ مَا بَيْنَ عَيْرٍ إِلَى ثَوْرٍ، فَمَنْ أَحْدَثَ فِيهَا حَدَثًا، أَوْ آوَى مُحَدَّثًا، فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ، لَأَقْبَلُ اللَّهُ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَرْفًا وَلَا عَدْلًا. وَذِمَّةُ الْمُسْلِمِينَ وَاحِدَةٌ، يَسْعَى بِهَا أَدْنَاهُمْ. وَمَنْ ادَّعَى إِلَى غَيْرِ أَبِيهِ، أَوْ انْتَمَى إِلَى غَيْرِ مَوَالِيهِ، فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ

وَأَمَلَاءِكَةٍ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ، لَأَ يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صِرْفًا وَلَا عَدْلًا)).
[بخاري/ الاعتصام بالكتاب والسنة / 6870]

(ابراهيم التيمي) له باوكيه وه دهگيرته وه: (عهلى كورى ابو طالب) (t)
وتارى بو دايىن و وتى: ههركهس وا گومان بهريته كه ئيمه شتيكمان لايه
دهخوينينه وه جگه له قورثانه كهى خوا و ئهم پهريهش - كه پهريهك بوو پيچرا
بوو به كيلانى شمشيره كهيه وه - ئه وه درو دهكات، ئه وه پهريهش باسى ته مهنى
وشتري له خوينا دراوو خوينا ههندي برين دهكات، تيايشا هاتوو كه
پيغهمبهر (e) دهفرموى: ((مهدينه حهرامه [جهنگ و نازاوه تيايدا] له
(عير) وه بو (ثور) [دوو چيان له ملاو لا ولاى مهدينه دا] ئه وهى كارىكى
نادروستى تيدا بكات، يان جيگه كسيكى خراپى تيا بكاته وه ئه وه نه فرينى
خوا و فريشته كان و هه موو خه لكى له سه ر بيته، خواى گوره توبه و فيديهى لى
وه رناگريته، موسلمانان هه موو يهك پارچهن، كه مترينيان ريزداره لاي هه مويان
و خاوه نى برياره، ههركهس خوى بكات به كورى كه سيكى تر جگه له باوكى
يان پال بدات به هوزيكى تره وه جگه له هوزه كهى خوى. ئه ويش نه فرينى خوا
و فريشته كان و هه موو خه لكى له سه ره، له روثى قيامه تدا په شيمانى و فيديهى
لى وه رناگريته)).

769- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (t): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (e) كَانَ يُؤْتِي بِأَوَّلِ التَّمْرِ فَيَقُولُ:
«اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي مَدِينَتِنَا وَفِي ثَمَارِنَا، [وَفِي مُدُنَا] وَفِي صَاعِنَا، بَرَكَةً مَعَ
بَرَكَةٍ)). ثُمَّ يُعْطِيهِ أَصْغَرَ مَنْ يَحْضُرُهُ مِنَ الْوُلْدَانِ.

(ابو هريره) (t) دهلى: نوبه رى هه ر به رويوميك پى بگه يشتايه دهيان هينا
بو پيغهمبهر (e) ئه ويش دهيفه رموو: ((خوايه بهر كهت برژه به سه ر
شاره كه مان و به رويومه كه ماندا [به سه ر مشته و مه نه كه ماندا] بهر كهت له گه ل
بهر كه تدا)) پاشان ئه وه نوبه رى ده به خشى به بچوكترينى ئه ومندا لانهى كه له
خزمه تيدا بوون.

(102) هاندان بو نيشته جى بونى مه دينه

770- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ مَوْلَى الْمُهْرِيِّ: أَنَّهُ جَاءَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ (t) لِيَأْتِيَهُ
الْحَرَّةَ، فَاسْتَشَارَهُ فِي الْجَلَاءِ مِنَ الْمَدِينَةِ، وَشَكَا إِلَيْهِ أَسْعَارَهَا وَكَثْرَةَ عِيَالِهِ،
وَأَخْبَرَهُ أَنْ لَا صَبْرَ لَهُ عَلَى جَهْدِ الْمَدِينَةِ وَالْأَوَائِهَا، فَقَالَ [لَهُ: وَيْحَكَ لَا أَمْرَكَ بِذَلِكَ]

إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (e) يَقُولُ: ((لَا يَصْبِرُ أَحَدٌ عَلَيَّ لَأَوَائِهَا فَيَمُوتَ إِلَّا كُنْتُ لَهُ شَفِيعًا)) - أَوْ: شَهِيدًا - يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِذَا كَانَ مُسْلِمًا)).

(ابو سعيد کارگوزاری مهري) دهلي: (ابو سعيد خدری) هات بو مهدينه له شهوانی ناشوبدا، پراویژی پی کرد بو به جیهیشتنی مهدينه، باسی گرانى و مندال زوری خوئی بو کرد، ههروهه ها شهوهی كه ناتوانی خوئی بگری لهسهه ناشویی مهدينه، شهویش پیی وت: كوستت كهوی من ریگای شهوت نادهم چونكه له پیغه مبهرم (e) بیستووه: ((ههركهسی خوئی بگری لهسهه شهكهنجه و نازاری مهدينه و بمریت من ده بمه تكاكار یان - شایهت - بوئی له روژی قیامه تدا، نه گهر موسلمان بیئت)).

771- عَنْ عَائِشَةَ (y) قَالَتْ: قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ وَهِيَ وَبَيْئَةٌ، فَاشْتَكَيْتُ أَبُو بَكْرٍ وَاشْتَكَيْتُ بِلَالًا، فَلَمَّا رَأَى رَسُولُ اللَّهِ (e) شَكْوَى أَصْحَابِهِ قَالَ: ((اللَّهُمَّ حَبِّبْ إِلَيْنَا الْمَدِينَةَ كَمَا حَبَبْتَ مَكَّةَ أَوْ أَشَدَّ، وَصَحَّحْهَا، وَبَارِكْ لَنَا فِي صَاعِهَا وَمُدَّهَا، وَحَوْلِ حُمَاهَا إِلَى الْجَحْفَةِ)). [بخاري/ فضائل المدينة/ 1790]

(عائشه) (y) دهلي: هاتینه مهدينه نه خووشی تیا بلاوبوو، ابوبکرو بلال سکالایان کرد، کاتی پیغه مبهرم (e) سکالای هاوه له کانی بینی فهرمووی: ((خوایه گیان مهدينه مان لا شیرین بکه وهك چون مهككهت لا شیرین کردوین، یان زیاتریش، ههروهه ها بو مان پاک بکهروهه له نه خووشی و بهرکههت بخهه ناو مهن و مشتدی بهوه بو مان، به لاکهشی بگویرهروهه بو "جحفه")).

(103) تاعون و دهجال ناچنه مهدينه

772- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (t) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (e): ((عَلَى أُنْقَابِ الْمَدِينَةِ مَلَائِكَةٌ، لَا يَدْخُلُهَا الطَّاعُونَ وَلَا الدَّجَالُ)). [بخاري/ فضائل المدينة/ 1781]

(ابو هریره) (t) دهلي: پیغه مبهرم (e) فهرمووی: ((لهسهه ریگا کانی مهدينه چهندهها فریشته هه، بویه تاعون و دهجال رووی تی ناکهن)).

(104) مهدينه ناپوخته کانی ناوی دهردهکات

773- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (t): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (e) قَالَ: ((يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَدْعُو الرَّجُلَ ابْنَ عَمِّهِ وَقَرِيبَهُ: هَلُمَّ إِلَى الرَّخَاءِ هَلُمَّ إِلَى الرَّخَاءِ، وَالْمَدِينَةُ خَيْرٌ لَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يَخْرُجُ مِنْهُمْ أَحَدٌ - رَغْبَةً عَنْهَا -

إِلَّا أَحْلَفَ اللَّهُ فِيهَا خَيْرًا مِنْهُ. أَلَا إِنَّ الْمَدِينَةَ كَالْكَبِيرِ تُخْرَجُ الْخَبِيثَ، لَا تَقُومُ السَّاعَةَ حَتَّى تَنْفِي الْمَدِينَةَ شِرَارَهَا كَمَا يَنْفِي الْكَبِيرُ خَبَثَ الْحَدِيدِ)).

(ابوهريره) (t) دهلى: پيغهمبهر (e) فهرموويه تى: ((پوژيک ديت پياو ناموزاکهى وخزمه کهى بانگ دهکات ودهلى: وهرن بو ههرزانى، وهرن بو ههرزانى، به لام مهدينه بويان باشتهر نه گهر بيانزاناييه، سويند به وکهسهى که گيانى منى به دهسته، ههرکهس له مهدينه درچييت و-حهزى پينهکات- خواى گهوره لهو چاکتر دهخاته شويني، ناگاداربن مهدينه وهک کوروى ناسنگر وايه ناپوخت دهردهکات، پوژى قيامت نايهت ههتا مهدينه ههموو ناپوختهکانى دهرنهکات، وهک چون کووره خه لتهى ناسن لادهبات)).

774- عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ (t) قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (e) يَقُولُ: ((إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى سَمَّى الْمَدِينَةَ طَابَةَ)).

(جابرى كورى سمره) (t) دهلى: گويم لى بوو پيغهمبهر (e) دهيفهرموو ((خواى گهوره مهدينهى ناوناوه طابه)).

(105) نهوى پيلان درى مهدينه بگيريت

775- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (t) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (e): ((مَنْ أَرَادَ أَهْلَهَا بِسُوءٍ يُرِيدُ الْمَدِينَةَ - أَذَابَهُ اللَّهُ كَمَا يَذُوبُ الْمِلْحُ فِي الْمَاءِ)).

(ابوهريره) (t) دهلى: پيغهمبهرى خوا (e) فهرموويه تى ((ههرکهسى بيهويت زيان بگهيه نييت به دانيشتوانى -مه بهستى مهدينه بوو- خواى گهوره دهيتوينيته وه، ههروهک چون خوى لهئاودا دهتويتته وه)).

(106) هاندان بو مانه وه له مهدينه دا

776- عَنْ سُفْيَانَ بْنِ أَبِي زُهَيْرٍ (t) قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (e) يَقُولُ: ((يُفْتَحُ الْيَمَنُ، فَيَأْتِي قَوْمٌ يَبْسُونَ، فَيَتَحَمَّلُونَ بِأَهْلِيهِمْ وَمَنْ أَطَاعَهُمْ، وَالْمَدِينَةُ خَيْرٌ لَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ. ثُمَّ يَفْتَحُ الشَّامُ، فَيَأْتِي قَوْمٌ يَبْسُونَ، فَيَتَحَمَّلُونَ بِأَهْلِيهِمْ وَمَنْ أَطَاعَهُمْ، وَالْمَدِينَةُ خَيْرٌ لَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ. ثُمَّ يَفْتَحُ الْعِرَاقُ، فَيَأْتِي قَوْمٌ يَبْسُونَ، فَيَتَحَمَّلُونَ بِأَهْلِيهِمْ وَمَنْ أَطَاعَهُمْ، وَالْمَدِينَةُ خَيْرٌ لَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ)). [بخارى/ فضائل المدينة/ 1776]

(سفيانى كورى زهير) (t) دهلى: گويم له پيغهمبهرى خوا بوو (e) دهيفهرموو: ((يه من نازاد دهكريت، خه لكيك له مهدينه كوچ دهكهن به وشتره

ئاژەلەکانیان و کەس و کاریان، ھەركەس بەقسەیان بکات دەیبەن لەگەڵ خۆیان، مەدینە چاکترە بۆیان ئەگەر بزانی، پاشان شام ئازاد دەکریت، خەلکیکی تر وشترۆ ئاژەلەکانیان دەدەن بەرو کەس و کارو ھەركەس بەگوییان بکات دەیبەن لەگەڵ خۆیان، مەدینە چاکترە بۆیان ئەگەر بیانزانیا، دواى ئەو ھەرقا ئازاد دەکریت، خەلکیکی تر وشترۆ ئاژەلەکانیان دەدەن بەرو کەس و کارو ھەركەس بەقسەیان بکات ئەیبەن لەگەڵ خۆیان، مەدینە چاکترە بۆیان ئەگەر بیانزانیا))

(107) کاتی مەدینە چۆل دەبیت

777- عن أبي هُرَيْرَةَ (t) قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (e) يَقُولُ: ((يَثْرُكُونَ الْمَدِينَةَ عَلَى خَيْرِ مَا كَانَتْ، لَأَيُّهَا إِلَّا الْعَوَافِي - يُرِيدُ عَوَافِي السَّبَاعِ وَالطَّيْرِ - ثُمَّ يَخْرُجُ رَاعِيَانِ مِنْ مَرْيَنَةَ يُرِيدَانِ الْمَدِينَةَ، يَنْعِقَانِ بَعْنَمَهُمَا فَيَجِدَانَهَا وَحَشًا، حَتَّى إِذَا بَلَغَا ثَنِيَّةَ الْوُدَاعِ خَرَا عَلَى وَجُوهِهِمَا)). [بخاري/ فضائل المدينة/ 1775]

(أبو هريره) (t) دەلى: بیستومه له پیغه مبهري خواوه (e) دەیفەرموو: خەلکی مەدینە جێدەھێلن لەچاکترین بارودۆخیدا، کەس پرۆی تیناکات - مەگەر دڕندەو بەلندە نەبیت - پاشان دوو شوانی ھۆزی مزینە بەھات و ھاوار مەپەکانیان دەدەن بەرو بەرەو مەدینە دەپۆن، دەبینن چۆل و ھۆلە، کاتی دەگەنە (ثنیة الوداع) دەکەون بەپودا دەمرن)).

(108) نیوان نارامگاو مینبەر باخچە یەکە لە باخچەکانی بەھەشت

778- عن أبي هُرَيْرَةَ (t): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (e) قَالَ: ((مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمِنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ، وَمِنْبَرِي عَلَى حَوْضِي)). [بخاري/ التوع/ 1138]

(أبو هريره) (t) دەلى: پیغه مبهر (e) فەرمویت: ((نیوان مالە کەم و مینبەرە کەم باخچە یەکە لە باخچەکانی بەھەشت، مینبەرە کەشم لەسەر ھەوزە کەم)).

(109) کەژیکە خۆشی دەوین و خۆشمان دەویت

779- عن أَنَسِ (t) قَالَ: نَظَرَ رَسُولُ اللَّهِ (e) إِلَى أَحَدٍ فَقَالَ: ((إِنَّ أَحَدًا جَبَلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ)).

(انسى كورى مالك) (t) دهلى: [رؤژيك] پيغهمبهر (e) سهيريكى (أحدى) كردو فهرموى: ((بهراستى (أحد) چياو كه ژيكه ئيمهى خوش دهويت و ئيمهش نهومان خوش دهويت)).

(110) بنه و بارگه مه پيچنه وه بو سى مزگه وت نه بيت

780- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (t) - يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيُّ (e) - قَالَ: ((لَا تُشَدُّ الرَّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ: مَسْجِدِي هَذَا، وَمَسْجِدِ الْحَرَامِ، وَمَسْجِدِ الْأَقْصَى)). [بخارى/التطوع/1132]

(أبو هريره) (t) دهگه يه نى به پيغهمبهره (e) كه فهرمويه تى: ((بو سى) مزگه وت نه بيت بنه و بارگه ناپيچريته وه، نه م مزگه وتهى من، مزگه وتى حهرام، مزگه وتى نه قضا)).

(111) گه وره يى نويژ له دوو مزگه وته پيروزه كه دا

781- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (t) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (e): ((صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِي غَيْرِهِ مِنَ الْمَسَاجِدِ، إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ)). (أبو هريره) (t) دهلى: پيغهمبهر (e) فهرمويه تى: ((نويژيك له م مزگه وتهى من دا خيرتره له هزار نويژ له مزگه وته كانى تردا، جگه له مزگه وتى حهرام)).

(112) نه و مزگه وتهى له سهر (تقوى) دروستكراوه

782- عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ: مَرَّ بِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ، قَالَ: قُلْتُ لَهُ: كَيْفَ سَمِعْتَ أَبَاكَ يَذْكُرُ فِي الْمَسْجِدِ الَّذِي أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَى؟ قَالَ: قَالَ أَبِي: دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (e) فِي بَيْتِ بَعْضِ نِسَائِهِ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ الْمَسْجِدَيْنِ الَّذِي أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَى؟ قَالَ: فَأَخَذَ كَفًّا مِنْ حَصْبَاءٍ فَضَرَبَ بِهِ الْأَرْضَ ثُمَّ قَالَ: ((هُوَ مَسْجِدُكُمْ هَذَا)) لِمَسْجِدِ الْمَدِينَةِ. قَالَ: فَقُلْتُ: أَشْهَدُ أَنِّي سَمِعْتُ أَبَاكَ هَكَذَا يَذْكُرُهُ.

(أبو سلمه كورى عبدالرحمن) (t) دهلى: (عبدالرحمنى كورى أبو سعيد الخدرى) به لامدا تيپه رى و پيم وت: چيت بيستوه له باوكت دهر باره ي نه و مزگه وتهى له سهر (تقوى) دروست كراوه؟ وتى: باوكم پيى وتم: چووم بو

خزمهت پیغه‌مبه‌ری خوا (e) له‌مائی یه‌کی له‌خیزانه‌کانیدا بوو، وتم ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا (e)، کام له‌م دوو مزگه‌وته له‌سه‌ر (تقوی) دروستکراوه؟ ئه‌ویش مشتتی چه‌وی هه‌لگرت و دای به‌زه‌ویدا له‌مزگه‌وتی مه‌دینه‌داو فه‌رمووی: ((ئه‌وه ئه‌م مزگه‌وته‌ی ئیوه‌یه)) (أبو سلمه) ده‌لی: منیش شایه‌تم که‌له‌باوکم بیستوهه ئه‌مه‌ی باس کردوه.

(113) ریژی مزگه‌وتی (قبا‌ء)

783- عَنْ ابْنِ عُمَرَ (t) قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (e) يَأْتِي مَسْجِدَ قُبَاءٍ، رَاكِبًا وَمَاشِيًا، فَيُصَلِّي فِيهِ رَكْعَتَيْنِ. [بخاری/ التطوع/ 1136، 1135]

(ابن عمر) (t) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ری خوا (e) ده‌رده‌چوو بو مزگه‌وتی (قبا‌ء)، به‌سواری یان به‌پی و دوو رکا‌ت نو‌یژی تی‌دا کرد.

784- عَنْ ابْنِ عُمَرَ (t): كَانَ يَأْتِي قُبَاءً كُلَّ سَبْتٍ، وَكَانَ يَقُولُ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ (e) يَأْتِيهِ كُلَّ سَبْتٍ. [بخاری/ التطوع/ 1136، 1135]

(ابن عمر) (t) هه‌موو شه‌مه‌یه‌ک ده‌رده‌چوو بو مزگه‌وتی (قبا‌ء) و ده‌یوت: پیغه‌مبه‌ری خوا (e) بی‌نیوه هه‌موو شه‌مه‌یه‌ک ده‌هات بو ئیره.

له‌بلا‌وکراوه‌کانی مائه‌ری ئیمان وه‌ن

www.iman1.com

هه‌میشه له‌گه‌لمان بن بو‌نووی‌بوونه‌وه‌ی ئیمان

imanonekurd@yahoo.com